

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till elmarknadslag

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition förslås att en elmarknadslag skall stiftas. Avsikten med lagen är att få elmarknaden att fungera bättre och därmed sörja för att elproduktions-, elöverförings- och distributionssystemet i Finland är effektivt och konkurrenskraftigt också i framtiden. Samtidigt förbereds elmarknaden i Finland för en integrering av den nordiska marknaden och eventuellt också av den europeiska.

Genom reformen minskas hindren för konkurrens och onödiga reglering av den konkurrensutsatta delen av marknaden slopas, dvs. inom produktion och försäljning av el samt utrikeshandel med el. Ökad konkurrens effektiviserar användningen av resurserna inom elbranschen och medför kostnadsinbesparingar för kunderna och för samhällsekonomin.

Dessutom fastställs klara spelregler för elnäten, som till sin natur är monopol. Att bygga parallella nät är varken ekonomiskt möjligt eller från miljöns synpunkt önskvärt. Näten innehas i allmänhet av försäljarna och dessa kan ha förhindrat andra försäljares inträde på sitt marknadsområde. Alla nätinnehavare måste i framtiden mot en saklig ersättning ställa sitt nät till intresserades förfogande.

Elnäten bildar en marknadsplats, som enligt propositionen bör betjäna parterna i elhandeln, dvs. både säljare och köpare, på opartiska och skäliga villkor. Nätinnehavarnas principer för tjänster och prissättning skall utformas så att de gör det lättare och enklare att idka handel i elnäten.

Nätverksamheten skall bygga på öppenhet. Nätinnehavaren skall offentliggöra uppgifter om företagets prissättning, ekonomi och effektivitet. Nätinnehavaren skall särredovisa nätverksamheten och sina övriga verksamhetsformer. Särredovisning gäller också bolagets even-

tuella övriga affärsverksamhet med dominerande ställning på elmarknaden.

Nätinnehavarna skall få verka endast med tillstånd. I tillståndet fastställs för de lokala innehavarna av distributionsnät de geografiska ansvarsområdena, inom vilka de på begäran skall ansluta alla som behöver nättjänster till sitt nät. De centrala stamnätsbolagen får på sitt ansvar att upprätthålla driftsäkerhet i elsystemet i landet. Stam- och regionnätledningarna (minst 110 kilovolts spänning) skall få byggas endast med tillstånd.

Försäljningen av el skall enligt förslaget inte längre vara beroende av tillstånd. Minutförsäljaren skall inte längre ha rätt till regional ensamförsäljning. För att småförbrukarnas intressen skall kunna tryggas bör minutförsäljaren vara skyldig att leverera el till de kunder som inte omfattas av konkurrens. Priserna och leveransvillkoren för dessa kunder bör vara enhetliga och offentliga.

Genom reformen får köparen större frihet att välja sin elleverantör. Detta gäller industri företag och återförsäljare i partiledet och i det första skedet bland annat de små och medelstora industriföretagen i minutledet. Hushållens möjligheter att låta försäljarna konkurrera begränsas tills vidare av kostnaderna för mätningstekniken, men dessa väntas dock sjunka när tekniken utvecklas. De små kunderna har till en början indirekt nytta av reformen i och med att konkurrensen i partiledet ökar. Konsumentens elpris beror inte heller i fortsättningen på var denne är belägen på distributionsområdet.

Reformeringen av elmarknaden främjar användningen av förnybar energi på marknaden. I och med att näten öppnas och överföringsprissättningen förändras sjunker tröskeln för

inträde på marknaden, vilket kan vara av betydelse till exempel för en lokal kraftproducent.

Reformen effektiviserar också de lokala elföretagens möjligheter att främja energisparande. Det blir tillåtet att i distributionsnätets tariffer inbegripa en avgift som täcker kostnaderna för de energispartjänster som erbjuds förbrukarna.

I fråga om byggandet av stora kraftverk (minst 250 megawatt) föreslås att det tillståndsförfarande som innehåller behovsprövning slopas. Förfarandet slopades redan år 1989 för små anläggningar. Samtidigt skall elimporten och elexporten befrias från tillstånd. Byggandet av kraftverk skall fortfarande kräva tillstånd på basis av lagstiftningen gällande miljö, kärnenergi, vattenkraft, byggande och dylikt.

Lagförslaget syftar till att i lagen införliva förpliktelserna i Europeiska gemenskapernas direktiv om transitering av elektricitet genom kraftledningsnät, som i samband med verk-

ställigheten av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet) har skötts genom avtal.

För övervakningen av att lagens mål uppnås föreslås att en smalbasig myndighetsorganisation skall inrättas. Den kommer med undantag för det första skedet efter att den grundats inte att förorsaka några kostnader för staten utan den skall täcka sina kostnader genom att uppbära övervaknings- och betjäningssavgifter.

Elmarknadslagen avses träda i kraft i mitten av år 1995, dock så att det skall stadgas en övergångsperiod som för vissa ändringar gäller till ingången av år 1996 och för vissa till ingången av år 1997. Avsikten är att en ny elsäkerhetslag skall träda i kraft samtidigt med denna lag. Genom lagen kan stadgandena om elförsörjningen i den nuvarande ellagen samt lagen om överföring av el över landets gränser upphävas.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1	3.1.4. Verknningar på hushållen	27
ALLMÄN MOTIVERING	4	3.2. Miljöeffekter	28
1. Nuläge	4	3.3. Verknningar i fråga om organisation och personal	28
1.1. Lagstiftning och utvärdering av den	4	4. Beredningen av propositionen	29
1.1.1. Ellagen	4	4.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial .	29
1.1.2. Övrig lagstiftning	6	4.2. Remissutlåtanden	30
1.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet	8	5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	31
1.2.1. Europeiska unionen (EU)	8	5.1. Samband med andra propositioner	31
1.2.2. Vissa länders planer och lösningar .	9	5.2. Samband med internationella avtal och förpliktelser	31
1.3. Ändringsbehoven	11	DETALJMOTIVERING	31
2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen .	13	1. Lagförslaget	31
2.1. Mål och medel	13	1 kap. Allmänna stadganden	31
2.2. De viktigaste förslagen	13	2 kap. Elnätstillstånd	32
2.2.1. Elnätstillstånd	13	3 kap. Allmänna förpliktelser vid nätverksamhet och prissättningsprinciperna .	33
2.2.2. Allmänna skyldigheter i anslutning till nätverksamheten	14	4 kap. Systemansvar	38
2.2.3. Prissättning av nättjänster	15	5 kap. Byggande av elnät	39
2.2.4. Systemansvar	16	6 kap. Elförsäljning och elanvändarens ställning	41
2.2.5. Byggande av elnät	17	7 kap. Åtskiljande av verksamheterna	45
2.2.6. Minutförsäljning av el och elanvändarens ställning	17	8 kap. Tillstånd och anmälningar	50
2.2.7. Energisparande	19	9 kap. Ledning och tillsyn	50
2.2.8. Elmätning	20	10 kap. Skadestånd och straff	52
2.2.9. Särredovisning av verksamhetsformerna	21	11 kap. Särskilda stadganden	52
2.2.10. Tillstånd och anmälningar	22	12 kap. Ikraftträdande och övergångsstadganden	53
2.2.11. Regional planering och regionalt samarbete	23	2. Närmare stadganden och bestämmelser	54
2.2.12. Övervakning	23	3. Ikraftträdande	54
2.2.13. Övergångsstadganden	24	4. Lagstiftningsordning	54
3. Propositionens verkningar	24	LAGFÖRSLAGET	56
3.1. Ekonomiska verkningar	24	BILAGA	64
3.1.1. Verknningar på energimarknaden .	24	Förordningsutkast	64
3.1.2. Statsekonomiska verkningar	27		
3.1.3. Verknningar på näringslivet	27		

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

Lagstadgad planering av elförsörjningen

1.1. Lagstiftning och utvärdering av den

1.1.1. Ellagen

Allmänt

Den nuvarande ellagen (319/79) trädde i kraft den 1 januari 1980. Den upphävde lagen om elverk av år 1928 (167/28). Den tidigare lagen gällde enbart elsäkerhet, vilket innebar att till exempel kraftverksbyggandet, elleveransskyldigheten, samarbetet inom elbranschen eller distributionsområdena tidigare inte reglerades.

Avsikten med ellagen var att effektivera både den riksomfattande och den regionala planeringen av elförsörjningen och öka statens och kommunernas möjligheter att utveckla den riksomfattande och regionala organisationen inom elförsörjningen. Som medel för att uppnå dessa mål utvecklades ett lagstadgat planeringssystem både på riksomfattande och regional nivå. Att utöva elverksverksamhet blev beroende av tillstånd, liksom att bygga kraftverk och elöverföringsanläggningar.

Det lagstadgade planerings- och tillståndssystemet inom elförsörjningen kom med tiden att verka alltför tungt och lagen ändrades så att stamplanen för elförsörjningen samt elförsörjningsdelegationen slopades. Byggnadstillstånden för kraftverk och kraftöverföringsanläggningar slopades med undantag för de största kraftverken. Det regionala planeringssystemet för elförsörjningen bibehölls men också det gjordes smidigare. Reformen trädde i kraft vid ingången av april 1989.

Ändringarna på energimarknaden har gjort det nödvändigt att revidera ellagstiftningen. Detta konstaterades i statsrådets energipolitiska redogörelse i april 1992. Elverkskommissionen föreslog i sitt betänkande våren 1992 att ellagen reformeras. Enligt förslaget skall elsäkerheten och elverksverksamheten revideras var för sig. I sin energipolitiska redogörelse som överlämnades till riksdagen 1993 preciserade statsrådet riktlinjerna för reformeringen och lovade överlämna en proposition med förslag till ny elmarknadslag. Målet var att lagen skall träda i kraft vid ingången av år 1995.

Det regionala samarbetet och den regionala planeringen inom elförsörjningen regleras för närvarande genom ellagen. Vårt land är indelat i 20 samarbetsområden. Varje område har en regionalkommission för elförsörjningen, där distributionselverken, partiförsäljarna och producenterna inom området i fråga är representerade. Regionalkommissionen utarbetar vart tredje år en regionplan för elförsörjningen för området. I regionplanen, som vid behov kan kompletteras, ingår uppskattningar om elförbrukningen och elanskaffningen på området under de fem följande åren. I regionplanen inbegrips de kraftverksprojekt med en effekt på 2—250 megawatt (MW) och de projekt gällande elöverföringsanläggningar med en spänning på minst 45 kilovolt (kV) som under de tre första åren av den planerade perioden skall påbörjas. Regionplanen presenterar också distributionsverkens distributionsområden och ändringar i dessa. De riksomfattande elproducenterna kan lämna in anmälan om sina projekt direkt till handels- och industriministeriet, om kraftverken i huvudsak producerar enbart el eller om överföringsspänningen i kraftledningen är minst 220 kV.

Regionplanen sänds till handels- och industriministeriet. Om ministeriet av vägande skäl anser att det planerade kraftverks- eller elanläggningsprojektet eller ändringen i distributionsområdet inte skall genomföras i enlighet med planen, kan ministeriet inom rimlig tid inleda förhandlingar om ärendet med regionkommissionen, elverket i fråga och de mest representativa elverksorganisationerna. Om enhällighet mellan ministeriet och regionkommissionen inte uppnås i förhandlingarna, måste ansökan om tillstånd för projektet göras hos statsrådet. Ministeriet har i praktiken inte behövt ingripa i innehållet i regionplanerna. Därför ifrågasätts också om den lagstadgade regionplaneringen är nödvändig.

Distributionsområdena som fastställts i regionplanen är av betydelse för leverans av el och för byggande av elnät. Ett elverk är skyldigt att leverera el inom sitt distributionsområde.

Ett av syftena med den regionala planeringen av elförsörjningen var att öka samarbetet mellan elverken och på det sättet effektivera

distributionsverksamheten. Enligt en förfrågan handels- och industriministeriet år 1985 gjorde bland regionalkommissionerna ansågs den regionala planeringen i allmänhet ha ökat samarbetet mellan elverken. Frivilligt regionalt samarbete mellan elbolagen bör därför fortfarande vara möjligt.

Elverkstillstånd

Elverk behöver för sin verksamhet tillstånd av handels- och industriministeriet. I den nya ellagen avses med elverk företag eller inrättning som producerar eller överför elektricitet eller levererar sådan för annat än eget bruk.

Tillstånd kan beviljas privatpersoner, samfund eller anläggningar. Det beviljas för 15—40 år. I allmänhet har tillstånden beviljats för 30—40 år. Tillstånd beviljas om elverket överensstämmer med de allmänna målen för elförsörjning som statsrådet har godkänt och sökanden har förutsättningar att sköta elverket enligt ellagen och med stöd av stadganden och bestämmelser i den. Ministeriet kan således inte tillämpa egentlig ändamålsenlighetsprövning när det beviljar tillstånd.

En förutsättning för att tillstånd beviljas är att elverket i sin tjänst har driftledare och elarbetsledare med denna uppgift som huvudsyssla som uppfyller vissa formella behörighetskrav samt att elverket organisatoriskt, tekniskt och ekonomiskt är förmöget att handha den elförsörjningsuppgift tillståndet gäller. I december 1990 ändrades elförordningen (925/79) så att ministeriet kan bevilja andra än distributionsverk tillstånd, även om driftledaren och elarbetsledaren inte som huvudsyssla utövar sin tjänst hos sökanden.

Statsrådet har år 1980 godkänt de allmänna målen för elförsörjningen. I dessa preciseras målen för samarbete, planering och elsäkerhet som framförs i ellagen och elförordningen samt andra mål gällande elförsörjningen.

Till elverkstillståndet fogas villkor som är nödvändiga för samarbetet och planeringen inom elförsörjningen samt i fråga om elsäkerheten.

Det nuvarande tillståndsförfarandet är avsett för förhållanden där man velat reservera ensamrätt till elverksverksamhet för elverken samt, i fråga om byggandet av distributionsnät och minutförsäljningen av el, inom ett visst geografiskt område. Ifall minutförsäljningen av

el öppnas för konkurrens måste den nuvarande tillståndsplikten för elförsäljningens del ifrågasättas.

Kraftverkstillstånd

Efter lagändringen år 1989 gäller byggnadstillstånd endast kraftverk med en effekt på minst 250 MW. Statsrådet beviljar tillståndet. Tillstånd enligt ellagen behövs dock inte för kärnkraftverk, vattenkraftverk och för import och export av el, eftersom egna lagar stadgas för dessa. Projekt för kraftverk och för elöverföringsanläggningar med en effekt under 250 MW inbegrips i regionplanerna för elförsörjning eller anmälan om dessa skall göras hos handels- och industriministeriet. Om ministeriet anser att projektet inte kan genomföras enligt den plan som anmälts, har ministeriet möjlighet att inleda diskussioner i frågan med byggherren och de mest representativa elverksorganisationerna samt, i fråga om ett projekt som ingår i en regionplan, också med regionkommissionen.

Reformen innebär att tillståndsplikten för kraftverksbyggande slopas för ellagens del. Undantag är eldrivna kraftverk över 10 MW, som berörs av det i EES-avtalet ingående direktivet om begränsning av användningen av petroleumprodukter i kraftverk (75/405/EEG). Dessa kraftverk behöver tillstånd enligt elmarknadslagen också i fortsättningen.

Import och export av el

Om import och export av el stadgas i lagen om överföring av elektrisk energi över landets gränser (410/57). Det är enligt lagen statsrådet som beviljar tillstånd för överföring av el över landets gränser. Tillstånd kan beviljas när elöverföringen kan anses överensstämma med det allmänna intresset och överföringen inte är till förfång för tillfredsställandet av kraftbehovet i landet eller för utvecklingen av kraftekonomin. Tillståndet kan beviljas för en viss tid eller tillsvidare. Handels- och industriministeriet övervakar att villkoren i tillståndet följs.

Imatran Voima Oy, Teollisuuden Voima-siirto Oy och ett flertal elverk i gränstrakterna innehar giltiga importtillstånd. I praktiken har alla sökanden beviljats tillstånd. Den praktiska betydelsen av tillståndet är följaktligen obetydlig.

Byggande av ledningar och transformator- och kopplingsstationer

Ett elverk har rätt att bygga nät med en spänning som är större än 1 kV och mindre än 45 kV på sitt eget distributionsområde utan att det anmälningsförfarande som stadgas i ellagen tillämpas. Om ett elverket vill bygga ett sådant nät på någon annans distributionsområde, måste projektet inbegripas i regionplanen, ifall det andra elverket inte ger sitt samtycke till projektet.

För stamnätets del har det i praktiken rätt fri byggnadsrätt. När marknaden eventuellt öppnas är det skäl att precisera nättinnehavarnas rättigheter och skyldigheter. Däremot behöver annan lagstiftning gällande markanvändning och ledningsbyggande inte ändras i det här sammanhanget.

Elleveransvillkor

Ett distributionselverk skall enligt 12 § ellagen iakttä de elleveransvillkor som handels- och industriministeriet godkänt, där de till elleverans anslutna rättigheterna och skyldigheterna för elverk och dess kunder anges. Detta förfarande ansågs vid utarbetandet av ellagen vara nödvändigt för att trygga att elförbrukarna behandlas på ett opartiskt sätt och att de små förbrukarnas intresse tillgodoses. Ministeriets beslut innehåller särskilda anslutningsvillkor och elleveransvillkor.

Behovet av att reformera och se över elleveransvillkoren har ökat under årens lopp. Dessa reformeringsbehov tillgodoses i fråga om de anslutningsvillkor och elförsäljningsvillkor som beviljas enligt elmarknadslagen.

Elleveransskyldighet

Elverken skall enligt 12 § ellagen se till att de som behöver elektricitet har möjlighet att, fränsett exceptionella eller svåra förhållanden, få el för förbrukning som kan anses vara normal. Leveransskyldigheten är i 12 § elförordningen preciserad så att elverket är tvunget att leverera el endast till sådana elförbrukare som anses höra till den sedvanliga kundkretsen för elverk. En partiförsäljare av el är till exempel inte skyldig att leverera el direkt till en enskild småförbrukare.

Med exceptionella och svåra förhållanden avses i 12 § elförordningen fall då leverans av el blir oskäligt dyr eller då den tekniskt vore synnerligen svår, samt övriga motsvarande fall.

Om elverk vägrar att leverera el utan att i 12 § ellagen avsedda grunder föreligger, kan handels- och industriministeriet ålägga elverket att vid vite fullgöra sin skyldighet.

Ministeriet har endast mottagit ett fåtal klagomål om att elverk vägrat leverera elektricitet till sin kund. Det viktigaste har i dessa fall gällt frågan om elverket skall leverera el för eluppvärmning på ett område som är anslutet till fjärrvärme eller blockuppvärmning. Ministeriets ståndpunkt har varit att elverket under rådande förhållanden också är skyldigt att leverera el för eluppvärmning på ett område med fjärrvärme eller blockuppvärmning.

1.1.2. Övrig lagstiftning

Främjande av konkurrens

Konkurrenslagstiftningen och myndighetsorganisationerna inom denna bransch reformerades i början av oktober 1988. Målet med reformen var att främja en sund och fungerande ekonomisk konkurrens utan att speciellt ta ställning till hindren för inträde på marknaden och missbruket av dominerande marknadsställning. Konkurrensverket har under sin verksamhet gjort utredningar och framställningar gällande konkurrensen inom elbranschen och på basis av åtgärdsbegäran som överlämnats behandlat konkurrensbegränsningar rörande prissättning och övriga avtalsvillkor tillämpade av partieförsäljare och regionala eldistributionsbolag med dominerande marknadsställning. Myndighetens mest betydande beslut gäller hävningen av de ekonomiska avtalen i fråga om det samkörningssystem som elproducenterna kommit överens om, som genomfördes i mars 1993, samt ändringen av Imatran Voima Oy:s partieförsäljningsvillkor, som delvis fördes till konkurrensrådet för avgörande i september 1993. I de fall verket fått en åtgärdsbegäran i fråga om regionala och lokala energiverk har det i allmänhet varit fråga om prissättningspraxisen för minutförsäljningen eller om partiskhet eller oskälighet i övriga avtalsvillkor. I de nyaste fallen har misstankar om missbruk också riktats mot överföringsverksamheten.

I september 1992 reviderades lagen om konkurrensbegränsningar (480/92), enligt vilken de senaste fallen och begäran om åtgärder behandlats. Förbudsprincipen utvidgades så att den förutom förbuden mot bruttoprisprincipen och anbudskarteller som stadgas i den reviderade lagen också gäller horisontella priskarteller och karteller avseende marknadsindelning samt kollektiv bojkott och missbruk av dominerande marknadsställning. Som sanktion för dessa förbud har en påföljdsavgift stadgats som konkurrensrådet på framställning av konkurrensverket kan ålägga en näringsidkare att betala som brutit mot förbudet. Storleken av avgiften kan vara högst fyra miljoner mark eller, om särskilda skäl föreligger, 10 procent av företagets årsomsättning. Till övriga delar blir principen om missbruk i kraft.

Den gällande konkurrenslagstiftningen erbjuder å ena sidan grunder för en revidering av ellagen och å andra sidan medel att övervaka och främja konkurrensen inom branschen. Sådana element behöver inte inbegripas i ellagstiftningen som övervakas med hjälp av konkurrenslagstiftningen.

Konsumentskydd

I konsumentskyddslagstiftningen som trädde i kraft 1978 regleras rättsförhållanden mellan näringsidkare och konsumenter i fråga om utövandet av handel. Med nyttighet avses i konsumentskyddslagen (38/78) sådana varor och tjänster som erbjuds och i väsentlig utsträckning används för privat förbrukning. Elenergi innefattas i sådana tjänster. Bland annat elverken är näringsidkare i den mening som konsumentskyddslagstiftningen avser.

Konsumentskyddslagen innehåller bland annat stadganden om reglering av avtalsvillkor. Enligt dessa får en näringsidkare som erbjuder nyttigheter inte tillämpa ett avtalsvillkor som med beaktande av nyttighetens pris och andra faktorer som inverkar på saken kan anses oskäligt från konsumentens synpunkt. En näringsidkare kan förbjudas att i fortsättningen tillämpa ett sådant avtalsvillkor. Förbudet kan förenas med vite. Förbudet föreläggs av marknadsdomstolen eller konsumentombudsmannen. Konsumentombudsmannen övervakar från konsumentens synpunkt bruket av avtalsvillkor.

Konsumentombudsmannen har i uppgift att

övervaka att föreskrifterna gällande marknadsföring och avtalsvillkor iakttas och är lagenliga samt att trygga konsumenternas rättsställning. I frågor som inte är av betydande vikt kan konsumentombudsmannen förbjuda en marknadsföringsfunktion eller ett avtalsvillkor. I annat fall beslutar marknadsdomstolen på anhållan av konsumentombudsmannen om förordnande av förbud.

Konsumentklagonämnden har som uppgift att enligt lagen (42/78) om densamma ge rekommendationer till beslut på besvär som konsumenterna anför i enskilda frågor gällande kvalitet på någon sådan vara som avses i konsumentskyddslagen eller en näringsidkares prestation. Konsumentklagonämnden ger dessutom utlåtanden till domstolar som behandlar sådana mål.

Övriga stadganden

Byggnade av kraftverk och nät övervakas på basis av flera andra förordningar. Nedan anges de viktigaste av dessa.

Om byggande och drift av kärnkraftverk stadgas i kärnenergilagen (990/87), enligt vilken riksdagen i sista hand beslutar om utbyggnad av kärnkraft. Om byggande och drift av vattenkraft stadgas i vattenlagen (264/61). Bland annat prövas tillstånd för reglering av vattenbassänger enligt denna lagstiftning. För kraftverk samt transformator- och kopplingsstationer behövs tillstånd enligt byggnadslagen (370/58). Genom lagen om miljö tillståndsförfaranden (735/91) har behandlingen av flera tillstånd som ansluter sig till miljön och utsläpp sammanförts. Regeringen avlät i januari 1994 en proposition till riksdagen med förslag till lag om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (RP nr 319/93 rd). Den motsvarar till många delar ellagens stadganden om utredningen av miljökonsekvenser i anslutning till byggnadstillstånd för stora kraftverk och den effektiverar bedömningen av miljökonsekvenser vid planeringen av kraftledningar.

1.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet

1.2.1. Europeiska unionen (EU)

EES-avtalet och ett eventuellt medlemskap i

Europeiska unionen inverkar på utvecklingen av energibranschen i Finland. En del av EGregelverket trädde med stöd av avtalet om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde i kraft också inom EFTA-länderna: elförsörjningen berörs bland annat av tillståndsplikten för oljedrivna kraftverk och det så kallade eltransiteringsdirektivet om överföring av el över ländernas gränser. En utredning av dessa ingår i punkterna 2.2.2 och 2.2.10.

En etablering av en inre energimarknad påbörjades år 1988. Europeiska gemenskapernas (EG) kommission publicerade då dokumentet "The Internal Energy Market" som belyser de hinder som gör det svårare att ta i bruk principerna för en inre marknad inom energibranschen. I dokumentet anförs de medel som står till förfogande för att hindren för den inre marknaden skall kunna avlägsnas.

Den inre marknaden skall enligt planerna etableras stegvis. Det första skedet har redan genomförts. Det omfattar direktiven om överföring av el och gas över gränserna, dvs. det s.k. eltransiteringsdirektivet (90/547/EEG), samt om garanti för genomblickbarhet av priserna för gas och el som industriförbrukarna betalar (90/377/EEG), har redan genomförts. Försäljare som levererar el till industrin skall meddela EU och landets egna myndigheter typförbrukarpuffgifter om sina tariffer. Detta skede har sedan början av år 1994 också berört Finland.

Det andra skedet avser att upphäva ensamrätten till elproduktion och nätbyggnad. I planerna ingick Third Party Access (TPA)-principen. TPA-principen innebär att de som behöver nättjänster ges rätt att använda näten på vissa villkor mot skälig ersättning och inom ramen för existerande ledig kapacitet.

Det andra skedet är under beredning i EU. Europeiska gemenskapernas kommission utarbetade år 1992 ett utkast till direktiv för liberalisering av el- och naturgasmarknaden. Direktivförslaget behandlades i parlamentet och ministerrådet och stötte till många delar på motstånd. Kommissionen har efter den andra behandling i parlamentet utarbetat ett nytt förslag som offentliggjordes i december 1993.

Direktivförslaget möjliggör sådana elöverföringar som de stora industrikunderna (förbrukning över 100 gigawattimmar/år = 100 miljoner kilowattimmar/år) eller elverk anhåller om.

EU:s förslag förutsätter bokföringsmässig särredovisning av de viktigaste verksamhetsfor-

merna. De särredovisade verksamhetsformerna skall ha en egen resultat- och balansräkning. Verksamhetsformerna som skall särredovisas är elproduktionen, stam- och regionnätverksamheten tillsammans samt den distributionsverksamhet som omfattas av minutförsäljningen och distributionsnätverksamheten. De särredovisade verksamhetsformerna behöver inte ha skild företagsledning. Principerna i den föreslagna elmarknadslagen överensstämmer på dessa punkter i övrigt med EU:s framställning, men utöver den skall distributionsverksamheten i Finland bokföringsmässigt särredovisas som distributionsnätverksamhet och minutförsäljning.

Direktivförslaget betonar att det vid betjäning av vanliga förbrukare är fråga om en offentlig betjäningsskyldighet som under inga omständigheter får äventyras. Vart och ett land fastställer dock självt kundernas och distributörernas skyldigheter och rättigheter. Enligt direktivförslaget kan till exempel distributionsbolagen åläggas en leveransskyldighet som skall gälla alla elanvändare. Dessutom kan distributionstarifferna regleras. Dessa principer står inte i strid med stadgandena i förslaget till elmarknadslag.

Staten skall inrätta en myndighet som avgör problem i anslutning till förhandlingar och avtal. Den föreslagna elmarknadslagen omfattar också denna tanke.

Ansvar för elsystemets funktion skall innehas av en operatör. Den systemansvarige beviljas tillstånd för minst 15 år. Också de ovan nämnda principerna ingår i den föreslagna lagen.

Följande punkter har behandlats på olika sätt i direktivframställningen och i förslaget till elmarknadslag.

I direktivförslaget förpliktas medlemsstaterna till behövliga åtgärder för att

— producenter och elöverförare skall kunna ingå försäljningsavtal som baserar sig på frivillig kommersiell verksamhet med slutanvändare som representerar storindustrin eller med distributörer.

— producenterna genom förhandlingar skall få möjlighet att via nätet leverera el till sina dotterbolag, med andra ord till kunder antingen i det egna landet eller i ett annat land.

— producenter som står utanför nätet kan, ifall de deltagit i anbudsstävlan, bygga kapacitet och ansluta sig till nätet.

All ovan nämnd verksamhet förutsätter för-

handlingar mellan elsäljaren och nättinnehavaren. Staten skall skapa de förutsättningar som dessa förhandlingar kräver.

Enligt förslaget till elmarknadslag drivs överföringsskyldigheten i de finska elnäten längre än direktivframställningen. Bland EU-länderna har dock England tillämpat samma princip som man i Finland nu riktar in sig på. Elmarknadslagförslaget strider inte heller på den här punkten mot innehållet i direktivet.

Enligt direktivförslaget kan byggandet av ny kapacitet eller ledningar grunda sig på antingen en anbudstävlan eller ett tillståndssystem. Då det gäller byggande som grundar sig på anbudstävlan kan någon person eller instans besluta om behovet av byggande eller föremålen för byggandet, men själva genomförandet är öppet för konkurrens. I det fallet kunde en centraliserad planering av elsystemet som tillämpas i vissa länder fortgå. Inom ramen för tillståndssystemet beviljas alla projekt och byggare som uppfyller vissa enhetliga krav de nödvändiga tillstånden. Tillståndskriterierna är offentliga. Restriktioner i fråga om bränsleval och primärenergi fogas till tillståndsvillkoren.

Enligt direktivförslaget får också producenterna och försäljarna av el bygga elledningar under förutsättning att de ovan nämnda villkoren uppfylls. Detta motsvarar principerna i propositionen med förslag till elmarknadslag till övriga delar utom för distributionsnätnets del.

På elmarknaden i Finland regleras byggandet av kraftverk i fråga om oljedrivna kraftverk med stöd av kärnenergilagen, vattenlagen och elmarknadslagen. I övrigt är byggandet fritt och det gäller alla byggare på lika grunder. Detta torde inte strida mot innehållet i direktivet.

På följande punkter överensstämmer den föreslagna elmarknadslagen inte med kraven i direktivförslaget. Enligt direktivförslaget har den systemansvarige rätt att styra användningen av produktionskapacitet (driftordning) på sitt område i enlighet med de principer som medlemsstaten har godkänt. Den systemansvarige kan ge företräde för energiproducerande kraftverk som drivs med förnybar energi eller avfall samt för kombinerad produktion av el och värme. I Finland gäller den systemansvariges rätt endast produktionsstyrning som krävs för momentant upprätthållande av elbalansen. Dessutom skall den systemansvarige göra upp planer för kommande behov av

överförings- och produktionskapacitet för 10 år framåt. En sådan princip har inte ansetts nödvändig att inbegripa i förslaget till elmarknadslag.

Avsikten har varit att från och med juli 1994 anpassa lagstiftningen om elmarknaden till direktivförslaget inom EU:s område. Reformen har fördröjts och den faktiska tidsplanen är ännu inte känd. Direktivförslaget omfattar en övergångstid under vilken direktivet också skall utvecklas och ses över.

1.2.2. Vissa länders planer och lösningar

Elmarknaden har under de senaste åren reformerats i flera länder. Reformen av elmarknaden i Finland påminner mest om den utveckling som genomförts i Norge och England samt den reform som är aktuell i Sverige.

Sverige

Avsikten med den ellagsreform som är under beredning i Sverige är att genomföra en klar åtskillnad mellan elhandel, som skall ske i konkurrens, och elöverföring, som skall regleras också i framtiden. Överföringsnätet öppnas för alla som behöver överföringstjänster. Detta skall gälla alla spänningsnivåer.

Regeringen avgav i februari 1994 en proposition med förslag till en elmarknadslagreform. Enligt propositionen får en juridisk person som bedriver elproduktion eller elförsäljning inte bedriva nätverksamhet; dessa verksamhetsformer skall med andra ord finnas i olika bolag. Ifall en enhet som utövar nätverksamhet bedriver andra verksamheter skall nätverksamheten särredovisas (inklusive resultaträkning och balansräkning).

Produktion och försäljning försiggår i förhållanden där det råder konkurrens. Nätverksamheten bibehålls som ett naturligt monopol, men skall regleras. För regleringen, inklusive beviljandet och övervakningen av nät- och leveranskoncession, svarar regeringen eller en myndighet som regeringen särskilt utnämmer (nätmyndighet). Lokal nätkoncession (nätkoncession för område) skall beviljas för högst 40 år och för nättinnehavaren utses ett ansvarsområde som fastställs i koncessionen. Koncessionen för nätverksamhet kan också beviljas för ett visst ledningsavsnitt (nätkoncession för lin-

je) när det är fråga om ett enskilt ledningsavsnitt. För byggandet av förbindelser till utlandet krävs regeringens tillstånd.

Prissättningen av överföringen baserar sig på principen att anslutning till nätet vid endast en punkt ger rätt att använda nätet inom hela riket. Detta leder i praktiken till en liknande punktprissättning som i Norge.

Nätinnehavaren skall vara skyldig att ansluta elanläggningar till sitt nät och överföra el på skäliga villkor. Överföringstarifferna skall vara skäliga och de skall vara grundade på saktighet. Koncessionshavaren är skyldig att mäta överförda elmängder och att i enlighet med forskrifterna rapportera om dessa mätningar.

De nuvarande elverken skall ges en leveranskoncession och ett ansvarsområde som motsvarar den för tre år. Innehavaren av ett ansvarsområde skall ha skyldighet att leverera el till förbrukare som inte omfattas av konkurrens. Under en provtid på tre år skall det bedömas hur nödvändig leveransskyldigheten är. Avsikten är att leveransskyldigheten med tiden skall kunna slopas.

Stamnätsföretaget, Svenska Kraftnät, skall ges ansvaret för elsystemets funktion och säkerhet (systemansvar) så att balans inom hela landet eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan elproduktion och elförbrukning.

Enligt gällande lagar kan de kommunala elverken i Sverige inte konkurrera på samma villkor på elmarknaden som andra företag. Därför föreslås det i reformen att också den lagstiftning som gäller de kommunala elverken skall revideras så att det är möjligt med konkurrens i framtiden.

Lagpropositionen påminner i hög grad om reformeringen av elmarknaden i Finland. Avsikten är att reformen träder i kraft vid ingången av år 1995.

Samtidigt har man för avsikt att organisera marknadsplatsen för inköp och försäljning av el till en elbörs. Målet i det första skedet är att åstadkomma en börs för mycket kortsiktig elhandel, det vill säga en reglermarknad. Beredningen av den har getts i uppdrag till Svenska Kraftnät.

Norge

Vid ingången av år 1991 trädde en ny energilag i kraft i Norge. Avsikten med lagen var att effektivera verksamheten på elmarkna-

den. Lagen liberaliserade elnäten, dvs. alla intresserade kan på enhetliga grunder använda nättjänsterna.

Enligt lagen skall elbolagens elförsäljningsverksamhet och elöverföringsverksamhet avskiljas till separata resultatenheter. Dessutom skall försäljningen och överföringen av el särredovisas från övriga verksamhetsformer. Bokföringen skall uppvisa resultat- och balansuppgifter. Kravet på särredovisning trädde i kraft vid ingången av år 1993.

Sedan energilagen blivit godkänd har utvecklingen på elmarknaden i Norge varit synnerligen snabb. År 1992 delades det statliga kraftbolaget upp i ett nätbolag och ett produktionsbolag. För produktionen svarar ett statligt kraftbolag som verkar på en konkurrensutsatt marknad. Nätbolaget Statnett fick ansvaret för tryggandet av att elöverföringssystemet fungerar på avsett sätt och för utvecklandet av stamnätet samt ensamrätt till stamnätsöverföringar och utländska ledningsförbindelser. Nätbolaget sköter med hjälp av sitt dotterbolag elbörsen som fungerar som en neutral marknadsplats för el.

Liberaliseringen av överföringen gäller distributionsanläggningar och elanvändare av alla storlekar. Distributionsanläggningarna kan köpa el av vilken producent som helst och kan sälja el till andra distributionsanläggningar. Överföringstariffen är en s.k. punktтарiff, som inte är beroende av avståndet mellan säljaren och köparen av el. Tariffen beaktar dock bland annat vissa begränsningar i överföringskapaciteten (flaskhalsar), mängden av överförd effekt samt kostnaderna för överföringsförluster.

Övervakningen av nätverksamheten har getts i uppdrag åt det statliga centrala vattendrags- och energiverket i Norge NVE. NVE har rätt att samla in mycket detaljerat material bland annat om bokföring och tariffer. NVE behandlar och publicerar uppgifter samt sköter förlikningen i tvister.

Storförbrukare är inte längre bundna vid den regionala distributionsanläggningen, utan de kan köpa el också från andra bolag. Elhandeln sker på basis av långtidskontrakt och som tillfällig handel till marknadspris.

I Norge har elmarknaden ändrats betydligt efter reformen. Största delen av elhandeln sker på basis av avtal mellan två parter. Cirka 18 terawattimmar (= en miljard kilowattimmar) eller 16 procent av elen anskaffades från Statnetts elbörs. Av denna mängd utgjorde 5,6

terawattimmar momentan reglerel, 10 terawattimmar annan kortfristig elhandel som sker inom ett dygn och 2,4 terawattimmar grundade sig på leveranser på längre sikt. Den största delen av partikundernas (återförsäljarnas) kontrakt har omförhandlats och priset har sänkts. Likaså har avtalen som innehades av en stor del av kunderna inom industri- och tjänstesektorn omförhandlats och priset har sänkts. Ungefär en fjärdedel av elförbrukarna inom industri- och tjänstesektorn har bytt elleverantör. Också hushållskunderna har dragit nytta av reformen.

På marknaden har flera elförmedlare, eller mäklare, dykt upp. De varken köper eller säljer el utan söker främst förmånliga elanskaffningskällor för sina kunder. I landet finns det också elhandlare, som köper upp el på marknaden och säljer den till sina kunder.

Omorganiseringen av den norska elmarknaden går i hög grad i samma riktning som denna proposition med förslag till elmarknadslag, bland annat i fråga om liberaliseringen av nätet, särredovisning av elöverföringen och målen gällande överföringstariffen. I Norge har reformen dock drivits längre på så sätt att normmännen genast i reformens begynnelse skedde liberaliserade marknadsplatsen för elhandel, som tidigare var öppen endast för producenterna, och utvecklade den till en elbörs som är öppen också för elköparnas anbud.

England

I England har ett omfattande privatiseringsprogram genomförts som inneburit att företagsstrukturen omorganiserats och hindren för konkurrens avlägsnats. Programmet för privatisering av elbranschen slutfördes i England år 1991. I programmet ingick att trygga fri elöverföringsrätt. Den fria överföringen av el gällde i början överföringseffekter på minst 1 MW. År 1994 sjönk den nedre gränsen för överföringseffekten till 100 kW och gränsen slopas helt år 1998. Efter år 1998 har elleverantörerna ingen egentlig elöverföringsskyldighet. Däremot är leverantörerna skyldiga att ställa el till förfogande på skäliga villkor. Till elverkens tillstånd har fogats en förpliktelse att främja energisparandet.

Eltarifferna var tidigare reglerade och gynnade storförbrukarna. Efter reformen har storförbrukarnas (över 10 MW) elpris stigit. Priset

för förbrukare med en förbrukning på mindre än 1 MW är på samma nivå som tidigare och priserna för representanter för närmast den medelstora industrin med en förbrukning på 1—5 MW har sjunkit. Antalet arbetstagare inom branschen har sjunkit.

Öppnandet av marknaden för konkurrens i England baserar sig på en kraftig reglering av spelregler och prissättning. För denna ansvarar en myndighet som försetts med starka resurser, The Office of Electricity Regulation.

Eldistributionsföretagen förutsätts avskilja elförsäljningen, elöverföringen och elproduktionen till separata resultatenheter. För resultatenheter utarbetas en resultaträkning grundad på återanskaffningspris och en uträkning över de återanskaffningsprisbaserade kapital som resultatenheten binder. I regleringen av elförsäljningspriset används index och företags-specifika effektivitetskoefficienter. Eldistributionsbolagets egen elproduktion får inte överstiga 15 procent av dess elanskaffning.

Övriga länder

Reformer har genomförts eller är aktuella i många andra länder såsom Tyskland, Nya Zeeland, Portugal, Holland, Australien, Argentina och Chile. Reformen i likhet med de som beskrivits ovan är dock en rätt ny fråga och endast ett fåtal länder har genomfört reformerna helt och hållet.

1.3. Ändringsbehoven

I denna punkt granskas i form av ett sammandrag närmast energi- och konkurrenspolitiska ändringsbehov. Frågan har behandlats mera detaljerat i de föregående punkterna.

Reformeringen av ellagstiftningen har börjat med ändringarna i energi- och konkurrenspolitiken och i det samhällspolitiska tänkesättet i allmänhet. Avsikten med den nuvarande ellagen som bereddes under den senare hälften av 1970-talet var att med hjälp av olika planerings-, anmälnings- och tillståndsförfaranden relativt kraftigt övervaka investeringsverksamheten i företagen inom branschen. Även om dessa delvis redan har avskaffats, är genomförandet av många investeringsprojekt fortfarande beroende av myndigheternas behovspröv-

ning. I praktiken har myndigheterna inte haft något skäl att ingripa i investerarnas planer. Det är i själva verket investerarna som bedömer om projekten är nödvändiga eftersom de också bär det ekonomiska ansvaret för sina lösningar. Det finns i dagens läge inget skäl att fortsätta med en reglering av denna typ.

Systemet uppbyggt av produktion, överföring och distribution av el tillhandahåller dock en viktig bastjänst och det är från samhällets synpunkt viktigt att trygga att denna tjänst är tillgänglig och att priset för den är skäligt. För detta ansvarar å ena sidan bolagen som idkar elaffärsverksamhet, som till många delar verkar på normala grunder för affärsverksamhet och som från statsmaktens och sina ägares sida också önskar bli behandlade som företagen i det övriga affärslivet.

Till normal affärsverksamhet hör dock en fungerande marknad och en sund konkurrens, som riktar in sina resurser inom ekonomin så effektivt som möjligt. Detta är endast delvis fallet på elmarknaden. Konkurrensen fungerar med vissa begränsningar inom produktion och partiförsäljning av el, men inom minutförsäljningen fungerar den inte alls. Producenterna och försäljarna innehar i allmänhet elnäten och kan med hjälp av dem ofta effektivt begränsa andras inträde på sin marknad.

Producentens och försäljarens ställning är mycket stark i förhållande till köparen. Försäljaren kan rätt långt överföra riskerna i samband med sin verksamhet på sina kunder, vilket inte är möjligt i många andra branscher inom affärslivet. Det är svårt för en utomstående att bedöma elbolagens viktiga roll, effektiviteten inom nätverksamheten som är i monopolställning och prissättningens riktighet eller frågan om i vilken grad företagens eller dess ägares andra verksamhet stöds med intäkterna från verksamheten i fråga. Elbolagen har kunnat tillämpa tariffstrukturer som avviker från marknadspriserna, med vilka vissa kundgrupper subventionerats på andras bekostnad, vilket ställvis lett till tilläggskostnader till exempel för små och medelstora industriföretag. Kommunerna har dessutom eventuellt kunnat använda sina elverks prissättning som ett medel för dold beskattning.

Det vore nödvändigt att utveckla verksamhetsförhållandena på elmarknaden så att den drivkraft som uppnås via konkurrensen så långt som möjligt utnyttjas för en effektiv verksamhet, men så att tillgången till de elt-

jänster som samhället behöver samtidigt tryggas. Detta kunde ske genom att näten med hjälp av författningar på ett opartiskt sätt öppnas för alla intresserade, vilket ökar kundernas valmöjligheter och konkurrensen mellan försäljarna. Å andra sidan skall nätinnehavarnas prissättning och effektiviteten i verksamheten övervakas och de bör förpliktas att betjäna alla intresserade nätanvändare på ett opartiskt sätt.

Elverkskommissionen gjorde på vintern 1992 en framställning om ändring av ellagen som ligger i linje med vad som ovan beskrivits. I sin redogörelse till riksdagen på vintern 1992 konstaterade statsrådet att det skall avge en sådan proposition med förslag till ändring av ellagstiftningen. En reformering av ellagen har blivit aktuell också så till vida att avsikten också är att reformera elsäkerhetslagstiftningen, som ingår som en del i ellagen. I november 1993 beskrev statsrådet i sin energiredogörelse de centrala linjedragningarna i det kommande förslaget till elmarknadslag och ställde upp målet att lagen skall träda i kraft vid ingången av år 1995.

Att raskt genomföra reformen enligt denna tidsplan står i samklang med de övriga ändringsfaktorerna på elmarknaden. Tariffsystemet inom partiförsäljningen ändras och en stor del av de långsiktiga avtalen omförhandlas senast inom år 1995. Också många elöverföringsavtal kommer att bli föremål för en omförhandling. Företagsstrukturen och ägarförhållandena inom branschen genomgår en betydande förändring. Många företags lösningsar beror i hög grad på hur spelreglerna på marknaden utvecklas i och med den nya lagstiftningen. En fortsatt osäkerhet om statsmaktens åtgärder kan medföra oskäliga förhandlingssituationer och ekonomiska förluster för företagen.

Också den internationella utvecklingen på elmarknaden stöder reformeringen. Enligt utredningar som Nordiska ministerrådet låtit utföra vore en större integration än den som nu råder på elmarknaden i Norden till nytta för alla länder. Den skulle förutsätta en viss enhetlighet i verksamhetsprinciperna och verksamhetsreglerna på marknaden. I Norge har en lagstiftningsändring som motsvarar elmarknadslagen redan genomförts. Innehållet i och tidsplanen för den lagstiftning som bereds i Sverige överensstämmer i stora drag med den föreliggande propositionen.

Regeringens proposition ligger till sina mål i linje med det direktivförslag som EU:s kommission offentliggjorde i december 1993. Inom EU verkar utvecklingen dock att ske långsammare och länderna emellan mera oenhetligt än i Norge, Sverige och Finland.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

2.1. Mål och medel

Avsikten med elmarknadslagen är att få elmarknaden att fungera bättre och därmed trygga att det väl fungerande elsystemet i Finland (produktion, överföring, distribution) är effektivt och konkurrenskraftigt också i framtiden. Samtidigt förbereds sektorn för en integrering av den nordiska och den europeiska marknaden.

Genom revideringen minskas hindren för konkurrens och slopas onödig reglering av den del av marknaden, där konkurrens är möjlig, dvs. inom produktionen av el, utrikeshandel med el och försäljningen av el. Konkurrenten och avregleringen främjar en effektiv användning av resurser inom elsektorn och medför kostnadsinbesparingar för elförbrukarna och samhällsekonomin.

Dessutom fastställs klara spelregler för monopolverksamheten, dvs. för elnäten. Näten är s.k. naturliga monopol, eftersom det i allmänhet inte är ekonomiskt möjligt att bygga parallella konkurrerande nät. Ett nät som är beläget inom ett visst geografiskt område innehåller i allmänhet av en försäljare, som inte har varit tvungen att ge andra försäljare tillstånd att använda sitt nät och därigenom konkurrera om sina kunder.

Avsikten är att elnäten i framtiden bildar en marknadsplats som på lika och skäligen villkor betjänar parterna inom elhandeln, både säljare och köpare. Tillträdet till nätet bör göras så enkelt som möjligt för alla som behöver nättjänster.

Även om lagreformen minskar den myndighetsreglering som har blivit oändamålsenlig, kommer behovet att förstärka monopolövervakningen å andra sidan att öka regleringen.

Propositionen står i samklang med strävandena i lagen om konkurrensbegränsningar. Med elmarknadslagen kommer spelreglerna på elmarknaden att ändras på sådana sätt som

den allmänna konkurrenslagstiftningen inte möjliggör. Som en följd av revideringen underlättas och effektiveras den myndighetsövervakning som baserar sig på lagen om konkurrensbegränsningar.

2.2. De viktigaste förslagen

2.2.1. Elnätstillstånd

Elnätets centrala ställning inom elsystemet och elnätsverksamhetens monopolkaraktär gör det nödvändigt att samhället övervakar och reglerar elnätsverksamheten.

Verksamheten skall vara beroende av tillstånd för att det skall vara möjligt att övervaka vederbörandes tekniska, ekonomiska och organisatoriska förutsättningar att utöva den. Från elsäkerhetens synpunkt sett är det nödvändigt att villkoren för att elnätstillståndet skall beviljas också gäller förutsättningarna att upprätthålla en tillräcklig säkerhetsnivå.

Med hjälp av tillståndsförfarandet kan de skyldigheter som den föreslagna elmarknadslagen ställer på tillståndshavarna också övervakas. Som motvikt till skyldigheterna skall tillståndshavarna få rättigheter i fråga om utövandet av nätverksamheten, vars avsikt är att trygga nätinnehavarnas verksamhetsbetingelser. I lagförslaget har man strävat efter att sörja för att en rättvis balans råder mellan rättigheterna och skyldigheterna.

För distributionsnätets del skall det geografiska ansvarsområdet som skyldigheterna och rättigheterna gäller fastställas i tillståndet. Förslaget motsvarar nuvarande praxis i fråga om distributionsområden. För distributionsnätets del skall i ett övergångsskede som ansvarsområde fastställas vederbörande nätinnehavares nuvarande distributionsområde.

Förfarandet i fråga om tillstånd och ansvarsområden tryggar tillsammans med det nedan föreslagna tillståndsförfarandet i fråga om nätbyggandet att investeringarna inom nätbyggandet är ändamålsenliga och att systemet är funktionsdugligt. Samtidigt begränsas effekterna av nätverksamheten på miljön och markanvändningen så att de blir så ringa som möjligt.

Elnätstillståndet ersätter det nuvarande elverkstillståndet. All elnätsverksamhet skall med vissa undantag vara beroende av tillstånd.

Däremot skall produktionen och försäljningen av el inte längre vara beroende av tillstånd.

Nätverksamheten och det praktiska genomförandet av bestämmelserna gällande denna skall huvudsakligen övervakas av en elmarknadsmyndighet som genom separat lag föreslås bli inrättad i samband med handels- och industriministeriet. Myndighetens arbete blir i många hänseenden avgörande för i vilken mån de effekter som eftersträvs genom reformen uppnås på elmarknaden. Kostnaderna för dess verksamhet skall täckas genom intäkter från tillståndsavgifter och andra avgifter som hänförs till övervakningen.

Innehavaren av elnätstillstånd kan av någon anledning upphöra med sin verksamhet eller man kan bli tvungen att återkalla tillståndet. Eftersom det är viktigt att behovet av elöverföring kontinuerligt kan tillgodoses i alla delar av landet, skall staten sörja för de åtgärder som behövs för att elnätet och anläggningarna skall kunna överföras på ett annat företag. Detta föreslås bli elmarknadsmyndighetens uppgift.

2.2.2. Allmänna skyldigheter i anslutning till nätverksamheten

Upprätthållande och utvecklande av nätet, anslutning till nätet

Enligt lagförslaget skall nätinnehavaren, dvs. utövaren av nätverksamhet som förutsätter tillstånd, vara skyldig att driva, upprätthålla och utveckla sitt nät i enlighet med behoven på elmarknaden. Nätinnehavaren skall med andra ord för sin del se till att systemet fungerar och är säkert samt tillgodose kundernas sedvanliga och skäliga behov av nättjänster. Nätinnehavaren skall förstärka och bygga ut sitt nät med beaktande av den ökning av överföringsbehoven som kan skönjas.

Nätinnehavaren skall dessutom vara skyldig att mot en skälig ersättning till sitt nät ansluta alla som behöver nättjänster inom sitt verksamhetsområde. Skyldigheten skall gälla förutsatt att det finns kapacitet i nätet och att anslutningen inte äventyrar nätets driftsäkerhet. Den som ansluts skall fylla de tekniska krav som nätinnehavaren ställer och som nätets funktionsduglighet förutsätter.

Men nätinnehavarens skyldighet att utveckla sitt nät i enlighet med kundernas behov betyder å andra sidan att kapacitetsbristen inom en

rimlig tid måste uppvägas genom att nätet byggs ut. Allmänt taget kan det konstateras att kapaciteten i det finska elnätet räcker till. Det att elhandeln blir livligare ändrar inte i sig denna situation.

De ovan nämnda skyldigheterna skall gälla alla nätinnehavare. För distributionsnätens del skall i nätkoncessionen fastställas det geografiska ansvarsområdet, där skyldigheterna gällande den nätverksamhet som utövas är i kraft. Detta skulle garantera att t.ex. ett hushåll som förbrukare alltid skulle ha tillgång till elnätet.

Ministeriet skall fastställa de anslutningsvillkor som skall följas i distributionsnäten. Dessa villkor ställer krav på de avtalsvillkor som ingås mellan nätinnehavaren och den som ansluts. Motsvarande villkor har tidigare ställts som en del av de allmänna elleveransvillkoren.

Ansvarsområden skall inte heller i framtiden finnas annanstans än i distributionsnäten. Varje nätinnehavare svarar för driften och underhållet av sin nätandel och för att kunderna ansluts då ovan anförda förutsättningar råder.

Överföringsskyldighet

Ett av de viktigaste elementen vid revideringen av ellagen är att alla som önskar överföra el under vissa förutsättningar skall ges tillträde till elöverföringsnäten, det vill säga ett stadgande om överföringsskyldighet. Nätet är ett naturligt monopol och det skall i denna ställning betjäna kunderna på lika villkor.

Elnäten bör bilda en neutral marknadsplats, där de som köper och säljer el kan mötas. Nätinnehavaren skall inte delta i elhandeln som köpare eller säljare utom i specialfall.

Jämfört med nuläget skall köparen i fortsättningen friare kunna välja av vem han köper sin el. Men även producenten och försäljaren skall få bättre möjligheter att erhålla överföringstjänster och att via nätet kunna konkurrera om önskade kunder.

Nätinnehavaren skall mot ersättning erbjuda alla intresserade överföringstjänster. Vid prissättningen av tjänsterna skall principerna i denna lag (punkt 2.2.3) iakttas.

Nätinnehavaren kan av grundad anledning vägra att överföra el. Kapaciteten i nätet kan vara otillräcklig, varvid nätinnehavaren skall ge en tillförlitlig utredning över detta. Begränsad kapacitet kan dock inte utgöra ett bestående

hinder. Nätinnehavaren är skyldig att utveckla sitt nät i enlighet med sina kunders skäliga behov och att sträva efter att inom rimlig tid tillgodose dessa behov.

Överföringsskyldigheten skall enligt propositionen i regel gälla alla tillståndshavare och därmed täcka elnäten från stamnätet till lokala distributionsnät. Lika behandling är i detta sammanhang en motiverad utgångspunkt, eftersom en del av parterna inom elhandeln i annat fall råkar i en ojämlig ställning. Det är heller inte skäl att utesluta någon elanvändargrupp från elhandeln som permanent liberaliseras.

Eftersom det presenterade arrangemanget trots allt medför anpassningsbehov i synnerhet i distributionsledets verksamhetssätt, vore det skäl att stegvis öppna marknaden för konkurrens. Överföringsskyldigheten bör genom förordning i begynnelseskedet begränsas till överföringar med en större effekt än 0,5 megawatt under en övergångstid som skall räkna minst ett men högst två år efter att lagen trätt i kraft. Ifall marknaden verkar kräva förlängd övergångstid för att hinna anpassa sig, är detta möjligt genom att förordningen ändras.

Eltransiteringsdirektivet som ingår i EES-avtalet gäller elöverföring mellan länder. Det förpliktar namngivna nätbolag att under vissa förutsättningar överföra el i sina centrala stamnät för stora kraftöverföringar, då begynnelsepunkten eller slutpunkten för överföringen är belägen inom en EES-stats territorium och överföringen överskrider minst en gräns mellan medlemsstater. Direktivet verkställdes genom avtal mellan handels- och industriministeriet och nätbolagen när EES-avtalet trädde i kraft. Den allmänna överföringsskyldighet som nu föreslås skall också gälla överföringar som överskrider gränserna mellan länder, vilket gör att direktivet för överföringsskyldighetens del inte kräver någon egen författning och det allmänna avtalsförfarandet därmed kan slopas.

2.2.3. Prissättning av nättjänster

Skälig, offentlig och icke-diskriminerande prissättning

Elnätet är ett naturligt monopol. Endast i undantagsfall kan en nätanvändare välja mellan flera än en nätinnehavare som erbjuder ledningsförbindelser från en punkt till en an-

nan. Det är inte heller ekonomiskt motiverat att bygga parallellledningar som kräver stort kapital. Marknaden pressar följaktligen inte nätinnehavaren att hålla låga priser och inte heller sporrar den till en effektivare verksamhet. En eventuell kostnadsineffektivitet kan kompenseras med högre priser.

För att förhindra missbruk av monopolställningen är det skäl att i elmarknadslagen ställa krav på prissättningen av nättjänsterna och dessas effektivitet, som inte är nödvändiga när det gäller elaffärsverksamhet som utövas i konkurrens på marknaden.

Prissättningen skall vara skälig. Priserna skall med andra ord motsvara kostnaderna för nätverksamheten och vinsten från denna affärsverksamhet skall hållas på en skälig nivå.

Det har ofta varit svårt för utomstående att bedöma om avgifterna som debiteras för nättjänsterna är skäliga, eftersom elbolagen ofta sammanslår kostnaderna och avgifterna för överföring med dem som hänförs till elanskaffning och elförsäljning. Kravet i lagförslaget på att verksamhetsformerna skall särredovisas gör verksamheten mera genomblickbar och underlättar övervakningen (se närmare punkt 2.2.9). I resultaträkningen och balansräkningen för nätverksamheten kan resultatet av verksamheten ses mot bakgrunden av den prisnivå som företaget använder och de faktiska kostnaderna. På basis av detta är det möjligt att bedöma hur väl prisnivån motsvarar kostnaderna och hur skälig vinsten är.

Resultaträkningen och balansräkningen mäter dock inte i egentlig mening effektiviteten i verksamheten. För att sporra företagen till effektivitet och skälighet fastställer myndigheterna i vissa länder priserna för nättjänsterna eller ställer gränsvärden för avkastningen på kapitalet. I Finland har man praktiskt taget helt och hållet avstått från att prisreglera näringslivet. Däremot föreslås det i denna lag en långt gående offentlighet i fråga om pris-, lönsamhets- och effektivitetsuppgifter i alla nät. Nätinnehavaren skall offentliggöra priserna på och villkoren för sina tjänster samt grunderna för hur de fastställs. Resultaträkningen och balansräkningen över verksamheten skall vara offentliga. Dessutom skall nätinnehavaren offentliggöra uppgifter som beskriver prisnivån och lönsamheten och nyckeltal som beskriver verksamhetens effektivitet och kvalitet. Ministeriet ger närmare bestämmelser om de uppgifter som skall offentliggöras.

Enligt propositionen skall prissättningen vara icke-diskriminerande. Det förutsätter att nättjänster säljs till alla på lika, sakliga grunder. Samma tjänst skall kosta lika mycket oberoende av vem som är kund. De prissättningsgrunder nätinnehavaren offentliggör skall vara bindande för honom och från dem får inte avvika utom av motiverat skäl.

Elmarknadsmyndigheten skall ha i uppgift att i samarbete med konkurrensverket följa med nätinnehavarnas prissättning och effektivitet i verksamheten.

Övriga principer för prissättningen

De ovan nämnda skyldigheterna om överföringsskyldigheten samt om en skälig och icke-diskriminerande prissättning garanterar inte enbart att konkurrensen ökar på elmarknaden i Finland. Utecklingen beror också på hur lätt nätinnehavarnas principer för prissättning och betjäning gör tillträdet till nätet och därigenom till marknaden för kunden.

Överföringsnätet i Finland består av ett flertal nät som innehas av olika ägare. Enligt gällande praxis kräver inträdet på den marknadsplats dessa nät tillsammans bildar att kunden reserverar överföringsförbindelser i alla nät, via vilka han önskar överföra el. En sådan situation försvårar elhandeln på två sätt:

Att för det första ingå avtal med flera olika parter är tidskrävande och svårt. Det kan framför allt försvåra inträdet på den marknad speciellt för dem som i sin sedvanliga verksamhet inte har behövt ingå överenskommelser om nättjänster. Dessutom kan dröjsmålen helt enkelt förhindra att en handel med snabb rytm utvecklas. Därför föreslås i lagpropositionen att den kund som behöver nättjänster skall kunna komma överens om alla tjänster med den nätinnehavare, till vars nät kunden anslutits. Detta förutsätter en skyldighet för nätinnehavarna och ömsesidigt samarbete dem emellan.

För det andra motsvarar den nuvarande reserveringen av överföringskanaler mellan de punkter där elleverantören och elmottagaren är belägna och prissättningen av överföringen på basis av det geografiska avståndet mellan dessa punkter inte, utom i undantagsfall, hur elektriciteten i själva verket rör sig i stamnätet eller den kostnad som nättjänsten förorsakar. Denna praxis styr och begränsar på så sätt onödigt

handeln för de parter del som befinner sig på ett nära avstånd från varandra. Den kan också på ett omotiverat sätt gynna enskilda parter inom elhandeln.

Målet med lagförslaget är att principerna för prissättningen av nättjänsterna ändras. Näten skall ses som ett system som nätinnehavarna i samarbete ställer till kundernas förfogande i form av olika systemtjänster. Genom att betala vederbörliga avgifter skall kunden få rätt att utgående från sin anslutningspunkt använda elnätet i hela landet. På så sätt blir det möjligt för kunden att idka handel med alla som är anslutna till elnätet i Finland.

Det geografiska avståndet mellan marknadsparterna förlorar sin betydelse som prisfaktor vid prissättningen av nättjänsterna. Priset fastställs på basis av vilka tjänster och vilken kvalitet på tjänsterna i systemet kunden behöver och i vilket nätled och nät kundens anslutningspunkt är belägen.

Denna princip som kallas punktprissättning innebär en förändring i förhållande till gällande praxis närmast i region- och stamnäten (spänning minst 110 kV). Den inverkar inte på de försäljningsintäkter som nätverksamheten inbringar utan på det sätt kostnaderna hänförs till kunderna. Prissättningen i distributionsnäten ändras strängt taget inte. Men varje nätinnehavare skall sörja för att det egna prissystemet är kompatibelt med systemen i de andra näten som det bildar en helhet med.

Den föreslagna prissättningen stödjer för sin del utvecklingen av handelsplatser av ett nytt slag såsom en elbörs. Integrationen inom den nordiska marknaden underlättas också om nättjänsterna är prissatta enligt likartade principer. I Norge är en sådan punktprissättning i bruk och också i Sverige kommer den att tas i bruk.

2.2.4. Systemansvar

Den tekniska funktionsdugligheten för elsystem i vårt land sköts för närvarande inom ramen för ett samkörningssystem som nätbolagen och elproducenterna sinsemellan kommit överens om. Med hjälp av samkörningssystemet underhålls och drivs systemet för elproduktion och elöverföring på ett tekniskt ändamålsenligt sätt. Då elmarknaden liberaliseras kan det vara ett hot att det frivilliga samkörningssystemet inte längre till alla delar fungerar

som det skall. För att garantera den tekniska funktionsdugligheten i elsystemet fastställer elmarknadsmyndigheten i elnätstillståndet att ett eller flera centrala stamnätsbolagen har systemansvar. Systemansvar innebär driftövervakning av nätet, upprätthållande av den momentana balansen mellan elproduktion och elförbrukning samt behärskande av störningar.

För att systemansvar skall kunna genomföras måste de stamnätsbolag som är ansvariga för detta kunna ställa villkor på användningen av kraftverk anslutna till deras nät och av andra nät som är nödvändiga för att systemsvaret skall kunna förverkligas.

2.2.5. Byggnad av elnät

Över riksomfattande byggnadsprojekt som gäller elöverföringsanläggningar, dvs. elledningar och transformator- och kopplingsstationer, skall byggnadsanmälan enligt nuvarande lag lämnas in till handels- och industriministeriet. På motsvarande sätt anmäls mindre projekt i regionplanerna för elförsörjningen. Ett projekt har kunnat genomföras enligt anmälan om inte ministeriet har haft vägande skäl att ingripa i det.

Sådana fall där ministeriet skulle ha haft något behov att ingripa i projektet har inte förekommit och därför kunde det nuvarande förfarandet i sin helhet slopas. De specialkrav som den föreslagna elmarknadslagen ställer på nätinnehavarna kräver dock fortfarande en viss grad av övervakning och styrning av byggandet av stamnätet.

I stället för regionplanerings- och anmälningsystemet som skall upphävas föreslås att ett byggnadstillståndssystem inrättas. Tillståndssystemet skall gälla minst 110 kilovolts elledningar, det vill säga elledningar i stam- och regionnätet, men inte transformator- och kopplingsstationer. Tillståndet beviljas av elmarknadsmyndigheten och i fråga om utlandsförbindelser av ministeriet.

Det tillståndssystem för elledningar som föreslås är motiverat med avseende på både elförsörjningen och miljöfaktorerna. Genom tillståndssystemet kunde eventuella dubbla och onödiga ledningsprojekt förhindras. Tillståndssystemet underlättar också förverkligandet av de föreslagna prissättningsprinciperna, eftersom ett sådant system kan förhindra att dubbla ledningar byggs.

I samband med att tillståndsmyndigheten

överväger beviljandet av tillstånd skall den samtidigt också beakta andra omständigheter än elförsörjningsfrågor, i synnerhet miljösynpunkter. Tillståndssystemet underlättar en samordning av elförsörjningsbehoven och miljösynpunkterna.

Nätinnehavarna skall enligt punkt 2.2.2 vara skyldiga att utveckla nätet i enlighet med elsystemets och kundernas behov. I distributionsnäten skall entydiga ansvarsområden gällande underhåll och utveckling av nätet fastställas för nätinnehavarna. I stamnätet fastställs däremot inga ansvarsområden, men skyldigheten att utveckla nätet gäller nätinnehavarens faktiska verksamhetsområde.

2.2.6. Minutförsäljning av el och elanvändarens ställning

Allmänt

I den föreslagna elmarknadslagen inriktas den reglering som påverkar förhållandena på marknaden främst på nätverksamheten, medan försäljningen till elanvändaren till stor del fortsättningsvis är beroende av den fria marknadsstyrningen. Nuläget i fråga om elförsäljning ändras så till vida att ingen försäljare längre har lagstadgad rätt till ensamförsäljning på ett visst distributionsområde. I praktiken är det dock nödvändigt att fästa särskild uppmärksamhet vid hushållens och andra små och medelstora elanvändares ställning. Dessa har åtminstone i det första skedet mera begränsade möjligheter än storförbrukaren att välja elleverantör och bevaka sina intressen i förhållande till försäljaren.

Mätteknik och leveransskyldighet

Om flera än en försäljare säljer el i samma distributionsnät kan del el dessa försäljare levererar åtskiljas endast genom mätningar som utförs hos elanvändaren. En elanvändare som låter leverantörerna konkurrera om elleveranserna skall därför ha saklig mätutrustning.

Eftersom en sådan mätning tills vidare är relativt dyr, kommer hushåll eller andra små och medelstora elanvändare åtminstone inte i det första skedet att omfattas av konkurrrens. Den nuvarande lokala elförsäljaren kvarstår därmed i praktiken som den enda möjliga

elleverantören för vanliga hushållskunder och har sålunda monopolställning. Men med tiden kommer allt mindre elanvändare att omfattas av konkurrens i och med att mätutrustningen blir billigare. Dessutom kan det finnas fall där inte heller en storkund får konkurrerande anbud. I fråga om en dylik minutförsäljare, vars kunder inte kan låta försäljarna konkurrera med varandra, föreslås att det skall stadgas om en skyldighet att leverera el till skäligt pris till elanvändarna. Någon leveransskyldighet skall inte förekomma i fråga om sådana kunder som kan låta elförsäljarna konkurrera.

Som det ovan konstaterades skall det på varje elanvändares område finnas en elnätsinnehavare som på basis av nättillstånd är ansvarig att mot ersättning ansluta varje elanvändare till distributionsnätet. Innehavaren skall också vara skyldig att överföra el från vilken som helst elförsäljare till förbrukaren.

Offentliga och skäliga försäljningstariffer

Eftersom försäljarna i distributionsledet också i framtiden i regel innehar dominerande marknadsställning och för småförbrukarnas del oftast monopolställning på sina marknadsområden, bör samma slags offentlighet gälla deras verksamhet som elöverförarnas. Kraven på offentlig har i lagen huvudsakligen hänförs till sådana minutförsäljare, till vars kunder elförsäljaren har skyldighet att leverera el, det vill säga i förhållande till vilka försäljaren är i monopolställning. Lagen om konkurrensbegränsningar ställer också krav i fråga om kunder gentemot vilka försäljaren har dominerande ställning på marknaden. Den senare gruppen är större.

Enligt propositionen skall minutförsäljaren för de kunder som omfattas av leveransskyldigheten ha offentliga minutförsäljningsvillkor och -priser samt grunder för hur dessa fastställs, enligt vilka kunderna i fråga får köpa el av minutförsäljaren. Undantag från dessa priser och villkor får inte göras utom av grundad anledning, som till exempel kan vara att kunden kräver en nivå på tjänsten som avviker från det normala.

För en försäljare som har dominerande ställning på marknaden gäller principen om icke-diskriminerande och lika behandling av kunderna. I fråga om de kunder som omfattas av konkurrensen har minutförsäljaren dock

rätt till prissättning från fall till fall. Minutförsäljarens prissättning skall dock vara på så sätt kostnadsmotsvarig att de kunder som försäljaren har dominerande marknadsställning gentemot inte betalar ett pris som subventionerar det pris som de elkunder betalar som omfattas av konkurrens. Detta förutsätter redan lagen om konkurrensbegränsningar.

Enligt propositionen skall priset på nättjänst och el skiljas åt, vilket gör att elfakturan blir mera genomblickbar och skapar förutsättningar att med hjälp av offentligheten övervaka att villkoren för nättjänsterna är opartiska. Kunden kan direkt jämföra sitt eget överföringspris med nättjänstans offentliga tariff och konstatera att de motsvarar varandra. Genom att jämföra priset på sin egen el med medelpriset på el för hela landet inom sin egen förbrukargrupp, får kunden en bild av prisnivån för den egna elen jämfört med andra elkunder. En elkund som omfattas av leveransskyldighet kunde dessutom säkerställa att hans elavgift motsvarar den minutförsäljningstariff som minutförsäljaren offentliggjort.

Partielförsäljarna skall också vara skyldiga att visa vilken andel av priset på partiel som består av överföringsavgifter. Detta gör prissättningen mera genomblickbar och skapar förutsättningar för att med hjälp av offentligheten övervaka att nättjänsterna i stamnätet är opartiska.

Minutförsäljarna förutsätts anmäla siffror som beskriver förbrukargruppernas genomsnittliga prisnivå och prisuppbbyggnad för statistikföring. På basis av dessa tal räknas förbrukargruppernas genomsnittspriser ut för hela landet, med hjälp av vilka elkunderna har möjlighet att bedöma sin egen elförsäljares konkurrenskraft jämfört med andra elförsäljare.

Avtal och försäljningsvillkor

Enligt propositionen skall minutförsäljarna också i fortsättningen iaktta de elförsäljningsvillkor som handels- och industriministeriet fastställer och som preciserar försäljarens och kundens rättigheter och skyldigheter i fråga om elförsäljningen.

Försäljaren och överföraren är i framtiden olika aktörer ur elanvändarens synvinkel. Elanvändaren köper el av försäljaren. Försäljningssavtalet kan innehålla också de nättjänster som

elöverföringen förutsätter, varvid försäljaren står i avtalsförhållande till nätinnehavaren i fråga om elöverföringen. Elanvändaren kan också köpa nättjänsterna direkt av nätinnehavaren.

Också i fortsättningen är det ur de flesta hushålls och andra små och medelstora elanvändares synvinkel enklast att upprätta endast ett avtal om leveransen av el på så sätt att avtalet omfattar både elförsäljningen och nättjänsterna. Då behöver elanvändaren sätta sig i förbindelse med bara en part i ärenden som gäller leveransen. En elanvändare som berörs av leveransskyldigheten har då alltid möjlighet att med en minutförsäljare ingå ett avtal som också omfattar nättjänster. I det fallet svarar försäljaren också för nättjänsterna gentemot kunden. Om skälet till störningen beror på verksamhet som nätinnehavaren svarar för, skall försäljaren och nätinnehavaren utreda saken utgående från sina ömsesidiga avtal.

Leveransen av el till en elanvändare kunde avbrytas om elanvändaren underlåter att betala. Bestämmelser om betalningspåminnelser och tidsfrister skall ingå i elförsäljningsvillkoren. Följderna av avbrott i leveransen kan dock vara orimliga om ertillförseln under den kalla perioden avstängs i en bostad som värms upp med el. Därför föreslås det att elleveransen till en sådan bostad inte får avbrytas mellan början av oktober och slutet av april förrän fyra månader gått efter att förfallodagen som försummades inföll.

Elförsäljaren och nätinnehavaren ingår samsamt avtal genom vilket de arrangerar sitt ömsesidiga förhållande. Avtalet kallas nättjänsteavtal. Med nättjänsteavtalet kommer man bland annat överens om hur elförsäljaren är skyldig att meddela sina kunder medeffekterna för den el som denne levererar. Försäljaren är skyldig att på förhand ge den lokala försäljaren, som optimerar sitt eget köp, uppskattningar av hans kunders förbrukning per timme. Med nättjänsteavtalet kommer parterna också överens om förfarandet i situationer där de uppgifter om kommande elleveranser som försäljaren gett på förhand avviker från de verkliga leveranserna. Samtidigt kommer man också överens om användningen av mätningssuppgifter och om faktureringen.

I dagens läge används anslutningsavgifterna som säkerhet för elfakturan. Efter reformen kan elförsäljaren och den som får anslutningsavgiften ingå i olika sammanslutningar, vilket

gör att det inte längre är möjligt att ha en sådan praxis i fråga om säkerheter som hittills. Om praxisen mellan nätinnehavaren och försäljaren skall kunna avtalas i nättjänsteavtalet.

2.2.7. *Energisparande*

Främjandet av energisparandet genom statsmaktens åtgärder baserar sig på statsrådets energisparprogram. I den energiredogörelse som regeringen gav riksdagen hösten 1993 lovades att ett nytt energisparprogram skall utarbetas fram till år 1995. Enligt redogörelsen skärps sparmålen och allt flera åtgärder som baserar sig på bruket av författningar och normer torde tas upp.

De nuvarande elverken och de framtida lokala företag som utövar överföring och försäljning av el är naturliga utövare av sparverksamhet, eftersom de finns nära elanvändarna och får uppgifter om utvecklingen i kundernas elanvändning och omständigheterna kring denna.

Elverken har tills vidare i mycket varierande grad påbörjat energisparverksamheten. En del av företagen har varit aktiva, medan det inom en del av företagen knappast förekommer någon sparverksamhet alls. Det har också konstaterats att även om förbrukarna förhåller sig positivt till energisparande är de inte beredda att betala alla de kostnader som härrör sig ens från lönsamma sparåtgärder. Elmarknads-lagen skall göra det möjligt att sporra energisparandet. Det är därför också motiverat att stadga att det skall höra till den normala betjämningsverksamheten för företagen inom el-sektorn att främja energisparandet. Dessutom är det nödvändigt att skapa ett system som sporrar dem till aktiv sparverksamhet.

Det kan antas att ett distributionsnätbolag är villigare än en elförsäljare att främja en effektiv energianvändning, eftersom konkurrensen inte pressar nätbolaget att gallra i den verksamhet som förorsakar extra kostnader. Ur försäljarens synvinkel kan de energisparande åtgärderna minska försäljningsbidraget i högre grad än vad företagets egna elanskaffningskostnader minskar, vilket minskar intresset för sparåtgärder. Nätinnehavaren behöver inte vara rädd för motsvarande förluster. Eftersom nätinnehavarna är tvungna att utöva sin verksamhet enligt principen om kostnads-motsvarighet kan de kanske inte erbjuda sina

kunder spartjänster utan ersättning. Därför skall just nättinnehavaren enligt den föreslagna lagen ges en möjlighet att debitera sina kunder för skäligen kostnader för sparverksamheten. Rätten skall begränsas så att den gäller endast den rådgivning och handledning som står till förfogande för små elanvändare. Den gäller inte tjänster eller kundgrupper som har tillgång till konkurrerande utbud. Sådana är till exempel energisynförrättningar inom industrin.

Det föreslagna arrangemanget hindrar naturligtvis inte andra företag inom sektorn att delta i energisparandet och att fakturera för sina tjänster.

2.2.8. *Elmätning*

En del av de anskaffningskostnader och nätkostnader som kunderna ger upphov till beror på den effekt som kunderna använder och på tidpunkten när energin används under dygnet. Faktureringen av dessa kostnader grundar sig för närvarande endast i fråga om de allra största kunderna på uppgifter om den timvisa förbrukningen. För vanliga hushåll och övriga små elanvändare tillämpas en mindre exakt metod som baserar sig på typförbrukningskurvor. De kostnader som de olika elanvändarna förorsakar fördelas enligt dessa principer mellan förbrukarna och förbrukargrupperna.

Detta har varit möjligt eftersom det i dagens distributionsnät och ofta också i andra nät bara finns en försäljare. En exakt specifikation av eleffekt och elenergi hos förbrukaren behövs inte. I framtiden ökar antalet försäljare, vilket gör att förbrukningen för de olika försäljarnas kunder måste specificeras. I kostnadsfördelningen mellan försäljarna kan det vara fråga om stora ekonomiska värden.

De olika försäljarnas nät kommer via stam- eller regionnätet i allmänhet till samma transformator- eller kopplingsstation, där försäljarnas el inte kan hållas åtskilda. Från stationen överförs försäljarnas el via distributionsnätet till elanvändarna. Kostnadsfördelningen mellan försäljarna kan enbart grunda sig på mätning av förbrukningen hos elanvändaren eller på annan specifikation. Detta skall enligt vad som föreslås i propositionen vara nättinnehavarens uppgift.

En tillförlitlig mätning ökar också kundernas rättsskydd. Genom en tillräckligt detaljerad

mätning hos de kunder som omfattas av konkurrensen kan en överflyttning av kostnaderna på sådana kunder som inte berörs av den försvåras. Men en mycket exakt mätning blir relativt dyr med dagens teknik, vilket tills vidare begränsar möjligheterna att utsträcka konkurrensen till småförbrukare. En mätutrustning som registrerar förbrukningen per timme kostar flera tusen mark och en realtidsutrustning inklusive dataöverföringar tiotusentals mark. Mätningen utgör därmed ett hinder för konkurrensen. I lagpropositionen utgår man dock från att timvis mätning är nödvändig.

Mätning per timme gäller endast de kunder som omfattas av konkurrensen. Principen är dessutom den att varje kund betalar de mättings- och faktureringskostnader han förorsakat. Kunden kan på så sätt själv bedöma hur företagsekonomiskt lönsam mätningen och den förmån som därigenom kan uppnås är för honom.

Faktureringsgrunderna skall vara flexibla så att köparna, försäljarna och nätbolaget genom gemensamt avtal kan använda också någon annan faktureringsgrund än den som baserar sig på exakt mätning per timme. Med tanke på en effektiv energianvändning är det dock nödvändigt att slutförbrukaren kan följa med sin energiförbrukning som baserar sig på mätning.

Dessutom kan man förvänta sig att mättingskostnaderna sjunker när tekniken utvecklas. Då kan allt mindre elanvändare bli delaktiga av konkurrensen. Samtidigt minskar antalet elförbrukare som står utanför konkurrensen och omfattas av leveransskyldigheten. I ett senare skede kan det följaktligen vara skäl att överväga att slopa också leveransskyldigheten eller att avgränsa den på nytt och ta i bruk ett förfarande som baserar sig på till exempel typförbrukningskurvor för de resterande mindre förbrukarna. Det hör till elmarknadsmyndighetens uppgifter att följa med situationen och utvärdera den.

De krav som i denna lag och i andra förordningar givna med stöd av den ställs på mätningssystemet bör utformas så att de beaktar utvecklingen inom tekniken och sporrar nättinnehavarna, kunderna och mätartillverkarna till utvecklingsarbete på eget initiativ och därmed till att småningom minska hindren för konkurrens.

Att producera mätdata i stamnätet och arrangera överföring av de data som motsvarar

mätningen skall organiseras inom ramen för systemansvaret. Avsikten är att företagen inom branschen sörjer för den detaljerade organiseringen av mätningen eftersom det hör till företagets normala verksamhet.

2.2.9. Särredovisning av verksamhetsformerna

I företagen inom elbranschen kan många olika former av affärsverksamhet vara integrerade såsom elproduktion, nätverksamhet och parti- och minutförsäljning av el. I företagen kan det ofta också finnas t.ex. fjärrvärmeverksamhet, bränsleförsäljning, teknisk konstruktion, apparaturförsäljning eller installation. En del av dessa verksamhetsformer har monopolställning eller dominerande ställning på marknaden, medan andra konkurrerar på marknaden. En del av företagen inom elsektorn är dessutom kommunala elverk och utgör en del av kommunen, som också producerar andra tjänster med monopol och utöver detta har en särställning i och med att den bär upp skatt.

Nätverksamheten är till sin karaktär ett naturligt monopol. Distributionen av fjärrvärme och naturgas har i allmänhet en dominerande ställning på marknaden gentemot de kunder som har anslutit sig till den. Enligt elmarknadslagen skall försäljningen av el ske i konkurrens på marknaden. Visserligen kvarstår den lokala elminutförsäljarens dominerande marknadsställning i fråga om småkunderna åtminstone i början till följd av den dyra mättekniken. Elproduktionen och övriga former av affärsverksamhet i företagen inom elbranschen utövas i allmänhet i konkurrens på marknaden.

Målet med elmarknadslagen är att skapa en effektivt fungerande elmarknad. En sund och fungerande konkurrens på elmarknaden innebär att de konkurrerande formerna av elaffärsverksamhet är företagsekonomiskt lönsamma och att de inte stöds genom monopolfunktioner (korssubventionering). Detta förutsätter att företagets verksamhet är mera genomblickbar än i dag. Därför föreslås att det skall förutsättas att de former av affärsverksamhet som intar en dominerande ställning på marknaden särredovisas från de former av elaffärsverksamhet som utövas under konkurrens. Dessutom bör ett kommunalt verk som idkar elverksamhet särredovisas från kommunen.

Av de verksamhetsformer som skall särredo-

visas bildas egna affärsverksamhetsformer för vilka resultaträkning och i fråga om kapitalintensiva verksamhetsformer också balansräkning skall göras upp per räkenskapsperiod. I fråga om detta skall stadgandena i bokföringslagen (655/73) i tillämpliga delar iakttas. Resultaträkningen hänför intäkterna och kostnaderna till verksamhetsformerna, balansräkningen medlen och skulderna.

En del av elaffärsverksamheten är kapitalintensiv. Investeringarna är stora i förhållande till omsättningen och korssubventionering i stor skala är möjlig med hjälp av finansiering. För att den finansiella korssubventioneringen skall försvåras förutsätts att också en balansräkning görs upp för de kapitalintensiva verksamhetsformerna.

Särredovisningen skall alltid gälla nätverksamheten för vilken resultaträkning och balansräkning således skall göras upp. På detta sätt kan man få fram motsvarigheten mellan prisättningen av nättjänsterna och kostnaderna för dem. Särredovisningen är också en förutsättning för trovärdig objektivitet i fråga om prissättningen.

Försäljningen och produktionen av el bör särredovisas om elförsäljaren har en dominerande ställning på sitt marknadsområde. Särredovisningsberäkningen för elproduktionen bör utöver separat elproduktion också inbegripa eventuell kombinerad produktion av el och värme.

Produktionen och försäljningen av el bör avskiljas till egna verksamhetsformer också när företaget har annan verksamhet i stor skala med dominerande ställning på marknaden. Sådana är till exempel en betydande distribution av fjärrvärme eller naturgas genom vilken den konkurrensutsatta elaffärsverksamheten kan subventioneras.

För försäljningen räcker det att enbart en resultaträkning görs upp, medan det för produktionen också behövs en balansräkning. Produktion av ringa betydelse behöver inte skiljas åt från försäljningen.

Det är viktigt att också kunderna i prissättningen kan märka att verksamhetsformerna är åtskilda. Följaktligen föreslås det att avgifterna för elöverföringen i fakturan skall skiljas åt från avgifterna för energianskaffningen och energiförsäljningen (punkt 2.2.6).

Ett mål med särredovisningen av verksamhetsformerna är att klargöra den ekonomiska kopplingen mellan det kommunala elverket och

kommunen och att försvåra dold beskattning via monopolprissättning. Ett kommunalt verk eller en samkommun som idkar elaffärsverksamhet bör särredovisas från kommunen och för dem bör en resultaträkning och en balansräkning göras upp som är jämförbara med ett aktiebolags bokslut.

Avsikten är inte att i lagen ta ställning till hur företagen och verken inom branschen skall organisera de affärsverksamhetsformer som särredovisas. De kan till exempel omstruktureras till interna affärsverksamhetsformer eller separata aktiebolag.

Särredovisningen av verksamhetsformerna kräver omstruktureringar bl.a. i företagens organisation och redovisningsväsen. Omstruktureringarna kan vara tidskrävande i synnerhet i de kommunala verkens beslutsprocess. Dessutom torde framställningar om kommunens bokföringsskyldighet, uppgörandet av bokslut och revision som ingår i förslaget till ny kommunallag träda i kraft vid ingången av år 1997. Målet är att de reformer i elmarknads-lagen som gäller särredovisning skall stå i samklang med den tidsplan enligt vilken kommunallagen framskrider. Arrangemangen anknyter dessutom i fråga om ikraftträdandet tidsmässigt till räkenskapsperioderna. Därför är det nödvändigt att stadga om en övergångstid inom vilken arrangemangen skall genomföras.

2.2.10. Tillstånd och anmälningar

Avsikten med propositionen är att slutföra nedläggningen av de behovsprövade tillståndsförfarandena i fråga om elanskaffningskapaciteten. Denna process påbörjades genom en ändring av den nuvarande ellagen år 1989.

Kraftverkstillstånd och byggnadsanmälningar

De resterande tillstånden att bygga kraftverk skall i huvudsak slopas. För kraftverk med en effekt på minst 250 MW har byggnadstillstånd krävts och i samband med detta har statsrådet bedömt hur nödvändigt projektet med avseende på elförsörjningen är. En bedömning av hur nödvändigt ett kraftverk är står i främsta rummet i investerarens eget intresse, eftersom det är han som bär det ekonomiska ansvaret för kraftverket. Det finns inget skäl att betvivla

investerarens förmåga eller vilja att få en så pålitlig bedömning som möjligt. Därför föreslås att tillståndsförfarandet slopas, eftersom det är onödigt. Det kan konstateras att det för byggandet av kraftverk fortfarande skall krävas tillstånd enligt miljö-, kärnenergi-, vatten- och byggnadslagstiftningen och annan lagstiftning.

För kraftverk som underskrider den nämnda storleksgränsen har byggnadsanmälan krävts. Projektet har kunnat genomföras enligt anmälan, om inte ministeriet har haft vägande skäl att ingripa i dem. Ministeriet har inte en enda gång inlett förhandlingar i anslutning till detta. Följaktligen föreslås att anmälningsskyldigheten i sin nuvarande form skall slopas.

Däremot reserveras ministeriet en möjlighet att ålägga kraftbolagen att informera ministeriet om kraftverksprojekt och elmarknadsmyndigheten om betydande projekt gällande överföringsanläggningar innan byggandet inleds. Detta är nödvändigt för att myndigheterna skall ha en möjlighet att bedöma hur elsystemet utvecklas bland annat med tanke på säkerheten samt att utföra särskilda tillstånds- och andra myndighetsuppgifter som baserar sig på lagstiftningen om krisberedskap, kärnenergi, miljö och vatten samt på annan lagstiftning. Anmälningsskyldigheten skall inte behöva verkställas om myndigheten får motsvarande uppgifter på annat håll, t.ex. av organisationerna inom elsektorn.

I lagen skall fortsättningsvis finnas en möjlighet att göra byggandet av sådana kraftverk beroende av tillstånd när detta förutsätts enligt de internationella förbindelser som Finland ingått. För närvarande gäller detta oljeeldade kraftverk på mera än 10 MW för vilka tillstånd behövs till följd av direktivet om begränsning av användningen av petroleumprodukter i kraftverk som ingår i EES-avtalet.

Import och export av el

För elexport och elimport har enligt lagen om överföring av elektrisk energi över landets gränser krävts statsrådets tillstånd. Statsrådet beviljar tillståndet. Tillståndet kan beviljas för en viss tid eller tills vidare. Övervakningen av bestämmelserna i tillståndet ankommer på handels- och industriministeriet.

Med tanke på att elmarknaden skall fungera är det viktigt att hindren för import- och exporthandeln med el är så få som möjligt. I

och med att marknadsområdet utsträcker sig över de nationella gränserna ökar antalet aktörer på marknaden och därmed också konkurrensen. Dessutom förutsätter en mera omfattande framtida elmarknaden, t.ex. den nordiska elhandeln jämte elbörserna, att hindren för handeln mellan länderna undanröjs. En mera omfattande elhandel än i dag står i elanvändarnas och samhällsekonomins intresse.

Den s.k. egna kapaciteten inom landets gränser och elimporten är lika viktiga med tanke på ett fungerande elsystem. Samma spelregler bör gälla för båda delkapaciteterna. Eftersom de resterande byggnadstillstånden enligt ellagen slopas för den egna produktionens del, bör inte heller importen regleras. Hur förenlig regleringen är med integrationsutvecklingen kan också ifrågasättas. Av ovan nämnda orsaker föreslås att lagen om överföring av elektrisk energi över landets gränser upphävs i samband med stiftandet av elmarknadslagen.

2.2.11. Regional planering och regionalt samarbete

En sådan lagstadgad regional form av samarbete inom och planering av elförsörjningen som beskrivits i punkt 1.1.1 har från både elverkens och ministeriets sida ansetts vara onödig. I praktiken har ministeriet inte haft något att anmärka på projekten i regionplanerna och därför har det inte behövt inleda förhandlingar enligt ellagen. Ministeriets medverkan i regionsamarbetet och regionplaneringen för elförsörjningen verkar följaktligen onödig. Samarbetet kunde fortgå och utvecklas, men utgående från företagens frivilliga verksamhet.

Det föreslås att den lagstadgade regionplaneringen och det lagstadgade regionsamarbetet skall slopas. I den nya lagen skall inte ingå stadganden om dessa.

2.2.12. Övervakning

Då konkurrensen på elmarknaden tilltar, ökar också marknadsparternas ömsesidiga övervakning av att spelreglerna följs. Trots detta krävs det styrning och övervakning från myndigheternas sida för att målen med elmarknadslagen skall uppnås. Lagen ställer många

regler och bestämmelser för den elaffärsverksamhet som inte omfattas av konkurrensen och att dessa iakttas bör kunna övervakas. Dessutom är det fråga om en betydande förändring inom branschen och den bör genomföras behärskat och dess förlopp bör vid behov kunna korrigeras.

Den allmänna övervakningen av att målen med lagen nås och av utvecklingen på elmarknaden ankommer på handels- och industriministeriet. För de praktiska övervakningsuppgifterna föreslås att en särskild elmarknadsmyndighet skall inrättas som har tillräckliga förutsättningar för att lyckas i sitt uppdrag. Den skall ha i uppgift bland annat att bevilja nättillstånd, fastställa ansvarsområden, biträda ministeriet vid beredningen och upprätthållandet av de föreskrifter som tillämpar lagen, övervaka prissättningen och effektiviteten inom nätverksamheten samt tillhandahålla rådgivnings- och andra sakkunnigtjänster för branschen och för övriga myndigheter. Elmarknadsmyndighetens utgifter skall täckas genom avgifter för den övervaknings- och betjäningsverksamhet den bedriver. Besvär över ministeriets och elmarknadsmyndighetens avgöranden skall anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

Också andra myndigheter övervakar de näringsidkare som är verksamma på elmarknaden och deras verksamhet har beröringspunkter med den föreslagna elmarknadslagen.

Konsumentombudsmannen skall övervaka att avtalsvillkoren mellan företagen och de små elförbrukarna är rimliga. Verksamheten syftar till att avtalsvillkoren skall överensstamma med kraven i konsumentskyddslagen, vilket förebygger uppkomsten av meningsskiljaktigheter. Tvister behandlas av konsumentklagonämnden eller tingsrätten.

Konkurrensverket övervakar enligt lagen om konkurrensbegränsningar bland annat missbruk av dominerande ställning på marknaden inom elsektorn. Genom den föreslagna lagens stadganden införs i stor utsträckning på konkurrenspolitiska grunder särskilda bestämmelser för verksamhetssätten för de former av elaffärsverksamhet som har dylik ställning. Lagen om konkurrensbegränsningar är till sin karaktär en allmän lag och elmarknadslagen en specielllag. Elmarknadsmyndigheten skall uttryckligen behandla frågor som gäller dessa specialförfattningar såsom särredovisningen av

verksamhetsformerna, prissättningsgrunderna eller fastställandet av överföringsskyldighet.

Eftersom gränsdragningen mellan dessa två myndigheter i några fall kan vara oklar, bör det garanteras att frågan blir behandlad fastän den ursprungligen skulle ha kommit till fel myndighet för behandling. Därför föreslås att elmarknadsmyndigheten skall kunna överföra klara fall av konkurrensbegränsning till konkurrensverket.

Sedvanliga avtalstvister mellan företag behandlas av underrätterna.

2.2.13. Övergångsstadganden

Skyldigheten att överföra el skall stegvis införas för alla nät och förbrukare under en övergångsperiod på 1–2 år, som framgår av punkt 2.2.2.

Principerna för prissättning av nätverksamheten, vilka förutsätter ändringar i prissättningen för stamnätet och delvis också för regionnätet, skall också börja gälla ungefär ett halvt år från den tidpunkt då lagen träder i kraft (punkt 2.2.3).

Särredovisning av verksamhetsformerna skall genomföras i företagen från och med början av det år som följer efter att lagen har trätt i kraft eller, ifall företagets räkenskapsperiod då pågår, omedelbart från ingången av följande räkenskapsperiod.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

3.1.1. Verknningar på energimarknaden

Allmänt

Genom reformen görs en klar skillnad mellan verksamhetsförhållandena för den konkurrensutsatta delen och för monopolverksamhetsformerna på elmarknaden. Syftet är att med de medel lagen ställer till förfogande öka konkurrensen inom produktionen och försäljningen. En förutsättning för detta är att nätmonopolens verksamhetsprinciper ändras och övervakas.

Till följd av reformen ökar köparens valmöjligheter och hans förhandlingsställning gentemot försäljaren stärks. Detta gäller stora

användare och återförsäljare som köper av partiförsäljarna samt medelstora användare som köper av minutförsäljarna, senare eventuellt också andra förbrukare.

Att komma in i en konkurrenssituation kräver att kunden är mera pris- och marknadsmedveten än i dag. Produkterna, dvs. eltjänsterna kan bli mångsidigare och prissättningen av dem kan i högre grad än tidigare motsvara kostnaderna för dem. Till exempel med avseende på säkerheten för tillgången till el och övrig kvalitet på el är det möjligt att åtminstone i någon mån göra val och betala för en tjänst som motsvarar ens behov. I dagens läge beslutar elverket om dessa frågor för kundens del genom att iaktta den kvalitetsnivå det självt har fastställt.

Prisutvecklingen för el

Av andra orsaker än sådana som kan tillskrivas den föreslagna elmarknadslagen utsätts elprisen i framtiden för ett tryck på höjning av priserna. En partiförsäljare har t.ex. meddelat att han av orsaker som är oberoende av elmarknadslagen höjer priset på el betydligt. Skärpningen i miljökraven leder likaså till en höjning av elprisen. Den utbyggbara kapaciteten är i framtiden också i övrigt allt dyrare. Miljöbeskattningen kan också höja priset på el. Dessutom kan kunderna genom bolagisering och försäljning av distributionsbolagen förorsakas extra kostnader, om företagets egendom till följd av arrangemanget värderas till ett högre pris än tidigare eller kraven på kapitalavkastning höjs.

Den ökning av konkurrensen och skärpning av monopolövervakningen som lagpropositionen innebär förbättrar effektiviteten i verksamheten och medför kostnadsinbesparingar. Detta syns som en nedgång i priset eller åtminstone som en minskning av trycket på höjning av priserna.

Det är inte möjligt att ge en tillförlitlig förhandsuppskattning av exakt hur reformen inverkar på den allmänna elprisen i Finland. Erfarenheten från övriga länder såsom England och Norge visar att betydande kostnadsinbesparingar nås, men mängden av dessa beror på landets utgångsläge när reformeringen inleds. I Finland är elsystemet effektivare och verkningarna torde relativt sett bli mindre. Det är dock fråga om betydande ekonomiska upp-

skattningar: ett effektivitetstillskott på 1 procent i elsystemet innebär en inbesparing på mera än 200 miljoner mark i samhällsekonomin.

De regionala skillnaderna i elpriset mellan de olika delarna av landet minskar. För tillfället förekommer t.ex. skillnader på 20 procent i genomsnittsprisen för länen i fråga om tariff-erna för både hushåll och medelstor industri. Genom att marknaden öppnas för konkurrens och beroendet av avstånd inom prissättningen av elöverföringen för stam- och regionnätens del blir mindre än tidigare jämnas dessa skillnader ut.

Skillnaderna mellan distributionsföretagen kan vara ännu större än vad som ovan beskrivits. Enligt statistiska uppgifter kan den ena av två industrikunder av samma typ vara tvungen att betala drygt en tredjedel mera än en annan försäljares kund. För hushållen kan skillnaden vara så stor som 50 procent. Därför är det klart att åtminstone sådana minutförsäljare som är belägna nära varandra inte i längden kan ha prisnivåer som så betydligt avviker från varandra. Inom nätverksamheten förhindrar dock skillnaderna i kostnadsnivån (tätorts-glesortsbebyggelse, stora kunder-hushållskunder) att elprisen fullständigt jämnas ut i hela landet också efter att den nya lagen har trätt i kraft.

Inom distributionsområdena används för tillfället ett icke-avståndsberoende prissättnings-system enligt vilket priset på el för samma typs elanvändare är detsamma oberoende av var på området förbrukningspunkten är belägen. Denna situation förblir oförändrad också efter reformen. Nätinnehavaren bibehåller sitt monopol och har således inte behov av att ändra på detta prissättningsystem i elöverföringen.

Ändringar i prisförhållandena mellan olika elanvändargrupper har behandlats i punkterna 3.1.3 och 3.1.4.

Elbranschföretagens ställning

Elproducenterna kommer i och med ökad konkurrens att för sin egen del effektivera sin verksamhet eftersom det blir lättare för nya aktörer att komma in i branschen. Reformen äventyrar inte någon producents möjlighet att utöva sin näring förutsatt att producenterna upprätthåller tillräcklig konkurrensförmåga.

Partiförsäljarna har efter reformen möjlighet

att lättare än tidigare lämna anbud på elleveranser för stora enskilda kunder så att minutförsäljningsleden kringgås. Lagreformen stärker så till vida partiförsäljarnas ställning. Men elköparna kan bättre än tidigare låta flera partiförsäljare konkurrera, vilket gör det svårt att bedöma den verkliga förändringen i partiförsäljarnas ställning.

Stamnätsbolagens ställning klargörs i och med reformen. Lagförslaget tryggar förutsättningarna att utöva nätverksamhet som en egen affärsverksamhetsform. Lagförslaget fastställer klara spelregler för en sådan form av affärsverksamhet och förhindrar en strävan efter oskälig vinst genom en nätverksamhet av monopolkaraktär. Efter reformen är nätverksamheten tydligare än tidigare en affärsverksamhet, vars tjänster vilken kund som helst kan utnyttja när han så önskar.

Distributionsnätverksamheten förblir en klar monopolverksamhet som är beroende av tillstånd. Reformen ändrar sålunda inte distributionsnätinnehavarnas verksamhetsfält eller möjligheter att utöva affärsverksamhet. Reformen ändrar inte heller direkt affärsledningens ställning. De nyckeltal som i fråga om utövarna av nätverksamheten beskriver de ekonomiska resultaten och effektiviteten i verksamheten blir dock föremål för en noggrannare offentlig kontroll, varigenom nätverksamheten kan antas bli effektivare. Den största delen av den nuvarande avkastningen från distributionsverksamheten kommer från nätverksamheten.

Den lokala minutförsäljaren av el kan i och med att elmarknaden liberaliseras med säkerhet räkna sig till godo endast de kunder som inte kan låta försäljarna konkurrera. Av de övriga kunderna kan en del övergå till att köpa sin el på annat håll om den nuvarande försäljaren inte är konkurrenskraftig.

Minutförsäljaren av el blir tvungen att för var och en av sina kunder reservera (och betala) en viss kontrakterad effekt. De kontrakterade effekterna kan enligt de rådande partitarrifferna inte sänkas. Inte heller kan man befrias från kostnaderna. Minutförsäljaren kan råka i en oskälig ställning om en betydande del av hans kunder byter försäljare. Senast inom år 1995 ändras dock partitarrifferna mellan producenterna eller partiförsäljarna och minutförsäljarna. Det innebär att minutförsäljaren bättre än tidigare kan förbereda sig för de föränderliga förhållandena på marknaden, dvs. till exempel för fluktueringar i utbudet, genom att

utöver de sedvanliga långfristiga avtalen ingå kortfristiga elanskaffningsavtal. Flexibilitet i elanskaffningen ger minutförsäljaren en möjlighet att uppgöra smidigare avtal med sina kunder än hittills. I framtiden ökas flexibiliteten genom eventuella börser som utövar elhandel. På det sättet äventyras inte den lokala minutförsäljarens verksamhetsförutsättningar om hans verksamhet i övrigt är effektiv.

Minutförsäljarna har redan nu innan lagen har trätt i kraft grundat anskaffnings- och försäljningsbolag. Det är uppenbart att små försäljningsenheter på grund av försäljningsverksamhetens karaktär (ringa sysselsättande, fakturering som genomgångspost) också i framtiden sammanslås. Det är dock omöjligt att uppskatta lagens inverkan på mängden av fusioner i synnerhet som utvecklingen i fråga också annars pågår av andra skäl.

Reformen bekräftar utvecklingen enligt vilken försäljningsbolagen i allt högre grad ändras till serviceföretag.

Avtalsreglering och behärskning av ändring

Elsystemet är på riksnivå i fortsättningen mera dynamiskt än tidigare. Detsamma gäller också distributionsnäten. Behovet av att förut säga kommande situationer ökar vilket förutsätter flera nya avtal parterna emellan. Med dessas hjälp kan den nödvändiga säkerheten för produktionen och distributionen garanteras på elmarknaden.

I den föreslagna lagen stadgas för stamnätens del om systemansvar och samarbete gällande detta mellan stamnätsbolagen. För distributionsnätens del stadgas om anslutningsvillkoren mellan nätbolaget och elanvändaren samt om försäljningsvillkoren mellan försäljaren och elanvändaren. Försäljaren och nätinnehavaren skall likaså ingå avtal sinsemellan. I fråga om nättjänsterna skall också separata överföringsavtal uppgöras. I framtiden kan de olika handelsplatserna som är öppna för alla aktörer inom elhandeln såsom reglerelbörs och andra börser minska behovet att reglera uppgörandet av avtal.

För att kunna genomföra reformen har övergångsperioder av olika längd reserverats för de olika förändringarna för att friktionsfaktorerna förorsakade av uppkomsten av marknaden skall bli så små som möjligt. Övergångsskedet preciseras noggrannare ge-

nom förordning, vilket gör det möjligt att reagera på utvecklingen av marknaden och eventuella problem på behövligt sätt. Elmarknadsmyndigheten har i uppgift att följa med utvecklingen på marknaden och göra nödvändiga framställningar om åtgärder. Utvecklingen för förbrukarnas och andra elanvändares avtalsrättsliga och övriga ställning följs också med. Ett organ som skall utnämnas på viss tid åläggs att presentera de nödvändiga åtgärderna.

Förnybar energi och energisparande

Den som har byggt en anläggning för kombinerad produktion av el och värme dimensionerar kraftverket enligt den egna förbrukningen, eftersom byggaren i allmänhet inte har en möjlighet att sälja el åt utomstående. Detta har förhindrats av att en fri överföringsrätt saknas i distributionsnäten. Dessutom är överförings-tariffen i stamnätet nuförtiden till största delen beroende av överföringsavståndet, vilket försvagar möjligheterna att finna en kund för ett elparti.

Överförings-tariffen i stamnätet beror enligt förslaget till elmarknadslag i mindre grad än för närvarande på överföringsavståndet, varigenom ett elparti bättre än hittills kan finna en köpare i olika delar av Finland. En investerare som agerar på elmarknaden som nu öppnas för konkurrens kan sålunda dimensionera anläggningen för ett större behov än det egna och sälja el till gängse pris i hela landet. Reformen underlättar på så sätt ett inträde på marknaden för anläggningar som representerar en ny teknik och som drivs med torv, trä eller träavfall och utnyttjar förgasning eller trycksatt förbränning. Detsamma gäller naturgaskombikraftverk och diesekraftverk. Speciellt i de först nämnda anläggningarna produceras ofta el utöver det egna behovet. Genom lagen påverkas inte produktionskostnaderna eller konkurrensförmågan för dessa eller för några andra anläggningar, men med stöd av den avlägsnas ogrundade hinder för inträde på marknaden. Reformen gör det också lättare för vindkraft och småskalig vattenkraft att komma in på marknaden.

Reformen gäller också kondenskraftverk som drivs med förnybar energi. Dessa kan i framtiden placeras friare än tidigare eftersom överförings-tarifferna inte styr förläggnings- och

dem på samma sätt som för närvarande. En sådan anläggning kan t.ex. producentdelägare som verkar på olika håll i Finland tillsammans bygga i framtiden.

På marknaden som öppnas konkurrerar försäljarna förutom med pris och kvalitet på elen också med betjäning. Rådgivningstjänster och liknande tjänster som främjar energisparande kan tydligare än tidigare bli ett slags konkurrensmedel. Den rätt att inbegripa en del av kostnaderna för dessa tjänster i överförings-tariffen som nätinnehavarna enligt förslaget skall ha ger en konkret möjlighet för de lokala elföretagen och sporrar dem att främja en effektiv användning av energin.

3.1.2. Statsekonomiska verkningar

Propositionen reducerar vissa av energimyndighetens tillstånds- och övervakningsuppgifter i ministeriet, men å andra sidan balanseras dessa små inbesparingar upp av uppföljningen och vidareutvecklingen av elmarknaden. För uppgiften att övervaka att målen för lagen uppnås föreslås en smalbasig myndighetsorganisation. De årliga kostnaderna för denna elmarknadsmyndighetsorganisation beräknas uppgå till 5 miljoner mark. Den är en nettobudgeterad enhet, som skall täcka sina utgifter med inkomsterna från övervaknings- och betjäningssavgifterna. Under det första verksamhetsåret kräver startandet av verksamheten dock finansiering med statsmedel. Dessa arrangemang preciseras i samband med beredningen av 1995 års budgetproposition.

Den föreslagna lagen kan minska den dolda beskattningen som några kommunala energiverk med hjälp av eltariffer utövar. Därmed kan lagen öka de ifrågavarande kommunernas behov av att höja skattöret. Reformen har trots detta inte någon nettoverknig för skattebetalarnas del.

Reformen medför kostnadsinbesparingar i och med att den minskar elfakturan för den offentliga verksamheten.

3.1.3. Verkniggar för näringslivet

Den elanvändande industrin, tjänstesektorn och växthusodlingssektorn kan i framtiden skaffa sin el från den billigaste möjliga källan. Den största nyttan av reformen drar förmod-

ligen de små och medelstora industriföretagen. Enligt vissa uppskattningar kan prisförmånen för de ovan nämnda kunderna uppgå till så mycket som 10—15 procent. På samhällsekonomisk nivå kan reformen ha en stor effekt. En sänkning på t.ex. 1 procent i den genomsnittliga elfakturan innebär en inbesparing på närmare 100 miljoner mark om året för näringslivet.

Näringslivet har i många fall varit tvunget att betala monopolförsäljaren ett pris som är högre än det faktiska marknadspriset och därigenom att subventionera hushållsbrukaren. De snedvridna prisförhållanden måste i dessa fall korrigeras när marknaden öppnas.

Efter reformen är näringsidkarna sinsemellan i en mera jämställd position oberoende av företagets geografiska läge eller av elleverantören.

3.1.4. Verkniggar för hushållen

Hushållen har inte i det första skedet av reformen möjlighet till elhandel i konkurrens på grund av den dyra mättekniken. När tekniken utvecklas antas kostnaderna för mätningen sjunka. Därmed öppnas marknaden för en allt större del av förbrukarna.

I det första skedet drar småförbrukarna nytta av ändringen i och med att det lokala elföretagets verksamhet blir effektivare (offentlighet och särredovisning i fråga om nätverksamheten) och att det kan utsätta partiförsäljaren för konkurrens. Detta torde ha en sänkande inverkan på tariffens nivå i allmänhet.

Förbrukarens elfaktura kan minska också om kommunen via elpriset har utövat dold beskattning. Detta blir i framtiden svårare.

I sådana fall där hushållens tariffer har subventionerats genom att av näringslivet debitera ett pris som är högre än det faktiska marknadspriset kommer en justering av prisförhållandena att behövas.

Det är svårt att på ett tillförlitligt sätt bedöma de olika faktorernas nettoeffekt på hushållens elpris och effekten varierar från fall till fall. Det är möjligt att effektivitetsnyttan och annan nytta kompenserar det tryck på prishöjning som förorsakas genom att subventionen avlägsnas. Till exempel i Norge och

England har tarifferna för hushållen inte stigit till följd av elmarknadsreformen. En förändring på 1 procent i hushållens elfaktura i Finland innebär en inbesparing på till och med 100 miljoner mark.

3.2. Miljöeffekter

De direkta miljökonsekvenserna av reformen är relativt ringa, men positiva.

Byggandet av ledningar och kraftverk kräver i dagens läge enligt ellagen tillstånd eller anmälan. I tillståndet och anmälningen skall det finnas en utredning av miljökonsekvenserna. Enligt den föreslagna lagen kräver byggandet av ledningar med en spänning på minst 110 kV också i framtiden byggnadstillstånd enligt elmarknadslagen. Lagstiftningen gällande användningen av markområden och miljökonsekvenser sörjer för att ledningar och kraftverk också i framtiden byggs på det sätt som miljön förutsätter. Tillstånds- och anmälningsplikten i anslutning till byggandet av kraftverk upphör i regel.

Den ökade livligheten för konkurrensens och elhandelns del inverkar inte på behovet av att bygga elnät. Den föreslagna indelningen i ansvarsområden och ändringen av den nuvarande fria byggnadsrätten i stamnätet så att tillstånd krävs garanterar att byggandet av ledningar begränsas till de projekt som med avseende på hela nätet bedömts som nödvändiga.

Den eventuella ökningen i användningen av förnybar energi som beskrivits i punkt 3.1.1 kan i någon mån reducera utsläppen. Också nätinnehavarnas energisparåtgärder har positiva följdverkningar från miljöns synpunkt.

3.3. Verknningar i fråga om organisation och personal

Elmarknadslagen minskar tillstånds- och annan myndighetsstyrning vid planeringen och genomförandet av investeringar, i produktionen av el och i utrikeshandel med och försäljning av el. Inom dessa uppgifter har elsystemets säkerhet, dess tekniska funktionsduglighet och dess ändamålsenlighet främst varit föremål för övervakningen. Handels- och industriministeriet har ansvarat för uppgifterna.

Den nya lagen medför myndighetsuppgifter av en ny typ som i huvudsak hänförs sig till

styrningen av elnätens verksamhetsprinciper och övervakningen av verksamheten. Sådana är bland annat beviljandet av tillstånd, fastställandet av ansvarsområden, beredning och upprätthållande av de föreskrifter som behövs vid verkställandet av lagen, övervakning av prissättningen och effektiviteten inom nätverksamheten och minutförsäljningen, olika sakkunnig- och rådgivningstjänster för företagen inom elbranschen, för myndigheterna och för elanvändarna samt uppföljning av marknaden och utarbetande av analyser, statistiska uppgifter och dylikt.

En del av dessa uppgifter, såsom att utfärda bindande föreskrifter, hör till ministeriets uppgifter. Däremot lämpar sig många andra uppgifter till sin karaktär och på grund av det specialkunnande de kräver för den sakkunnigmyndighet som koncentrerar sig på dessa. Denna kunde vara underordnad ministeriet antingen i samband med någon existerande myndighetsorganisation eller separat. Om inrättandet av en sådan myndighet skall stadgas genom särskild och myndighetens organisatoriska ställning skall lösas i samband med denna.

Elmarknadsmyndighetens arbetsinnehåll, organisation och resursbehov har preliminärt utretts (Pumaco Oy: Sähkömarkkinaviranomaisen tehtävät, resurssit sekä hallinnon ja talouden järjestyminen; Elmarknadsmyndighetens uppgifter, resurser samt organisering av förvaltning och ekonomi.) Enligt utredningen är det fråga om en relativt begränsad organisation bestående av högst 10 personer. Dess årliga kostnader uppskattas till totalt 5 miljoner mark. Avsikten är att kostnaderna täcks med avgifter som hänförs sig till övervakningsverksamheten och som objekten för övervakning, det vill säga nätinnehavarna, skall betala. Kostnaderna för övervakningen, som är i en storleksklass på mindre än 1 promille av nätverksamhetens omsättning, är relativt små i relation till den förbättrade kostnadseffektiviteten som uppnås genom öppen konkurrens och striktare nätövervakning.

Motsvarande myndigheter har i allmänhet inrättats också i andra länder när elmarknaden öppnats för konkurrens. Spelreglerna för konkurrensen som öppnar sig inom televerksamheten, som på grund av sin nätbundenhet delvis kan jämföras med elsektorn, övervakas av ministeriet som biträds av teleförvaltningscentralen.

Det är skäl att observera att också andra myndigheter övervakar verksamheten i företagen inom elsektorn. Konkurrensverket övervakar enligt lagen om konkurrensbegränsningar elmarknaden och bland annat missbruk av dominerande ställning inom nätverksamheten. Denna övervakning underlättas och effektiveras när elmarknadslagen träder i kraft eftersom genomblickbarheten inom sektorn förbättras och de nya spelreglerna ökar självövervakningen på marknaden.

Också konsumentmyndigheternas övervakning, som i hög grad hänför sig till de lokala nättinnehavarnas och elförsäljarnas relationer till småförbrukaren, underlättas.

Reformen inverkar på organisationen inom företagen inom elsektorn. Den bokföringsmässiga särredovisningen av verksamhetsformerna kan leda till att dessa bolagiseras trots att lagen i sig inte kräver detta.

De företagsförvärv, fusioner och andra ägararrangemang som under de senaste åren ökat i synnerhet i distributionsledet kan ha sporrats extra av att beredningen av elmarknadslagen inleddes. Men utvecklingen beror också på många andra faktorer och den kan i vilket fall som helst antas fortgå.

Förpliktelseerna enligt lagen medför i någon mån extra arbete i företagen, i synnerhet i fråga om särredovisningen av verksamhetsformerna. Ändringen av principerna för prissättning av nättjänsterna kräver också arbete av företagen inom branschen och samarbete mellan nättinnehavarna. Mången elförsäljare blir tvungen att i högre grad än tidigare satsa på försäljningen av el och tjänster i anslutning till den, vilket knappast alla har bundit resurser i monopolsituationen.

Behovet av att effektivera verksamheten förutsätter att alla kostnadsfaktorer uppskattas i företagen. Det är dock svårt att bedöma vilken inverkan elmarknadslagen kommer att ha på personalmängden inom branschen, som nu är omkring 23 000 personer. Verksamheten effektiveras hela tiden oberoende av elmarknadslag-reformen. Den ovan nämnda egendoms- och strukturutvecklingen medför gallring i de dubbla funktionerna. Behovet av att bygga elnät har dessutom minskat vilket reflekteras i behovet av arbetskraft inom sektorn.

I företagen i distributionsledet, som av elmarknadslagen utsätts för kanske det största trycket på anpassning, omfattas den största delen av personalen av nätverksamheten. Verk-

samhetsformen bibehålls enligt lagen som ett monopol. Effektiviteten i nätmonopolens verksamhet övervakas dock i högre grad än hittills. I de företag där nätverksamheten redan nu är effektiv skall personalens ställning inte äventyras till följd av elmarknadslagen.

4. Beredningen av propositionen

4.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial

Handels- och industriministeriet tillsatte i november 1990 en kommission (Elverkskommissionen), vars uppgift var att utreda behoven av utveckling av distributionsverkens organisation och verksamhetsformer samt verkningarna av ändringar i ägarbasen. Kommissionen skulle utgående från dessa utredningar föreslå de nödvändiga åtgärderna. I kommissionen var kraftbolagen och elverken, konkurrensverket, konsumentverket och handels- och industriministeriet representerade. Elverkskommissionen överlämnade sitt betänkade (kommittébetänkande 1992:15) till ministeriet i februari 1992.

Utgångspunkten för kommissionens åtgärdsförslag var elverkskundernas intresse som kan främjas genom ökad konkurrens inom elverkssektorn och genom rationaliseringar inom eldistributionen, samt de ändringar som krävs i EES-avtalet i regleringen av elverksverksamheten och de planer i fråga om elverksverksamheten som var aktuella inom EG. Kommissionen presenterade följande åtgärder:

- elnätets ägare åläggs elöverföringsplikt både i stamnäten och distributionsnäten,

- det gällande elverkstillståndsförfarandet ändras så att enbart anläggningar som utövar eldistribution behöver tillstånd för sin verksamhet,

- de elverk som behöver tillstånd för sin verksamhet har elleveransskyldighet på sitt distributionsområde, som fastställs i tillståndet, men också andra kan bygga elnät på området och leverera el till elanvändarna på detta område,

- för att förhindra olägenheter av den vertikala integrationen samt korssubventionering och dold beskattning skall elverken särredovisa sina verksamhetsformer som egna bokföringsmässiga resultatenheter eller separata bolag,

— offentligheten i fråga om elverkens ägarbas skall ökas,

— för att göra elprisen mera genomblickbara skall elanvändarna informeras om hur priset på el är uppbyggt,

— de allmänna elleveransvillkoren utfärdade av handels- och industriministeriet skall ses över,

— det lagstadgade regionala samarbetet och den lagstadgade regionala planeringen inom elförsörjningen kan i sin nuvarande form upphävas.

Handels- och industriministeriet tillsatte i februari 1992 en arbetsgrupp (Ellagsarbetsgruppen) vars uppgift var att i form av en regeringsproposition utarbeta ett förslag till lag som ersätter den gällande ellagen till andra delar än den som gäller elsäkerhet. Den nya lagen gäller då speciellt planeringen av elförsörjningen, tillståndsförfarandet och eventuell annan myndighetsreglering samt konkurrensförhållandena inom sektorn. Arbetsgruppens förslag beaktade de nuvarande och förutsägbara författningsbehoven i enlighet med EES-avtalet, de krav som konkurrens-, energi- och miljöpolitiken i vårt land ställer, principerna och målen anförda i elverkskommissionens betänkande samt möjligheterna att med hjälp av författningar stöda funktionerna inom elsektorn för att effektivisera användningen av el inom sin kundkrets.

I arbetsgruppen var handels- och industriministeriet, konkurrensverket och miljöministeriet samt som sakkunniga industrin, kraftbolagen och elverken representerade.

Arbetsgruppen överlämnade sitt förslag till ministeriet i november 1993.

Statsrådet avgav i april 1992 en energipolitisk redogörelse till riksdagen där bland annat strävandet efter ökad konkurrens på elmarknaden behandlades. Regeringen meddelade att den överlämnar ett förslag till lag angående detta till riksdagen. I den energipolitiska redogörelsen som avgavs i november 1993 preciserade regeringen riktlinjerna för reformeringen av elmarknadslagen och fastställde som mål att den nya elmarknadslagen skall träda i kraft vid ingången av år 1995.

Propositionen med förslag till elmarknadslag bereddes vid handels- och industriministeriet som tjänsteuppdrag utgående från ellagsarbetsgruppens förslag och de utlåtanden som avgivits om detta. Vid beredningsarbetet konstaterades att det var nödvändigt att låta göra

sakkunnigutredningar av vissa frågor. Utredningar beställdes i fråga om prissättningen av elöverföring, elmätningen, den bokföringsmässiga särredovisningen av elaffärsverksamhetsformerna och offentligheten i prissättningen. I samband med beredningen var samarbetet med olika intressegrupper intensivt.

4.2. Remissutlåtanden

Handels- och industriministeriet har i två repriser begärt utlåtanden om lagpropositionen. Ministeriet begärde först utlåtanden om ellagsarbetsgruppens förslag. Utlåtanden gavs av finansministeriet, miljöministeriet, justitieministeriet, inrikesministeriet, försvarsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, av konkurrens- och konsumentmyndigheterna, av energipolitiska rådet och miljørådet, av de centrala elbransch- och elanvändarorganisationerna, av kommunalförbunden, av arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer inom elbranschen och av de centrala stamnätsbolagen. Sammanlagt fick man cirka 40 utlåtanden från olika håll.

I utlåtandena ansågs nästan utan undantag att reformeringen av ellagstiftningen var nödvändig och att de föreslagna principerna och riktlinjerna för elmarknadslagen gick i rätt riktning. I utlåtandena presenterades ett flertal förslag till ändringar av olika punkter i lagförslaget. I många utlåtanden framfördes oro för småförbrukarens ställning, leveranssäkerheten för el, en objektiv behandling av kunderna och investeringsviljan inom elbranschen. Bland dem som gav utlåtande ansåg representanterna för elsektorn i allmänhet att den tidpunkt då lagen enligt förslaget träder i kraft, det vill säga vid ingången av år 1994, är för tidig och övergångsperioderna för korta. Kravet på den bokföringsmässiga särredovisningen av verksamhetsformerna (nätverksamheten, försäljningen) ansågs vara för tungt och delvis omöjligt att genomföra. Andras rätt att bygga nät på ett nätbolags ansvarsområde ansågs vara för omfattande.

I det andra skedet begärde ministeriet utlåtanden om den proposition som beretts som tjänsteuppdrag från samma instanser som när förslaget första gången sändes för utlåtande. Många av dem som gav utlåtande ansåg att lagförslaget hade förbättrats och att de problempunkter som de hade anfört i sina tidigare

utlåtanden hade korrigerats. Men vissa givare av utlåtande ansåg att myndighetsstyrningen och byråkratin hade ökat i det nya förslaget.

De flesta remissinstanser framförde ändringar av detaljer i lagförslaget som i huvudsak tryggar vederbörande instans intressen på elmarknaden. De ändringar som föreslogs är delvis motstridiga. De instanser som representerar elanvändarna förhåller sig i huvudsak positivt till det nya utkastet. Elförsäljarna däremot är mera kritiska. De instanser som representerar förbrukarna anser att det nya förslaget är bättre från förbrukarens synpunkt. Handels- och industriministeriet har gjort en sammanställning av utlåtandena vid båda remissbehandlingarna.

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

5.1. Samband med andra propositioner

Avsikten är att den proposition med förslag

till elsäkerhetslag som nu är under beredning överlämnas till riksdagen för behandling på hösten 1994. Båda lagarna avses träda i kraft samtidigt, varvid den gällande ellagen i sin helhet kan upphävas.

5.2. Samband med internationella avtal och förpliktelser

Propositionen innehåller också stadganden i enlighet med direktivet 90/547/EEG i EES-avtalet som gäller överföringsplikt och anmälningsplikt inom överföringen av el via det centrala stamnätet mellan länderna. Om dessa har preliminärt kommits överens genom avtal mellan stamnätsbolagen och handels- och industriministeriet för perioden mellan den tidpunkt när EES-avtalet trädde i kraft och den tidpunkt när denna lag träder i kraft.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslaget

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. Landets elmarknad fungerar redan nu effektivt. Genom att utöka konkurrensen och häva onödig reglering strävar man efter ännu större effektivitet. På elmarknaden kan emellertid något fullständigt konkurrensläge inte uppnås. Exempelvis eldistributionsnäten är typiska naturliga regionala monopol. Därför är det nödvändigt med ett visst mått av reglering för att de rättigheter och skyldigheter som de olika parterna på elmarknaden har samt elmarknadens funktionsduglighet skall kunna tryggas.

Verksamheten vid företagen i branschen bör utvecklas så att de i högre grad än vad som nu är fallet blir energitjänstebolag. Nuförtiden ger många elsäljande företag sina kunder råd också i energisparåtgärder. Enligt denna proposition kan alla företag som är verksamma på elmark-

naden också i framtiden bland sina uppgifter ha främjandet av elsparande. Detta görs dock inte på basis av denna lag till en rättsligt förpliktande verksamhet. Nättinnehavarna ges i 15 § rätt att i överföringstariffen täcka rimliga kostnader för sparverksamheten.

Närmare bestämmelser om hur rådgivningen om sparandet i praktiken skall gå till skall inte ges i denna lagstiftning utan det skall ankomma på företagen i branschen och deras organisationer att sköta detta. Statsmakten stöder också för sin del företagets energisparande verksamhet.

2 §. I paragrafen definieras lagens tillämpningsområde. Den nya elmarknadslagen skall reglera elmarknaden, medan elsäkerheten regleras i en elsäkerhetslag som bereds som bäst och som planeras träda i kraft samtidigt med elmarknadslagen. Dessa bildar tillsammans den centrala lagstiftningen i elbranschen.

Enligt paragrafens 2 mom. skall i fråga om försvarsförvaltningens elnät och kraftverk un-

dantag kunna göras från stadgandena i denna lag på ett sätt som närmare stadgas genom förordning. Motsvarande paragraf ingår i den nuvarande ellagen. Förfarandet är nödvändigt bl.a. för att angelägenheter som är viktiga med hänsyn till landets försvar skall kunna hemlighållas.

3 §. I paragrafen definieras de termer i anslutning till elnät samt elöverföring och elförsäljning som förekommer i lagen. Det nuvarande elverksbegreppet har för elnätsverksamhetens del ersatts med termen nättinnehavare (innehavare av elnätstillstånd) och för elförsäljningens del med termen elförsäljare. En nättinnehavare kan vara ett företag i bolagsform eller också t.ex. en kommunal inrättning. Nättinnehavaren kan också vara en separat affärsverksamhet inom en sammanslutning eller en inrättning. En elförsäljare kan också vara en person.

Några allmänt vedertagna benämningar på de olika delarna av spänningsnivån i landets elnät finns inte ännu. I denna lag behöver endast distributionsnätet definieras. Till distributionsnätet skall de nät höras vilkas nominella spänning är mindre än 110 kilovolt (kV). Huvuddelen av distributionsnätet utgörs av ett 400 volts lågspänningsnät och ett 20 kV högspänningsnät. Till distributionsnätet hör också nät för 10, 30 och 45 kV, som det finns ett ringa antal av i landet.

För ett nät med högre spänning än distributionsnätet, dvs. för ett nät vars spänning är minst 110 kV, används i motiveringarna till denna lag termerna stamnät och regionnät. Till stamnätet hör nät för 400 och 220 kV samt de viktigaste 110 kV ledningarna och transformator- och kopplingsstationerna. För övriga 110 kV ledningar och stationer används benämningen regionnät.

Med elnätsverksamhet som definieras i punkt 6 avses tillhandahållande av elnät mot ersättning till dem som behöver elöverföring och andra nättjänster. I denna ingår också de funktioner som behövs för att sköta överföringen, bl.a. planering, byggande, underhåll och drift av nätet, när dessa gäller det egna nätet. Också elmätningen hör till elnätsverksamheten. Till denna verksamhet skall däremot inte höra inköp eller försäljning av el med undantag av inköp av el för täckning av nätverksförluster eller då det annars är nödvändigt med tanke på nätets verksamhet.

2 kap. Elnätstillstånd

4 §. Elnätets centrala ställning i elsystemet och nätverksamhetens karaktär av monopol, som kvarstår i de nya förhållandena enligt elmarknadslagen, gör det nödvändigt att samhället kan övervaka och reglera nättinnehavarnas verksamhet med hjälp av tillståndsförfarandet. Elnätstillståndet skall ersätta det nuvarande elverkstillståndet, men tillståndsberoendet skall vara snävare. Med de undantag om vilka stadgas i förordning skall endast de sammanslutningar och inrättningar som i sin besittning har elnät behöva tillstånd. Däremot skall produktionen och försäljningen av el inte längre vara beroende av tillstånd.

Tillstånd skall beviljas av elmarknadsmyndigheten. Det skall i allmänhet beviljas tills vidare, men i en del undantagsfall kan det vara nödvändigt att begränsa tillståndets giltighetstid. Tillståndet skall endast kunna beviljas en sammanslutning eller inrättning, inte en enskild person. Också de elnätsinnehavare som är verksamma när lagen träder i kraft skall bli tvungna att ansöka om tillstånd.

Avsikten är att genom förordning skall stadgas att som elnätsverksamhet som kräver elnätstillstånd inte skall anses en sammanslutnings eller inrättnings innehav av ett elnät genom vilket endast en fastighets eller en motsvarande fastighetsgrupps interna eldistribution sköts. Dessutom kan elmarknadsmyndigheten i enskilda fall för en viss tid eller tills vidare befria en nättinnehavare från tillståndsplikten, ifall nätet i fråga endast skulle ha ringa betydelse med tanke på elöverföringen.

5 §. Tillstånd skall beviljas, om sökanden har de tekniska, ekonomiska och organisatoriska förutsättningarna för att sörja för den elnätsverksamhet ansökan gäller. Genom förordning har man för avsikt att stadga att den som ansöker om tillstånd skall ha tillräckliga tekniska och ekonomiska resurser till sitt förfogande för att kunna ansvara för byggandet och användningen av elnätet på ett sätt som motsvarar kundernas behov. Sökanden skall också kunna svara för nätets säkerhet i enlighet med stadgandena och bestämmelserna om elsäkerhet. Den som ansöker om tillstånd skall i sin tjänst ha en person som har behörighet att leda drifts- och underhållsarbeten på elanläggningar samt, ifall sökanden utför planerings-, byggnads- och reparationsarbeten på elanläggningarna, dessutom en person som har behö-

riktighet att leda dessa arbeten. Sökanden skall också i övrigt i sin tjänst eller till sitt förfogande ha tillräcklig personal.

Den som ansöker om tillstånd skall ha tillräckliga ekonomiska förutsättningar för en lönsam elnätsverksamhet bl.a. vad gäller soliditeten. Sökanden skall också uppfylla de krav som i denna lag och i författningar och föreskrifter som har getts med stöd av den ställs på denne bl.a. vad gäller särredovisning.

I fråga om de tillståndssökanden som är verksamma när lagen träder i kraft skall bedömningen av förutsättningarna huvudsakligen basera sig på uppgifter från föregående verksamhetsår, b.a. resultat- och balansräkningarna. Nya nätbolag skall i samband med tillståndsansökan tillstålla elmarknadsmyndigheten motsvarande planer.

Elnätstillståndet skall inte kunna överföras på en annan sammanslutning eller inrättning. Om t.ex. en nättillståndshavares nätverksamhet bolagiseras skall det nya bolaget ansöka om nytt nättillstånd. Detta är nödvändigt för att den som beviljar tillstånd skall kunna granska att förutsättningar för att bevilja tillstånd föreligger också i fråga om det nya nätbolaget.

6 §. Innehavarna av distributionsnät skall var och en få ett entydigt geografiskt område på sitt ansvar. Om de rättigheter och skyldigheter och om det ansvar som nätinnehavaren har i anslutning till dessa stadgas på annat håll i denna lag. Ansvarsområdet skall motsvara distributionsområdet enligt den nuvarande el-lagen. I dagens läge fastställs distributionsområdet i regionplanen för elförsörjningen, men eftersom denna inte längre skall uppgöras, skall ansvarsområdet fastställas i elnätstillståndet. Varje distributionsnätbolag skall ha ett entydigt fastställt geografiskt ansvarsområde. Ansvarsområdena skall inte gå på varandra. Till-sammans skall de täcka hela landet med undantag av Åland, som denna lag inte gäller.

Tillståndshavarna skall sinsemellan kunna avtala om ändring av ansvarsområdet t.ex. som en följd av nätverkshandel eller fusion. Ändringen skall meddelas till elmarknadsmyndigheten inom en viss tid och samtidigt skall de uppgifter som ministeriet bestämmer uppges om den. Ändringen skall också meddelas dem som har anslutits till elnätet på det aktuella området på det sätt som ministeriet bestämmer. Också elmarknadsmyndigheten skall kunna ändra ansvarsområden på eget initiativ eller på

förslag av den ena av nätinnehavarna, ifall det finns vägande skäl till detta t.ex. på grund av förändrade förhållanden.

7 §. Återtagande av elnätstillstånd skall i praktiken i allmänhet komma i fråga endast då tillståndshavarens verksamhet upphör t.ex. som följd av en fusion.

8 §. I den nuvarande ellagen finns inga stadganden om hur man skall gå till väga om ett elverkstillstånd återkallas och detta medför svårigheter för den fortsatta distributionsverksamheten. I elmarknadslagen föreslås ett stadgande om hur man skall förfara, ifall man blir tvungen att återkalla ett elnätstillstånd och fortsatt nätverksamhet i området inte kan tryggas genom frivillig nätverkshandel. Härvid kan elmarknadsmyndigheten besluta om att överföra nätverket på en annan nätinnehavare som är villig att sköta nätverksamheten på området i fråga. Det föreslagna förfarandet torde komma att tillämpas ytterst sällan, om ens någonsin.

3 kap. Allmänna förpliktelser vid nätverksamhet och prissättningsprinciperna

9 §. Nätinnehavaren skall ha en allmän skyldighet att underhålla, driva och utveckla sitt elnät i enlighet med elmarknadens behov. Detta innebär bl.a. att nätinnehavaren skall hålla nätets driftsäkerhet på en allmänt godtagbar nivå. Dessutom skall nätinnehavaren bygga och förstärka sitt nät så att kundernas sedvanliga och förutsebara behov av tjänster blir tillgodosedda.

Kunderna skall också garanteras tillgång på el av tillräckligt god kvalitet. Elkvaliteten och elavbrottens täthet och längd beror i huvudsak på elnätens struktur och skick. Nätinnehavaren skall se till att nätverket till denna del är i tillräckligt gott skick också i glesbygdsområdena. Närmare bestämmelser om elkvaliteten och den tillåtna längden på elavbrott skall utfärdas i elförsäljningsvillkoren, som utfärdas med stöd av 26 §, samt i standarder för elkvaliteten som det hänvisas till i försäljningsvillkoren.

Skyldigheten att utveckla nätet är nödvändig eftersom nätinnehavaren i regel har monopolställning. Andra har i allmänhet inte möjlighet att bygga nät på verksamhetsområdet för ett existerande nät; detta skall för distributionsnätens del förhindras genom lag och är även i fråga om andra nät för det mesta omöjligt av

ekonomiska skäl eller miljöskäl. En kunds möjligheter att få nättjänster är därmed beroende av de åtgärder som den nätinnehavare vidtar till vars nät kunden har anslutits eller vill bli ansluten. Med kund avses här eldriftsställe eller elproduktionsinrättning.

Nätinnehavarens skyldighet att utveckla sitt nät begränsas dock till vad som kan anses rimligt. Exceptionell art, den tid som krävs för nödvändig nätförstärkning, förfaranden för tillstånd att bygga nät o.a. faktorer som sammanhänger med en tjänst som en kund önskar kan hindra nätinnehavaren eller sätta gränser för hans möjligheter att agera på det sätt som kunden önskar.

Nätinnehavaren skall på begäran vara skyldig att till sitt nät ansluta alla intresserade nätanvändare inom sitt verksamhetsområde. Detta gäller således anslutning av en ny ledning eller punkter för mottagning eller överlåtelse av el, och detsamma gäller för ändring av avtalad överföringseffekt i en befintlig anslutning.

I distributionsnätet skall verksamhetsområdet vara detsamma som det ansvarsområde som definieras i tillståndet. I region- och stamnät med högre spänning (110—400 kV) gäller nätinnehavarens anslutningsskyldighet ett område där det för de kunder som är belägna på detta område av tekniska eller ekonomiska skäl eller markdispositionsskäl är förmånligare att ansluta sig till hans än till någon annans nät. I de flesta fall är gränsdragningen mellan verksamhetsområdena klar också i region- och stamnät. Eftersom en nätinnehavare har möjlighet att av kunden uppbära alla rimliga kostnader som en anslutning medför, är det inte skäl för honom att avvisa en kund som vill bli ansluten, men kunden har skäl att söka det nät som det är förmånligast att bli ansluten till.

Avsikten med anslutningsskyldigheten är att trygga att alla elanvändare har en möjlighet att köpa el. Alla elproducenter skall också kunna komma in på nätet för att sälja el och detta skall på lika grunder gälla också småproducenter.

I distributionsledet skall den nuvarande lagens elleveransskyldighet motsvaras av anslutningsskyldigheten tillsammans med överföringsskyldigheten enligt 10 § och elförsäljarens skyldighet enligt 22 § att leverera el.

Såsom också i dagens läge skall nätinnehavaren ha rätt att för anslutningen uppbära en rimlig anslutningsavgift. Ett villkor för anslut-

ning skall också vara att den elanläggning som skall anslutas uppfyller nödvändiga tekniska krav.

Enligt den nuvarande ellagen bör distributionselverken iakttä de elleveransvillkor som ministeriet har godkänt och som består av två delar: anslutningsvillkor och elleveransvillkor. Detta förfarande föreslås också i elmarknadslagen. För en innehavare av ett distributionsnät skall i regel gälla anslutningsvillkor och för en elförsäljare elförsäljningsvillkor av samma slag som i dagens läge. Villkoren skall vara mera detaljerade än de nuvarande. Om ett avtal mellan en elanvändare och en elförsäljare innehåller också de nättjänster som överföringen förutsätter, tillämpas elleveransvillkoren på hela avtalet. De nuvarande elleveransvillkoren gäller endast lågspänningsanslutningar och lågspänningsförsäljning. De nya anslutningsvillkor som ministeriet föreskriver skall gälla också högspänningsanslutningar för högst 20 kV. I fråga om anslutningar för högre spänningar skall ministeriet däremot inte fastställa anslutningsvillkor.

10 §. I paragrafen ställs på nätinnehavaren ett krav som är centralt med tanke på målen för hela elmarknadslagen, en s.k. överföringsskyldighet. Detta innebär att nät som har monopolställning under vissa förutsättningar skall ställas till alla intresserades disposition. En försäljare som äger ett nät kan inte längre hindra de kunder som är anslutna till hans nät att fritt välja sin leverantör på basis av konkurrens.

Skyldigheten att överföra el skall med vissa undantag gälla alla elnät: stam-, region- och distributionsnäten. Nätverksamheten är affärsverksamhet där den som utövar verksamheten har rätt till saklig ersättning för sålda tjänster. Om de prissättningsprinciper som ligger till grund för denna verksamhet stadgas i följande paragrafer.

Överföringsskyldigheten gäller också elöverföring över landets gränser på det sätt som det s.k. eltransiteringsdirektivet som ingår i EES-avtalet förutsätter. Den förpliktar namngivna nätinnehavare att under vissa förutsättningar överföra el i sina stamnät, när begynnelse- och slutpunkten för överföringen ligger på en EES-stats område och elen förs över åtminstone en gräns mellan EES-länder. Skyldigheten kräver inget eget stadgande i denna lag, men om anmälningsförfarandet och om avgörandet av

tvister som gäller åstadkommande av en överenskommelse i anslutning till skyldigheten stadgas i 11 och 53 §§.

De praktiska spelreglerna för överföringskyldigheten är det nödvändigt att precisera i en förordning för att parternas intressen skall kunna tryggas. Nätinnehavaren skall ge kunden en offert, ifall kapacitet och övriga grundförutsättningar finns, eller i motsatt fall lägga fram motiveringar för hindret. Bristande kapacitet är ett motiverat hinder, men å andra sidan har nätinnehavaren på grundval av 9 § en skyldighet att inom rimlig tid förstärka sin överföringskapacitet enligt kundernas behov.

För att en tillräcklig anpassningstid skall kunna ges marknadsparterna är det skäl att utöka konkurrensen stegvis. Överföringskyldigheten bör genom förordning begränsas i det första skedet till överföringar med en större effekt än 0,5 megawatt per driftställe för en övergångstid som bör vara minst 1 men högst 2 år från den tidpunkt då lagen träder i kraft.

Alla de elanvändare som har anslutits till distributionsnätet skall kunna köpa elöverföringstjänster direkt av distributionsnätinnehavaren eller med stöd av 27 § av genom försäljarens förmedling. När elanvändare köper överföringstjänster direkt av distributionsnätinnehavaren skall de elförsäljningsvillkor som utfärdas med stöd av 26 § inte tillämpas på överföringsavtalet mellan elanvändaren och distributionsnätinnehavaren. Också i fortsättningen kommer en stor del av de små och medelstora elanvändarna sannolikt att köpa den överföringstjänst som elleveransen förutsätter genom försäljarens förmedling, vilket innebär att elförsäljningsvillkoren tillämpas också på överföringstjänsten. Om dock de elanvändare som har anslutits till distributionsnätet ingår många separata avtal om elöverföring och det visar sig vara nödvändigt för att i första hand trygga elanvändarens ställning, skall ministeriet enligt 2 mom. kunna fastställa de villkor som skall tillämpas elöverföringstjänsten. Villkoren skall gälla samma användargrupper som anslutningsvillkoren enligt 9 § och elförsäljningsvillkoren enligt 26 §.

11 §. De anmälningar som avses i paragrafen är nödvändiga bl.a. för att direktivet 90/547/EEG som ansluter sig till EES-avtalet skall kunna genomföras.

12 §. De försäljningspriser och -villkor som nätinnehavaren ställer inklusive anslutningspriser och -villkor uttrycker de förutsättningar

under vilka kunderna kommer in på nätet och kan använda dess tjänster. Grunderna för hur priser och villkor fastställs avser de regler med användning av vilka nätinnehavaren överför de fasta och rörliga kostnaderna för sin verksamhet på kunderna. De innehåller i typiska fall priser per enhet i anslutning till nättjänstens tekniska egenskaper och andra motsvarande faktorer (t.ex. mk/kWh, mk/MW, mk/kund) med hjälp av vilka det pris som fastslås för en tjänst så väl som möjligt motsvarar kostnaden för den. För att få tjänster skall kunden dessutom uppfylla de tekniska krav som nätet ställer.

Prissättningen skall vara offentlig och nätinnehavaren skall göra priserna och villkoren för sina tjänster och grunderna för hur de fastställs allmänt tillgängliga i skriftlig form. De skall innehålla tillräckliga uppgifter för att kunden i princip själv skall kunna beräkna priset på tjänsten.

Kravet på att prissättningen skall vara offentlig är viktigt med tanke på målen med propositionen. Endast på detta sätt har kunderna och myndigheterna möjlighet att övervaka att en nätinnehavare som har monopolställning iakttar en riktig prissättning. Också stadgandena i följande paragraf främjar detta.

13 §. För övervakningen av nätverksamheten bör elmarknadsmyndigheten ha aktuella uppgifter om de prissättningsgrunder som de olika nätinnehavarna tillämpar. Dessutom behöver myndigheterna och kunderna samlade jämförelsedata om tjänsternas prisnivå samt nätverksamhetens tekniska prestationsnivå och lönsamhet.

Avsikten med paragrafen är att få dessa data samlade för uppgörandet och publicerandet av jämförelser och andra bedömningar. Den är nödvändig för att myndigheterna och kunderna skall kunna övervaka och bedöma ett nätmonopols verksamhet. Att uppgifterna är offentliga och jämförbara med övriga nätinnehavares skapar en sporre för nätinnehavaren att åstadkomma en skälig prissättning och effektiv verksamhet.

Ministeriet kan bestämma att en nätinnehavare skall tillställa elmarknadsmyndigheten eller en av ministeriet befullmäktigad sammanslutning gällande försäljningsvillkor och -priser samt grunderna för hur de fastslås. Sammanslutningen kan t.ex. vara en branschorganisation eller en annan sammanslutning med vilken ministeriet har ingått avtal om insamlandet,

behandlingen och publicerandet av data. Efter-
som uppgifterna till sin karaktär är offentliga,
kunde också någon annan än en myndighet
samla in dem.

Nätinnehavaren skall offentliggöra uppgifter
som beskriver den genomsnittliga prisnivån för
hans tjänster. Sådana är t.ex. typkonsumentpriser
och de genomsnittliga priserna för olika
förbrukargrupper. På basis av uppgifterna kan
de som behöver nättjänster och myndigheterna
jämföra olika nätinnehavares prisnivå och dess
utveckling företagsvis samt dra slutsatser om
hur skäligen prissättningen är.

Av nätinnehavaren skall förutsättas att han
dessutom offentliggör nyckeltal som beskriver
nätverksamhetens effektivitet och kvalitet.
Uppgifter som gäller effektiviteten kan vara
t.ex. nivån på drifts- och underhållskostnaderna,
personalantalet och andra dylika nyckeltal.
Kvaliteten kunde gälla nätets benägenhet att
råka ut för fel och variationer i spänningsnivån.
Med hjälp av dessa uppgifter kan myndigheterna
och kunderna bedöma hur effektiv
nätverksamheten är och hur skäligen investerings-
nivån är.

De nyckeltal som beskriver nätverksamhetens
lönsamhet skall beräknas på grundvalen av
nätverksamhetens resultat- och balansräkning.
Talen skall beskriva nätverksamhetens
ekonomiska ställning och hur väl prissättningen
och kostnaderna motsvarar varandra.

Uppgifter som gäller verksamhetens volym
och verksamhetsmiljö, såsom kundantal, över-
förd elmängd och ledningsmängd, skall ge
bakgrundsuppgifter för jämförande och be-
dömning av nyckeltalen.

En del av nyckeltalen skall publiceras som
tilläggsuppgifter till resultat- och balansräk-
ningen. En del av uppgifterna är nätinnehava-
ren skyldig att tillställa elmarknadsmyndighe-
ten eller en av ministeriet befullmäktigad sam-
manslutning för statistikföring och utredningar
som gäller sektorn.

Nyckeltal som beräknats på samma sätt för
varje år skildrar bäst varje företags egen
utveckling. Ur kundernas och myndigheternas
synvinkel vore det dessutom viktigt att få
jämförelsedata över branschen med vilka de
företagsvisa nyckeltalen kunde jämföras. För
detta behov kan ministeriet ingå avtal t.ex. med
en branschorganisation eller någon annan sam-
manslutning om insamlande, behandling och
publicering av uppgifter om nyckeltalen. I

statistiken kunde jämförelseuppgifter presente-
ras företagsvis och företagsgruppsvis samt för
hela landet.

14 §. Prissättningsprinciperna bör vara opar-
tiska för kunderna. Detta innebär att en viss
tjänst skall bjudas ut till alla kunder på samma,
enhetliga villkor. Överföringspriset skall t.ex.
inte bero på vems el som överförs. Lika lite
skall den överföringsavgift som elköparen be-
talar kunna ändras utan grund när elförsälja-
ren byts.

Vad gäller bruket av nättjänster kan över-
föringsavgifterna variera för kunder av olika
storlek eller olika typ, vilket också är fallet i
dagens läge. För en kundgrupp av samma typ
skall prissättningen dock vara densamma.

Från de allmänna försäljningsvillkoren och
-priserna skall undantag kunna göras endast i
särskilda fall. Exempelvis kan en kund förvänta
sig en tjänst som avviker från det sedvanliga
och vars pris inte kan fastslås utgående från
den allmänna tariffen. En situation där en
nätinnehavare konkurrerar med nätinnehava-
ren bredvid, vilket i vissa fall är möjligt, ger
honom däremot inte rätt att i fråga om den
kund som är föremål för konkurrensen tillämpa
en prissättning som avviker från den som
gäller för andra.

Av en nätverksamhet i monopolställning bör
skälighet förutsättas i fråga om prissättningen.
Skälighet är inget exakt begrepp och man blir
tvungen att bedöma det särskilt från fall till
fall. Grundprincipen är att prissättningen bör
motsvara kostnaderna för verksamheten. När
lagen om konkurrensbegränsningar tillämpas
beaktas vid bedömningen av monopolprissätt-
ningen dessutom vilken företags kostnadsnivå
är jämfört med de kostnader som företaget de
facto skulle ha möjlighet att uppnå. Höga
kostnader berättigar följaktligen inte nödvän-
digtvis till höga priser.

Å andra sidan bör prissättningen trygga en
tillräcklig inkomstfinansiering och soliditet. In-
komsterna får täcka skäliga kostnader för
underhållet, driften och byggandet av nätet
samt ge en avkastning som kan anses som
skäligen på det placerade kapitalet.

Nätinnehavarens prisnivå kan vara högre än
normalt i stora investeringsprojekt eller p.g.a.
en bättre nivå på tjänsterna, vilket är godtag-
bart. Om ett högt pris beror på ineffektivitet,
överinvesteringar eller onödigt hög säkerhets-

eller annan dylik kvalitetsnivå, är det skäl för kunderna och myndigheterna att ingripa i saken.

Avsikten med 3 mom. är att trygga att villkoren för nättjänsterna är sakliga och inte utan grund begränsar kundernas möjligheter att använda nätet. Exempelvis i överföringsvillkoren skall elsystemets driftsäkerhet och en effektiv användning av det beaktas. Därför har nättinnehavaren rätt att ställa villkor som är motiverade med tanke på möjligheterna att trygga driften av nätet. Dessa villkor kan begränsa eller annars påverka kundens förutsättningar för att använda nätet. Däremot skall sådana begränsningar som ser ut att vara allmänna och lika för alla men i verkligheten är skraddarsydda för att bara gälla andra än den försäljare som äger nätet i fråga vara förbjudna.

15 §. Rätten att inbegripa kostnaderna för den energisparande verksamheten i överföringstariffen gäller de tjänster som bjuds ut till grupper med ett stort antal elanvändare, såsom hushåll och små företagskunder inom tjänstesektorn. Avsikten med att målgruppen definieras är att energisparavgiften begränsas till att gälla sådana tjänster som det inte finns något konkurrerande utbud av. Tjänsterna skall vara allmänt tillgängliga för alla elanvändare i samma förbrukargrupp. I tariffen kan inbegripas kostnader för rådgivning och vägledning som nättinnehavaren utövar själv eller i samarbete med andra som bjuder ut tjänster, för distribution av feedbackuppgifter i anslutning till förbrukningen samt för granskningar (besiktningar) av den eldrivna utrustningens skick och prestationsförmåga. I tariffen kan sådana kostnader inbegripas som föranleds av förmedlandet av information till förbrukarna om de spartjänster som står till buds.

Företagen, organisationerna och myndigheterna kommer sinsemellan särskilt överens om målen för samt uppföljningen, rapporteringen och fastställandet av en skälighetskostnadsnivå för verksamheten. Härvid beaktas bl.a. det att verksamheten inte utsträcks till tjänster som det finns konkurrerande utbud av.

Det är nödvändigt att kunna övervaka att nättinnehavaren använder de medel han samlar in för syftet i fråga. Därför är avsikten att det skall krävas att de årliga kostnaderna för sparverksamheten och de medel som har samlats in för att täcka dem skall presenteras i resultaträkningen över nätverksamheten eller

som en tilläggsuppgift till denna i enlighet med de föreskrifter från ministeriet som nämns i 35 §.

16 §. För utökad konkurrens inom elhandeln förutsätts att handelns parter så enkelt som möjligt kan komma in på den marknadsplats som elnäten som helhet bildar. Då landets nätsystem bildas av flera nät, som innehas av olika ägare, kan avtalandet om nättjänster och de olika prissättningsprinciperna för dessa i avsevärd grad försvåra handeln. Därför vore det nödvändigt att förplikta nättinnehavarna att iaktta vissa gemensamma principer som föreslås i denna paragraf. Dessa principer underlättar kundernas tillgång till tjänsterna i systemet.

Enligt principen i paragrafens första moment skall kunden, dvs. den som ansluts till nätet avtala om alla sina nättjänster med den nättinnehavare till vars nät han har anslutit sig. Denna princip om en lucka underlättar tillgången på sådana tjänster som annars skulle kräva avtal med flera nättinnehavare.

I praktiken innebär stadgandet att nättinnehavarna genom ömsesidiga avtal skall skapa förutsättningar för en dylik tjänst. Eftersom avtalandet om samverkan är daglig verksamhet för nättinnehavarna, medför förpliktelsen ingen orimlig börda för företagen i sektorn. Den garanterar bara att varje nättinnehavare för sin del ombesörjer saken.

I 2 mom. formuleras en vad gäller målen med lagen central prissättningsprincip för nättjänsterna, en s.k. punktprissättning. Enligt den får en kund som vid en punkt är ansluten till nätet och betalt nödvändiga avgifter rätt att använda elnätet i hela landet utgående från sin anslutningspunkt. Med andra ord kan han i princip handla med alla dem som är anslutna till landets nät.

Detta innebär en ändring jämfört med nuvarande prissättningspraxis i en del av elnätet, främst i region- och stamnätet med högspänning på 110—400 kV. Där har överföringspriset i allmänhet i hög grad berott på det geografiska avståndet mellan elförsäljaren och elköparen.

I fortsättningen skall det pris som kunden betalar bero på nätleddet och på det nät till vilken denne är ansluten, dess kostnadsnivå och andra dylika faktorer. Däremot kommer det geografiska avståndet mellan säljarens och köparens anslutningspunkter att vara av mycken mindre betydelse än i dagens läge. I distri-

butionsnätet kommer det inte alls att inverka på priset, dvs. dagens praxis skall fortgå. I stamnätet kan belastningsläget i de olika områdena och flaskhalsarna mellan områdena kräva att priserna i någon mån differentieras. Därför kunde inmatningen av el i stamnätet ha olika priser i olika delar av landet, och det samma gäller mottagningen av den.

I den föreslagna punktprissättningen tolkas elnätet som ett system som nätinnehavarna ställer till kundernas förfogande som systemtjänster. Grunderna är desamma t.ex. för prissättningen av tele(nät)verksamheten.

Stadgandet förutsätter samarbete av nätinnehavarna för att skapa en hierarkisk prissättningspraxis som till sina principer är enhetlig och förenar de olika nätleden. Tariffuppbyggnaderna skall passa ihop och bilda en helhet. Däremot kunde de prisnivåer som nätinnehavarna tillämpar avvika från varandra, eftersom de beror på de olika kostnaderna för näten.

Målet med lagen är att punktprissättningen skall utgöra den rådande principen vid prissättningen av nättjänster i alla nät i landet. Den skall tillämpas på alla sedvanliga nättjänster. Alla elmarknadens parter deltar därmed i regel på enhetliga grunder i kostnaderna för upprätthållandet av marknadsplatsen och det är inte möjligt att vara fripassagerare. Samma rättigheter att handla med el på landets nätområde samt skyldigheter att delta i kostnaderna för hela nätet genom avgifterna för distributionsnätstjänsterna skall gälla också för en kund som är ansluten till distributionsnätet.

För exceptionella behov och situationer skall nätinnehavarna emellertid kunna ha specialtjänster. Priset på dem kan fastslås på ett sätt som avviker från den allmänna principen.

Övergången till ett nytt prissättningsystem kunde i vissa fall höja överföringspriset betydligt från det nuvarande, om inte särskild uppmärksamhet fästs vid saken i prissättningen. Främst skall detta gälla vissa stamnätsöverföringar mellan anslutningspunkter på kort avstånd från varandra. Enligt nätbolagens preliminära utredningar är det möjligt att i det nya systemet med särskilda arrangemang förhindra oskäligen prisändringar.

Punktprissättningen skall inte gälla ledningsförbindelser som går över landets gränser. Prissättningsprincipen förutsätter att det i elnätet i regel finns tillräckligt med kapacitet. Utlandsförbindelserna är tills vidare begränsade och deras kapacitet är i allmänhet reserve-

rad för avtalad elhandel mellan grannländerna. När överföringskapaciteten ökar och den nordiska elmarknaden eventuellt integreras bör saken bedömas på nytt.

Avsikten är att det genom förordning skall stadgas att det prissystem som avses i 2 mom. bör vara i användning senast vid ingången av år 1996. Prissättningen skall gälla avtal som ingås efter detta.

I 3 mom. skall förutsättas icke avståndsberoende prissättning för nättjänsterna i distributionsnäten. Överföringspriset på området för samma distributionsnät kan variera mellan kundgrupper av olika typ men inte mellan grupper av samma typ, dvs. kunder som använder elen på samma sätt, oberoende av var de är belägna. Anslutningsavgifterna skall dock vara beroende av läget. Detta motsvarar nuvarande praxis och medför alltså inga ändringar i företagets verksamhet. Genom stadgandet vill man också för klarhets skull garantera främst ställningen för små förbrukare i glesbygdsområden på en elmarknad som är stadd i förändring samt säkerställa att prissättningen av distributionsnäten står i samklang med punktprissättningen.

Avsikten är att i lagen skall fastställas gemensamma principer för prissättningen av nättjänsterna. Företagen får i uppgift att i samarbete bestämma det realiseringsätt som är ändamålsenligast för dem med tanke på nätverksamheten och elmarknaden. I detta bör utöver de mål som främjar handeln beaktas de övriga krav som skall ställas på prissättningen, såsom klarhet och enkelhet samt möjligheterna att genom den styra nätinnehavaren och kunderna till kostnadseffektivitet i deras verksamhet.

Ministeriet kan vid behov genom tillägsbestämmelser precisera innehållet i principen om punktprissättning och underlätta genomförandet av den.

4 kap. Systemansvar

17 §. Elsystemet är en till sin tekniska karaktär integrerad helhet. Företagen i branschen är i sin verksamhet tekniskt beroende av varandra. Ett företags åtgärder inverkar också på de andras verksamhet. Detta förutsätter informationsutbyte och organiserande av ett visst tekniskt ansvar. Elsystemets tekniska funktionsduglighet ombesörjs i dagens läge inom

ramarna för ett samkörningssystem som nätingehavarna och elproducenterna har kommit överens om.

När elmarknaden liberaliseras är det möjligt att det frivilliga samkörningssystemet inte längre till alla delar fungerar på det sätt som marknaden förutsätter. För att garantera att elsystemet fungerar tekniskt skall elmarknadsmyndigheten i elnätstillståndet fastslå att en eller flera av de centrala stamnätsbolagen har ett systemansvar. Centrala stamnätsbolag är de bolag som i sin besittning har en betydande andel av stamnätet. Det stamnätsbolag som bestäms vara systemansvarigt skall också ha förutsättningar för att opartiskt sköta de uppgifter som hör till systemansvaret.

I systemansvaret ingår driftsövervakningen av nätet, upprätthållandet av balansen mellan elproduktionen och elförbrukningen i hela landet, dvs. upprätthållandet av elfrekvensen, samt behärskandet av störningar. I systemansvaret ingår däremot inte att garantera att elproduktionskapaciteten är tillräcklig på lång sikt.

Ett ansvarigt stamnätsbolag kunde i syfte att fullgöra systemansvaret ställa behövliga villkor i fråga om användningen av de kraftverk och andra nät som skall anslutas till det ansvariga stamnätsbolagets nät samt i fråga om elimport och elexport. Med dessa villkor skall den kommersiella verksamheten mellan olika företag och konkurrensen på elmarknaden inte kunna begränsas. Om det praktiska genomförandet av systemansvaret och villkoren för det skall kunna avtalas inom nätbolagens och elproducenternas organisation, såsom också är fallet i dagens läge.

5 kap. Byggnad av elnät

18 §. I fråga om ett distributionsnät skall tillståndshavaren ha ensamrätt att bygga och låta bygga nät på sitt ansvarsområde, precis som för närvarande. Andra skall endast i de fall som nämns i paragrafen kunna bygga distributionsnät på området. Exempelvis en elanvändare skall kunna låta en elentreprenör bygga en egen anslutningsledning med vilken en eldriftsställe ansluts till distributionsnätet. En nätdel som någon annan har byggt förblir i byggarens eller byggherrens besittning och denne ansvarar också för användningen och

underhållet av sin nätdel om inte annat avtalas med tillståndshavaren.

Då en ny nätdel ansluts har detta effekter på existerande elnät både vad gäller driftsäkerheten och övrig säkerhet. Därför är det nödvändigt att ett nytt nät som någon annan har byggt uppfyller de krav i fråga om konstruktionen som den som innehar tillstånd för ansvarsområdet har ställt på byggandet av nätverket. Anslutandet av en ny nätdel medför i allmänhet kostnader för innehavaren av det nät som redan finns, bl.a. kan det vara nödvändigt att förstärka det gamla nätet. Tillståndshavare i området kan uppbära dessa kostnader av den som innehar det nät som skall anslutas. Också användningen av det nät som skall anslutas förorsakar i allmänhet kostnader för ansvarsområdets tillståndshavare, vilka denne kan uppbära av innehavaren av den nya nätdelen.

19 §. Om byggandet av stam- och regionnät överenskomms i dagens läge i elförsörjningens regionkommissioner. Stam- och regionnätprojektet, både elledningar och transformator- och kopplingsstationer, inbegrips i regionplanerna för elförsörjningen. De riksomfattande elverken kan dock anmäla sina viktiga stamnätprojekt direkt till ministeriet. Med hjälp av regionplanerna och projektanmälningarna övervakar ministeriet byggandet av stam- och regionnät. I stället för det regionplanerings- och anmälningsystem som nu slopas föreslås ett system med byggnadstillstånd. Tillståndssystemet skall gälla stam- och regionnätets elledningar men inte transformator- och kopplingsstationer.

Det föreslagna tillståndssystemet för elledningar är motiverat både med tanke på elsystemet och miljösynpunkter. Med tillståndssystemet kunde man förhindra eventuella dubbelrande och onödiga ledningsprojekt. Tillståndssystemet underlättar också genomförandet av de prissättningsprinciper som föreslås i 3 kap., eftersom man med hjälp av det kunde förhindra att s.k. tariffledningar som med tanke på elsystemet är onödiga byggs.

När beviljandet av tillstånd övervägs skall tillståndsmyndigheten samtidigt beakta också andra än elförsörjningsfaktorer, särskilt miljösynpunkter. Tillståndssystemet underlättar sammanjämkningen av elsystemets behov och miljösynpunkterna.

Byggnadstillståndet skall beviljas av elmarknadsmyndigheten med undantag av de utlands-

förbindelser som byggs för elimport ellerlexport. Utlandsförbindelserna har en särställning när det gäller elöverföring, och därför skall tillståndet för deras vidkommande beviljas av ministeriet. De förbinder landets elsystem med motsvarande system i grannländerna och via dem också med andra länders system. I många länder undergår elmarknaden förändringar medan dessutom den internationella elhandeln ökar. Utvecklingen på marknaden och i regleringen av den befinner sig i olika faser i de olika länderna. Genom tillståndssystemet är det möjligt att säkerställa att ökningen i utrikeshandeln med el är kontrollerad ur Finlands synvinkel och att den inte äventyrar effektiviteten hos landets elsystem.

Byggnadstillstånd skall i främsta hand vara beviljas efter behovsprövning där elsystemets behov beaktas. Tillstånd skall kunna beviljas, om byggandet av ledningen är nödvändigt för tryggnad av elöverföring. En ny ledning behövs när elöverföringen rimligen inte längre kan skötas med det nät som finns. Det kan också vara nödvändigt att bygga en sådan som reservförbindelse eller för att förhindra nätverksförluster.

För att utlandsförbindelser skall kunna byggas förutsätts dessutom att byggandet av ledningen även i övrigt är ändamålsenligt med tanke på utvecklingen på elmarknaden.

När byggnadstillstånd enligt elmarknadslagen söks är elledningens rutt i allmänhet inte ännu känd i detalj. Det kan också i detta skede finnas flera möjliga ruttalternativ. I ett byggnadstillstånd enligt elmarknadslagen skall ledningens rutt inte fastslås, utan reserveringen av området för ledningsrutten skall skötas genom planläggningen, i allmänhet i regionplanen, eller också skall för ledningsrutten fås samtycke av kommunen på det sätt som föreslås i 21 §.

20 §. Om innehållet i tillståndsansökan skall stadgas genom förordning och ministeriet skall utfärda närmare bestämmelser om detta. I ansökan skall tas upp de viktigaste tekniska data om ledningen, tidsplanen för byggandet, kostnadsberäkningen, utredningar över hur nödvändig ledningen är, dess miljökonsekvenser och hur lämplig den är med tanke på markdispositionen i området samt eventuella andra uppgifter som är nödvändiga för tillståndsbehandlingen.

Det förfarande som avses i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning skall

tillämpas på upp till 400 kilovolts kraftledningar. Bedömningsförfarandet skall i enskilda fall också kunna tillämpas på ett annat ledningsprojekt som sannolikt medför betydande skadliga miljökonsekvenser som till sin art och omfattning kan jämföras med konsekvenserna av ett 400 kilovolts ledningsprojekt. Lagen träder i kraft den 1 september 1994.

21 §. Enligt 27 § i den nuvarande ellagen skall för byggande av elöverförings- och distributionsanläggningar erhållas samtycke av kommunfullmäktige, om anläggningen byggs på ortens stads- eller byggnadsplaneområde, ifall inte byggnadsprojektet i sin helhet är förlagt till byggarens egen mark. Samtycke får dock inte förvägras utan giltigt skäl eller villkor för beviljandet ställas, om detta åsamkar sökanden oskäligt men. Över kommunfullmäktiges beslut kan besvär anföras hos handels- och industriministeriet. Ett stadgande med motsvarande innehåll fanns också i den lag om elektriska anläggningar som gavs år 1928 och som var i kraft före den nuvarande ellagen. Med stadgandet har man ursprungligen velat trygga stadsverkens ensamrätt att sköta eldistributionen på sina områden.

Stadgandet behövs inte längre i sin nuvarande form. Det är inte nödvändigt att ge stadskommunerna i någon särställning i detta hänseende. Städerna, liksom övriga kommuner, kan påverka förläggandet av elledningar och transformator- och kopplingsstationer med hjälp av planläggningen och även som markägare. I fråga om stam- och regionnätens ledningar är det nödvändigt att bevara kommunens möjligheter att påverka valet av ledningsrutt i de fall där byggandet av ledningen inte ingår i planläggningen.

Den föreslagna 21 § skall till nödvändiga delar ersätta 27 § i den nuvarande lagen. Kommunens samtycke behövs för byggandet av en sådan ledning som hör till stam- eller regionnätet och som byggs någon annanstans än på det område som i planen har reserverats för detta ändamål eller om en dylik områdesreservering inte finns. Med plan avses gällande region-, general- eller detaljplan.

Jämfört med 27 § i den nuvarande ellagen skall samtycket utvidgas till att gälla alla kommunformer och också andra områden än stads- och byggnadsplaneområden. Å andra sidan skall samtycket begränsas till att gälla endast ledningar för en spänning på minst 110 kV i de fall där ingen reservering har gjorts för

ledningen i planen eller den inte byggs på det område som i planen har reserverats för den. Det kommunala organ som skall ge samtycke fastställs enligt kommunallagen.

För största delen av stam- och regionnätets ledningar finns i dagens läge en områdesreservering i regionplanen eller i någon annan plan. Avsikten är att områdesreserveringarna för ledningarna också i framtiden huvudsakligen skall göras redan då regionplanerna görs upp.

En kommun som överväger att ge sitt samtycke skall inte kunna bedöma hur nödvändig ledningen är, utan behovsprövningen skall göras av handels- och industriministeriet eller elmarknadsmyndigheten när den behandlar byggnadstillstånd enligt 19 §. Då samtycke skall ges och eventuella villkor ställas i anslutning till detta gäller kommunens prövning markdispositionen och miljösynpunkter. Det föreslås att kommunens prövningsrätt skall begränsas så att förvägran av samtycke eller eventuella villkor för ett samtycke inte får medföra oskäliga nackdelar med tanke på tryggad elöverföring eller sökanden. I synnerhet i fråga om en ledning som skall byggas på flera kommuners områden bör det sörjas för att ledningsrutten ur helhetssynvinkel är ändamålsenlig då både elsystemets behov och miljösynpunkter beaktas.

Besvär över kommunens beslut skall inte längre anföras hos handels- och industriministeriet utan besvären skall gå den normala vägen för kommunalbesvär.

6 kap. Elförsäljning och elanvändarens ställning

22 §. En minutförsäljare som på ett visst område allmänt marknadsför el till kunder som i allmänhet inte har möjlighet att köpa el av andra försäljare, är skyldig att leverera el till dessa elanvändare (leveransskyldighet). Det är följaktligen fråga om försäljningsskyldighet. Försäljaren har härvid i allmänhet monopolställning eller åtminstone dominerande ställning på marknaden i förhållande till denna förbrukargrupp på det sätt som avses i 3 § lagen om konkurrensbegränsningar. En dylik försäljare är i allmänhet, för att använda lagens begrepp, en försäljare som fortsätter med det nuvarande elverkets försäljningsverksamhet eller en försäljningssammanslutning som fortsätter med flera elverks försäljningsverksamhet. Enligt 7 § lagen om konkurrensbegränsningar

får en näringsidkare eller en sammanslutning av sådana som har monopolställning eller dominerande ställning på marknaden inte avstå från ett affärsförhållande utan sakskäl.

I allmänhet omfattas relativt små förbrukare av leveransskyldigheten. För dem lönar det sig inte att skaffa sig mätutrustning av den standard som behövs (25 §). Under en övergångstid (55 §) kan inte heller en del av de större elanvändarna låta elförsäljarna konkurrera och därför omfattas dessa av leveransskyldigheten. Detsamma gäller en sådan elanvändare som kan ha en mätare av den standard som behövs men som inte har möjlighet att få konkurrenskraftiga anbud från flera försäljare. Ett sådant skäl kan vara ringa elförbrukning och följaktligen också att det tillbudsstående försäljningsbidraget är litet.

Dessutom kan det i elnätet finnas områden som av tekniska eller andra skäl inte kan släppas fria för konkurrens. Exempelvis i norra Finland finns det områden som undantagsvis inte har kopplats till det riksomfattande nätet utan till ett elnät på andra sidan gränsen.

Med tiden, när mätkostnaderna blir billigare, minskar antalet kunder som omfattas av leveransskyldigheten. Det är därför fråga om ett arrangemang som under en övergångsperiod garanterar en kontrollerad utveckling och som tryggar de små kundernas ställning.

För de elanvändares del som har en faktisk möjlighet att köpa el av flera olika försäljare är det inte nödvändigt att bevara leveransskyldigheten. En faktisk möjlighet anses föreligga när elanvändaren är kopplad till ett sådant elnät där flera försäljare bjuder ut el till förbrukargruppen i fråga. Sådana elanvändare har utrustning för elmätning som uppfyller kraven i 25 §. En elförsäljare som har dominerande ställning på marknaden har inte heller leveransskyldighet i fråga om de förbrukare som genom sitt samtycke har bytt elförsäljare, fastän mätningen inte baserar sig på timmätning.

Elpriset skall vara skäligt för de kunder som omfattas av leveransskyldigheten, dvs. elpriset skall så långt som möjligt svara mot de kostnader som dessa förbrukare har förorsakat. Enligt 7 § lagen om konkurrensbegränsningar får inte en näringsidkare eller en sammanslutning av sådana som har dominerande ställning på marknaden tillämpa prissättningspraxis som är oskälig eller uppenbart syftar till att begränsa konkurrensen. I fråga om de kunder som omfattas av konkurrens

skall minutförsäljaren ha rätt till prissättning från fall till fall. Minutförsäljarens prissättning bör dock vara på så sätt kostnadsmotvarig att de elkunder som omfattas av konkurrens inte stöds med det pris som de kunder betalar, i förhållande till vilka försäljaren har dominerande ställning på marknaden. Om detta finns inget eget stadgande i den föreslagna elmarknadslagen, utan 9 § lagen om konkurrensbegränsningar förutsätter detta. Enligt den anses verksamhet som hindrar eller försvårar en annans utövande av näring på ett sätt som är opassande för sund eller fungerande konkurrens ha skadliga verkningar. Med denna paragraf hänvisas till korssubventionering.

Elmarknadsmyndigheten skall ha rätt att bestämma att en minutförsäljare skall leverera el. Elmarknadsmyndigheten skall kunna använda sig av sin rätt, ifall försäljaren upphör med sin verksamhet t.ex. till följd av konkurs eller inte kan leverera el av något annat oöverstigligt skäl, och andra försäljare inte på eget initiativ bjuder ut el i området.

23 §. För de kunder som omfattas av leveransskyldigheten skall minutförsäljaren ha offentliga minutförsäljningsvillkor och -priser till vilka dessa kan köpa el av honom. Offentligheten är nödvändig för att de elanvändare som omfattas av leveransskyldigheten skall kunna dra slutsatser om hur riktig och jämlik prissättningen är. Minutförsäljningsvillkoren och -priserna är bindande för försäljarna. Från dessa skall undantag kunna göras endast av motiverade skäl, t.ex. att kunden kräver en nivå på tjänsten som avviker från den vanliga.

Ministeriet kan bestämma att en minutförsäljare skall tillstålla elmarknadsmyndigheten eller en sammanslutning som denna har befullmäktigat gällande minutförsäljningsvillkor och -priser samt grunderna för hur de fastställs. Sammanslutningen kunde vara t.ex. en branschorganisation. Motsvarande uppgifter samlas in och publiceras också i dagens läge.

24 §. De som köper el betalar för rätten att använda nätet till den nätinnehavare till vars nät de är anslutna. Elkunden kan köpa sina nättjänster direkt av nätinnehavaren eller via en elförsäljare som har ingått ett s.k. nättjänsteavtal med nätinnehavaren. Dylika avtal granskas närmare i motiveringen till 25 §.

Om en elkund köper nättjänster av en elförsäljare som fakturerar överföringsavgifterna som genomgångsposter, skall elförsäljaren i sin fakturering meddela överföringsavgiftens

storlek och eventuell tillägg för genomgångsfaktureringen samt elavgiftens storlek och de indirekta skatterna på det sätt som ministeriet fastställer. Elavgiften innehåller de försäljnings- och anskaffningskostnader som ingår i elanskaffningspriset (inköpspriset från partiförsäljaren av el eller egen produktionsinrättning) och andra dyliga försäljningskostnader samt elförsäljarens avkastning. För kunder som omfattas av leveransskyldigheten kan uppdelningen också göras en gång per år i samband med utjämningsfakturan.

Minutförsäljaren bör t.ex. en gång per år i samband med utjämningsfakturan ange för de kunder som omfattas av leveransskyldigheten medelpriset för kundens förbrukargrupp (typförbrukare) och hur det bildas enligt följande: anskaffningspriset för el, överföringspriset, övriga avgifter och skatter. Elanskaffningspriset motsvarar priset för elinköp från en partiförsäljare av el eller ur egen produktion, inklusive kraftverkens nättjänsteavgifter. Övriga avgifter motsvarar kostnaderna för försäljnings- och anskaffningsväsendet, inklusive faktureringen samt försäljarens krav på avkastning. Skatterna avser indirekta skatter. På basis av informationen kan den kund som omfattas av leveransskyldigheten bedöma hur effektivt säljarens anskaffningsväsende är och hur skäligen avkastningen är.

Minutförsäljarna skall räkna ut tal som beskriver den genomsnittliga prisnivån för förbrukargrupperna samt typkonsumentpriserna enligt de föreskrifter som ministeriet meddelar. Nyckeltalen tillställs elmarknadsmyndigheten eller den sammanslutning som ministeriet har befullmäktigat för statistikföring och utredningar som gäller branschen. Nyckeltalen ger uppgifter om olika elförsäljares prisnivå samt om prisskillnaderna mellan förbrukargrupperna på basis av vilka det kan bedömas om principen att prissättningen inte skall vara diskriminerande iakttas.

Uppgifter om de förbrukargrupper som omfattas av konkurrensen på marknaden får endast publiceras på så sätt att affärshemligheten inte äventyras för de försäljare som konkurrerar på marknaden. Detta tryggas av 50 § i lagförslaget, vilken gäller hemlighållandet av uppgifter.

25 §. När flera försäljare kommer in på samma nät förutsätts att de olika försäljarnas kunder specificeras, bl.a. för faktureringen, vilket i sin tur kräver tillräckliga uppgifter om

kundernas elanvändning. Specifikationen kan endast basera sig på mätdata. Mätkostnaderna är relativt sett ringa i stamnäten. Därför kan organiserandet av mätningen och den dataöverföring som krävs för mätningen i stamnätet ges sektorns företag i uppgift utan att närmare stadganden om detta tas in i lagen. Dessutom kan den systemansvariga stamnätinnehavaren ställa krav vad gäller tillgången på och rapporteringen om mätdata. Däremot bestämmes kostnaderna för mättekniken i distributionsnäten sakligt hur långt konkurrensen om minutförsäljningskunderna kan utsträckas.

För att kostnaderna för mättekniken skall utgöra ett så litet hinder som möjligt för konkurrensen inom minutförsäljningen (distributionsnätöverföringar) är det skäl att begränsa mätningsbehoven så långt som möjligt. Avsikten är att det genom förordning skall stadgas att faktureringen av kunder som omfattas av konkurrens skall basera sig på uppgifter från registrerande timmätning, om inte om annat överenskomms parterna emellan. Mätningen kan också ordnas så att förbrukargruppens användning av effekt och energi följs genom timmätning och faktureringen av slutanvändaren ordnas t.ex. på basis av energimätningar.

En kund som befinner sig på en marknad där det råder konkurrens eller som vill komma in på en sådan måste godta det mätningsbehov och de kostnader som detta medför. En sådan kund är inte en kund enligt 22 § 1 mom. Å andra sidan är avsikten att garantera att mätningen och mätkostnaderna blir ett så litet hinder som möjligt för den framskridande konkurrensen. Genom förordning strävar man efter att garantera att mättekniken kan ordnas så förmånligt som möjligt. Därför är avsikten att förutsätta att kostnaderna för mättekniken är offentliga. Mätkostnaderna presenteras specificerade i resultaträkningen över nätverksamheten på det sätt som krävs i de bestämmelser som ministeriet utfärdar. Dessutom bör nätinnehavaren basera valet av mätutrustning på en offentlig anbudsutvärdering.

Nätinnehavaren skall inte heller kunna kräva att elanvändaren skall betala för uppföljningen av förbrukningsuppgifterna i realtid. Dataöverföring i realtid kan dock komma i fråga endast om elanvändarna därmed kan spara kostnader eller om detta med tanke på energisparandet och tariffexperiment är motiverat. En kund

skall vara skyldig att betala endast de kostnader som motsvarar den registrerande timmätningen.

Svagheten med registrerande timmätning är att när en lokal elförsäljare skaffar sig el under tider med toppförbrukning kan en förbrukning som avviker från förhandsanmälningarna medföra tilläggskostnader för den lokala försäljaren. Endast mätning i realtid gör det möjligt att fullständigt optimera förbrukningen och produktionen. Detta är inte endast en fråga mellan nätinnehavaren och elanvändaren. Också försäljaren och nätinnehavaren blir tvungna att förbereda sig på dylika fall genom ömsesidiga avtal (genom nättjänsteavtal för vilka skall redogöras senare). Principen bör i ovan nämnda fall vara att den som drar nytta av ett dyrare mätningsarrangemang, t.ex. ett i realtid, också skall svara för tilläggskostnaderna för detta.

Genom förordning har man för avsikt att stadga att en köpare som omfattas av konkurrens skall ha rätt att installera egen mätningstrustning som uppfyller nätinnehavarens tekniska krav. Köparen befrias då från motsvarande mätteknikkostnader hos nätinnehavaren.

Genom förordning har man för avsikt att stadga att organiserandet av mätning och fakturering och rapportering av information i anslutning till detta samt kontroll av mätning och underhåll av mätningsutrustning ankommer på innehavaren av distributionsnätet. I rapporteringen ingår produktion och vidareförmedling av de mätdata som försäljaren och elanvändaren behöver. Alla parter inom elhandeln bör ha möjlighet att kontrollera mätningen. Nätinnehavaren kan också ge någon annan i uppgift att sköta mätningen och faktureringen. Härvid är nätinnehavaren dock inte befriad från att övervaka mätningens riktighet.

Enligt paragrafens 3 mom. överenskomms om dessa saker genom avtal som kan kallas t.ex. nättjänsteavtal. Det erbjuder metoder för samarbetet mellan försäljaren och nätinnehavaren i enlighet med de närmare anvisningar och bestämmelser som handels- och industriministeriet har utfärdat i fråga om upprätthållandet av balansräkningar över elmängderna, kostnadsgrunderna och mätningsprinciperna för överföringen. Till nättjänsteavtalet kan dessutom fogas också andra synpunkter, t.ex. i anslutning till de ekonomiska säkerheter som nätinnehavaren kräver av säljaren. Säkerheten skall vara av-

sedd att täcka nätinnehavarens förluster i en situation där säljaren i annat fall inte betalar nätinnehavaren för kostnaderna för nättjänsterna. Säkerheten skall också trygga elanvändarens ställning när denne har betalat sin elräkning till säljaren men säljaren inte betalar sina avgifter till nätinnehavaren.

Nättjänsteavtalet tryggar i sin tur elanvändarens ställning i situationer där de leveranser som säljaren på förhand har meddelat nätinnehavaren samt säljarens verkliga leveranser avviker från elanvändarens verkliga förbrukning. Härvid kan man bli tvungen att till kunden leverera skillnaden mellan den egentliga säljarens leveranser och förbrukningen på åtgärd av andra säljare i enlighet med nättjänsteavtalet.

Även om nätinnehavaren enligt 10 § är skyldig att erbjuda överföringstjänster förutsätter säljarens och nätinnehavarens samverkan ändå att avtal ingås om flera praktiska saker.

26 §. Genom detta stadgande skall praxis som baserar sig på den nuvarande ellagen i fråga om elförsäljningsvillkoren fortgå. Elförsäljningsvillkoren skall svara mot elleveransvillkoren i ministeriets nuvarande allmänna elleveransvillkor. Villkoren skall vara mera detaljerade än de nuvarande. Om elanvändaren har ingått avtal om elöverföring med nätinnehavaren, skall elförsäljningsvillkoren inte tillämpas på detta avtal. De elförsäljningsvillkor som ministeriet fastställer skall gälla samma elanvändargrupper som anslutningsvillkoren enligt 9 §.

27 §. I dagens läge ingår elanvändarna avtal om elleverans med ett elverk. Avtalet innehåller de nättjänster som både elförsäljning och elöverföring förutsätter. I frågor som gäller leverering av el behöver kunden endast vara i kontakt med en part, elverket.

Enligt lagförslaget skall nätinnehavaren och elförsäljaren bokföringsmässigt särskiljas från varandra och kan då i fortsättningen vara olika parter. Elanvändaren kan köpa nättjänster direkt från nätinnehavaren eller via en försäljare som har ingått avtal om elöverföring med nätinnehavaren. Ur elanvändarens synvinkel kan det vara svårt att ingå avtal om en nytthet, el, med två olika parter och i enskilda fall avgöra till vilkendera av dem en fråga som har att göra med elleveranserna hör.

I paragrafen konstateras att en kund som omfattas av leveransskyldighet alltid skall ha möjlighet att ingå endast ett leveransavtal som

skall omfatta den nättjänst som både elförsäljning och elöverföring förutsätter. Minutförsäljaren skall också svara för elnätstjänsterna i förhållande till kunden. De elförsäljningsvillkor som ministeriet har fastställt skall därmed tillämpas också på nättjänsten. Elanvändarens ställning förblir densamma som hittills om han så vill. Största delen av de små elanvändarna har sannolikt också i fortsättningen endast ett elleveransavtal, som omfattar både elförsäljningen och nättjänsten.

Elanvändaren skall dock ha möjlighet att ingå ett separat avtal om nättjänst med nätinnehavaren. På detta avtal skall ministeriets elförsäljningsvillkor inte tillämpas.

28 §. Innehavaren av ett distributionsnät skall enligt 10 § vara skyldig att överföra el. En minutförsäljare som har dominerande ställning på marknaden skall enligt 22 § ha en skyldighet att leverera el. För klagörande av elanvändarnas ställning föreslås det att i lagen skall tas in ett stadgande om när ett avtalsbrott från elanvändarens sida berättigar att avbryta elleveransen. Enligt paragrafen skall sådana avtalsbrott vara försummelser av betalning samt andra väsenliga brott mot avtalet. Andra avtalsbrott kunde vara t.ex. att användarens elinstallationer och elanläggningar strider mot säkerhetskraven, vilket medför fara eller störning för nätinnehavarens överföringsanläggning eller för andra elanvändare. Stadgandet skall också gälla de minutförsäljare som inte har leveransskyldighet enligt 22 §.

I de elförsäljningsvillkor som ministeriet utfärdar skall det närmare bestämmas vilka anmärkningar och anmälningar minutförsäljaren skall ge innan elleveranserna avbryts samt hur snabbt efter försummelsen elleveranserna kan avbrytas. I villkoren skall också kunna fastslås det markbelopp som skall utgöra gräns så att försummelse av en elfaktura till ett mindre belopp än detta ännu inte ger säljaren rätt att avbryta elleveranserna. De försäljningsvillkor som ministeriet fastställer tillämpas dock inte på ett separat avtal om elöverföring som elanvändaren har ingått med innehavaren av distributionsnätet.

Elektriciteten utgör en nödvändighetstjänst för dess användare. Om leveranserna avbryts kan det få oskäliga följder för användaren. Situationen är särskilt allvarlig för användaren då uppvärmningen av hans bostad upphör under den kalla årstiden till följd av avbrottet. Personer med betalningssvårigheter kan inte

alltid sköta sina penningaffärer eller t.ex. få utkomststöd för dem särskilt snabbt, också om de har vilja till detta. Därför föreslås det i paragrafens 2 mom. att i en byggnad som används som stadigvarande bostad eller i en del av en sådan skall elektriciteten kunna stängas av under tiden från början av oktober till slutet av april tidigast fyra månader efter räkningens förfalldag, ifall uppvärmningen av byggnaden är beroende av el. Då har elanvändaren rimligt med tid för att ordna sina penningaffärer så att han kan betala sina förfallna elräkningar. Minutförsäljaren eller distributionsnätinnehavaren skall dock kunna driva in förfallna avgifter på normal väg, fastän denne inte har möjlighet att avbryta elleveranserna.

7 kap. Åtskiljande av verksamheterna

29 §. Huvudsyftet med särredovisningen är att utöka öppenheten (genomblickbarheten) inom elaffärsverksamheten och därmed att försvåra korssubventionering mellan sådan affärsverksamhet som har dominerande ställning och sådan som utövas i konkurrens. Med korssubventionering avses i praktiken överlägsna resurser som ställts till en annan sektors disposition och används för att stöda en affärsverksamhet som utövas i konkurrens på marknaden. Paragrafen innehåller en huvudprincip som preciseras i de följande paragraferna och i förordningen och mera i detalj i ministeriets föreskrifter och anvisningar.

Eftersom det är fråga om lagstiftning som gäller elbranschen, kan man med stadgandena endast ingripa i elaffärsverksamhetens ställning. Företagen i branschen har emellertid ofta andra betydande verksamhetsformer med dominerande ställning eller till och med monopolställning på marknaden. I ett dylikt fall bör de centrala affärsverksamheterna redovisas separat från företagets övriga verksamhet utan att ställning tas till hur denna övriga verksamhet organiseras i fråga om redovisningen.

Enligt 3 § lagen om konkurrensbegränsningar har en näringsidkare eller en sammanlutning av näringsidkare dominerande ställning på marknaden då denne i hela landet eller inom ett visst område har ensamrätt eller annars en så dominerande ställning på en bestämd nyttighetsmarknad att den på ett väsentligt sätt styr prisnivån eller leveransvillkoren. Tolkningen av begreppet är för det

mesta klar i fråga om de företag som är verksamma på elmarknaden och deras affärsverksamheter. Konkurrensverket utreder vid behov på begäran av elmarknadsmyndigheten om dominerande ställning på marknaden föreligger.

I praktiken skall åtskiljandet alltid gälla nätverksamheten och beroende på företagets situation eventuellt också elproduktion och elförsäljning. I det följande har noggrannare behandlats hur verksamhetsformerna bör skiljas åt i olika situationer. Avsikten är att genom förordning och föreskrifter och anvisningar som ministeriet utfärdar precisera metoden för åtskiljandet i enlighet med de riktlinjer som presenteras i det följande.

Nätverksamhet

Nätverksamheten, som är beroende av nät-tillstånd, skall avskiljas till en egen affärsverksamhet. Näten utgör naturliga monopol. Distributionsnäten skall också vara det juridiskt sett på sina ansvarsområden.

Nätverksamheten omfattar den elnätverksamhet som definieras i 3 §.

Resultat- och balansräkningen över nätverksamheten skall visa hur väl priserna på och kostnaderna för nättjänsterna motsvarar varandra på lång sikt. Utgående från resultat- och balansräkningen beräknas de nyckeltal som avses i 13 § och som visar nätverksamhetens lönsamhet.

Distributions- och stamnätverksamheterna bör skiljas åt till egna verksamhetsformer, eftersom de klart är egna affärsverksamhetsområden. Kostnadsmotsvarigheten i prissättningen av dem måste kunderna kunna bedöma särskilt. Eventuell övrig nätverksamhet (regionnäten) skall kunna antingen avskiljas från andra nät, inbegripas i nätinnehavarens övriga stamnätverksamhet eller, om verksamheten är ringa, inbegripas i nätinnehavarens distributionsnätverksamhet.

Geografiskt separata distributionsnät skall i regel kunna behandlas som en nätverksamhet om inte nätverksamheternas olika karaktär kräver annat. Om nätverksamheterna organisatoriskt försiggår separat på mycket olika distributionsområden och de har olika tariffer, är det motiverat att distributionsnätverksamheterna skiljs åt till egna verksamheter.

Det är viktigt att avskiljandet av nätverk-

samheten till en egen affärsverksamhet också kan ses i prissättningen och i kundfaktureringen. På annat håll i elmarknadslagen förutsätts att elförsäljaren i kundfaktureringen meddelar hur totalpriset på el fördelar sig på elöverföringsavgiften och elavgiften.

Försäljning och produktion av el

Försäljningen och produktionen av el skall skiljas åt till egna affärsverksamheter, om företaget har dominerande ställning på marknaden i fråga om elförsäljning eller om företaget har annan betydande affärsverksamhet med dominerande ställning på marknaden.

Elproduktionsverksamheten inbegriper separat produktion av el samt kombinerad produktion av el och värme. Balansräkningen över produktionsverksamheten skall också innehålla eventuella produktionsbolagsaktier och -andelar i andra företag.

Minutförsäljningen omfattar huvudsakligen elförsäljning via distributionsnätet till små och medelstora kunder. Elförsäljningsverksamheten innehåller i typiska fall också elanskaffningsverksamhet, dvs. köp av el av partiförsäljarna eller ur egen produktion.

Elproduktionsverksamheten omfattar elproduktion och elförsäljning till den egna elförsäljaren samt eventuellt till andra försäljare och till partimarknaden för el samt den handel med reserv- och underhållskraft samt tillfälliga elhandel som sammanhänger med den egna produktionen. Om företaget bedriver kombinerad produktion av el och värme, inbegriper produktionsverksamheten dessutom produktionen och försäljningen av den så producerade värmen för den distributionsverksamhet som gäller fjärrvärme eller till separata fjärrvärmebolag.

Elproduktionen försiggår i regel under konkurrens på marknaden. Kravet på att skilja åt elförsäljningen och elproduktionen gäller följaktligen elförsäljare som har dominerande ställning på marknaden i minutförsäljningen eller partiförsäljningen.

De flesta minutförsäljare av el kommer att ha dominerande ställning på marknaden i begynnelsekedet när marknaden har släppts fri. För små kunder är det inte heller i begynnelsekedet efter att överföringsgränsen på 500 kW för ett driftställe har slopats

affärsekonomiskt lönsamt att låta elförsäljarna konkurrera med varandra, eftersom mättekniken är så dyr.

Även en partiförsäljare av el kan ha dominerande ställning på sitt marknadsområde.

När elförsäljningen har skiljts åt från elproduktionen kan elinköp ur egen produktion ses i försäljarens resultaträkning på ett sätt som är jämförbart med övrig elanskaffning. Detta gör det möjligt att jämföra hur effektiv de olika elförsäljarnas elanskaffningsverksamhet är. Kalkylen tar samtidigt fram eventuell ineffektivitet i den egna elproduktionen. Detta är viktigt när elförsäljaren har dominerande ställning på marknaden och kunderna inte har andra alternativa anskaffningskällor. Elförsäljarens dominerande ställning på marknaden ger härvid en möjlighet för honom att via sin försäljningsverksamhet till kunderna sälja också sådan el som han själv har producerat ineffektivt och som är dyrare än marknadspriset.

De centrala elaffärsverksamheterna skall också skiljas åt när ett företag idkar elaffärer i betydande skala också utövar någon annan verksamhet med dominerande ställning på marknaden. Exempelvis distributionen av fjärrvärme eller naturgas har i allmänhet dominerande ställning på marknaden i förhållande till de kunder som har anslutits till dessa nät. När elförsäljningen och elproduktionen i detta fall avskiljs från företagets övriga verksamhetsformer garanterar det att elaffärsverksamheten inte understöds med hjälp av andra former av affärsverksamhet som har dominerande ställning på marknaden.

Ifall en annan verksamhet som har dominerande ställning på marknaden inte är betydande i förhållande till elaffärsverksamheten, kan elproducentens eller elförsäljarens ställning inte i väsentlig grad påverkas genom korssubventionering. I sådana fall krävs inte att elaffärsverksamheten avskiljs från företagets övriga verksamhetsformer.

Om den egna produktionens andel av elförsäljarens elanskaffning är liten och produktionen därmed inte binder betydande kapital, skall det inte förutsättas att produktionsverksamheten avskiljs till en egen affärsverksamhet, utan den kan utgöra en del av elförsäljningsverksamheten.

En partiförsäljare av el som har dominerande ställning på marknaden skall skilja åt partiförsäljningen och eventuell försäljning av

minutel till separata försäljningsverksamheter. Det är nödvändigt att skilja åt försäljningsverksamheterna för att försvåra möjligheterna att erövra minutelmarknader med hjälp av korssubventionering från partiförsäljning med dominerande ställning på marknaden. Åtskiljandet av minutförsäljningen visar om elförsäljningsintäkterna från minutelkunderna täcker elanskaffningskostnaderna.

Kombinerad produktion av el och värme

Med kombinerad produktion av el och värme sammanhänger en möjlighet till korssubventionering när värme och el som har producerats i anläggningar för kombinerad produktion säljs via samma ägares distributionsverksamhet för fjärrvärme och minutförsäljning. I sådana fall skall den kombinerade produktionen anses som gemensam egendom för elförsäljningen och värmeförsäljningen för vars kostnader och risker verksamheterna gemensamt är ansvariga. På motsvarande sätt skall också den nytta som den kombinerade produktionen medför tack vare mindre kostnader än vid separat anskaffning av el och värme fördelas på båda verksamheterna.

Eftersom produktionsverksamheten eventuellt inbegriper kombinerad produktion av el och värme samt försäljning av på så sätt producerad energi till minutförsäljningsverksamheterna, skall ur resultaträkningen över produktionen framgå priserna för den värme och el från den kombinerade produktionen som har sålts till försäljningsverksamheten. Detta gör det möjligt att med hjälp av offentligheten övervaka kostnadsfördelningen för den kombinerade produktionen. Dylika företag bör som tilläggsuppgifter i resultaträkningen över elförsäljningen offentliggöra försäljningsintäkterna för den el och värme som produktionsverksamheten har sålt samt motsvarande energimängder. Dessutom förutsätts att företagen dokumenterar de prissättningsprinciper de har följt i fråga om den kombinerade produktionen och principerna för fördelningen av kostnaderna. Uppgifterna i fråga är inte offentliga men de skall vid behov finnas till elmarknadsmyndighetens förfogande. Ministeriet utfärdar med stöd av 35 § 1 mom. närmare föreskrifter om vilka uppgifter om den kombinerade produktionen som förutsätts bli offentliggjorda.

När försäljningen av energi från den kombi-

nerade produktionen sker på äkta kommersiella grunder, ställs inga krav på offentlighet i prissättningen av den kombinerade produktionen. En dylik situation uppkommer t.ex. när en elförsäljare till ett separat fjärrvärmebolag säljer värme som producerats i hans anläggning för kombinerad produktion, eller när el som producerats i en dylik anläggning som ett fjärrvärmebolag äger säljs till ett separat elbolag. Fjärrvärme- eller elbolaget svarar då för kostnaderna för den kombinerade produktionen bolaget äger och för riskerna i anslutning till denna och bolaget har därmed rätt till den intäkt som denna produktion ger.

30 §. I praktiken skall åtskiljandet beroende på företagets situation gälla en eller flera av följande elaffärsverksamheter: nätverksamheten, produktionen och försäljningen. Av dessa är nätverksamheten och produktionen kapitalintensiva. För dem bör därmed uppgöras både resultat- och balansräkning. Balansräkningen är nödvändig för att eventuell korssubventionering med hjälp av finansiering skall komma i dagen och försvåras.

Med försäljningen sammanhänger inga betydande investeringar när den granskas som en egen verksamhetsform separat från företagets eventuella egna elproduktion. Därför krävs ingen balansräkning för den. Lagens krav på åtskiljande är därmed ett relativt enkelt arbete för största delen av de företag i distributionsledet som inte har egen produktion eller vilkas andel av egen produktion till sin betydelse är ringa.

De allmänna principer som skall iakttas vid särredovisningen

Verksamheterna kan skiljas åt genom att separata sammanslutningar bildas av verksamhetsformerna i fråga eller genom att de utgör interna affärsverksamheter som särredovisas.

Resultat- och balansräkningarna för de affärsverksamheter som har skilts åt internt bör i tillämpliga delar utarbetas enligt stadgandena i bokföringslagen. Kravet på åtskiljande förutsätter således inte nödvändigtvis att separata bokföringsenheter bildas av verksamhetsformerna för vilka var och en skulle göras upp en egen separat bokföring. Vid uppgörandet av resultat- och balansräkningar kan man göra förenklingar med beaktande av väsentlighetsprincipen. Resultatet av de åtskilda verksam-

hetsformerna skall bedömas på basis av resultatet sedan avskrivningar enligt plan har gjorts före bokslutets organisationsposter, dvs. före över- eller underavskrivningar och reserveringar. Sålunda behöver t.ex. reserveringar inte hänföras till verksamhetsnivån. I lagen förutsätts att resultat- och balansräkningarna skall kunna härledas ur företagets bokföring. Detta underlättar revisorernas arbete och garanterar att beräkningarna i fråga om värderings- och periodiseringsgrunderna har gjorts upp enligt samma principer i de olika företagen.

Motsvarigheten på lång sikt mellan prissättningen av och kostnaderna för nätverksamheten skall bedömas på basis av resultat- och balansräkningen över nätverksamheten. Om ett företag skiljer åt verksamhetsformerna till interna affärsverksamheter förutsätts att resultat- och balansräkningarna över de åtskilda verksamhetsformerna och den resterande verksamheten sammanräknade utgör resultat- och balansräkningen enligt det officiella bokslutet för hela företaget. Detta är en förutsättning för att det skall vara möjligt att genom att jämföra de särredovisade verksamheternas resultat- och balansräkningar med det officiella bokslutet för hela företaget bedöma de kvarvarande verksamheternas lönsamhet och ekonomiska situation. Det interna åtskiljandet påverkar alltså inte de anskaffningsutgiftsrester som motsvarar avskrivningar enligt plan av anläggningstillgångarna (s.k. SUMU-värde) och de planenliga avskrivningar som skall beräknas på dessa. De bibehålls på samma nivå som i det fall då företaget är verksamt som en helhet.

Ifall en verksamhetsform som skall avskiljas utgör en separat sammanslutning bedöms motsvarigheten mellan prissättningen av och kostnaderna för den utgående från bokslutets resultat- och balansräkning.

Målet är att avskrivningarna enligt plan för nätverksamheten skall beräknas på enhetliga grunder i de olika företagen. Elmarknadsmyndigheten förutsätts i samarbete med branschorganisationen utarbeta en rekommendation över avskrivningarna enligt plan för nätverksamheten. Vid behov skall ministeriet meddela föreskrifter i saken.

De anslutningsavgifter som kunderna har betalt för att få ansluta sig till elnätet bör överföras till den ingående balansräkningen för nätverksamheten. I de kommunala inrättningarnas balansräkningar har anslutningsavgifterna inte alltid tagits upp. På basis av

elmarknadslagen skall det emellertid förutsättas att också de kommunala inrättningarna utreder influtna anslutningsavgifter för en rimlig tid bakåt och för in dem i ingående balansräkningen.

För hänförande av långfristiga skulder till ingående balansräkningen för de olika verksamhetsformerna finns inget sätt som skulle vara ovillkorligt rätt. Det sätt för fördelning av skulder som allmänt används vid delning av ett företag (diffusion) skall kunna anses som ett godtagbart sätt att fördela skulderna. Detta innebär att en relativ andel av hela bolagets skulder överförs till den åtskilda verksamhetens ingående balansräkning. Andelen beräknas enligt SUMU-värdet av de tillgångar som införts i bolagets ingående balansräkning. Beloppet av de skulder som skall överföras i den ingående balansräkningen för den aktuella verksamheten skall således definieras så att soliditeten för den åtskilda verksamheten (andelen eget kapital av balansomslutningen) skall motsvara hela bolagets soliditet beräknad på bolagets balansräkning där bolagets anläggningstillgångar värderas till SUMU-värdet. Avgifterna för anslutning till nätverket ingår i det långfristiga främmande kapitalet för nätverksamheten. Ett annat alternativ är att i mån av möjlighet hänföra lånen till de anläggningstillgångsposter för vilka lånen har lyfts. Till ingående balansräkningarna för verksamhetsformerna överförs härvid således den egendom som hör till verksamheten och de lån som upptagits för finansiering av den. På hänförandet av skulderna kan också tillämpas något annat motiverat fördelningssätt. Företagen förutsätts som tilläggsuppgift till ingående balansräkningen offentliggöra de principer enligt vilka ingående balansräkningen har uppgjorts.

För att fördelningen av de gemensamma kostnaderna för i synnerhet de internt åtskilda verksamhetsformerna, grunderna för debiteringen av tjänster och använda låneräntor skall kunna överbakas förutsätts att uppgifter om dessa offentliggörs som tilläggsuppgifter till resultat- och balansräkningarna över de verksamhetsformer som skilts åt. Ministeriet kan med stöd av 35 § 1 mom. meddela föreskrifter och anvisningar om vilka tilläggsuppgifter som bör offentliggöras.

Ministeriet kan med stöd av 35 § 1 mom. meddela närmare föreskrifter och anvisningar om hur resultat- och balansräkningarna över de åtskilda verksamhetsformerna skall göras

upp och till vilka delar stadgandena i bokföringslagen skall iaktas i fråga om verksamheter som skilts åt internt.

31 §. Särredovisningen av ett kommunalt elverk från kommunen klargör det ekonomiska förhållandet mellan kommunen och elverket. Resultat- och balansräkningar som är jämförbara med ett aktiebolags bokslut ger en möjlighet att jämföra det kommunala elverkets verksamhet med företag i bolagsform inom elbranschen. De tar också fram den intäkt som kommunen har tagit ur elverksverksamheten på ett sätt som är jämförbart med ett aktiebolags dividendutdelning. Av en samkommun krävs också resultat- och balansräkningar som är jämförbara med ett aktiebolags bokslut. Kraven gäller kommunala inrättningar och samkommuner som utövar nätverksamhet för vilken nättillstånd krävs, elförsäljning eller elproduktion.

Ett kommunalt elverks särredovisning kan genomföras genom att antingen en separat sammanslutning eller en affärsverksamhet med särredovisning bildas. En affärsverksamhet med särredovisning kan åstadkommas t.ex. genom att en kommunal inrättning ombildas till ett affärsverk enligt 7 a § kommunallagen (979/92). Detta affärsverk iakttar en affärsbokföringsmodell enligt kommunförbundets rekommendation. Kommunkommittén har i sitt förslag till ny kommunlag anfört att bokföringslagen också skall tillämpas på kommunerna, vilket gör affärsbokföringsmodellen tillförlitligare.

32 §. Ett företags revisorer skall granska resultat- och balansräkningarna för de verksamhetsformer som har skilts åt och tilläggsuppgifterna till dessa samt avge utlåtande om dem i revisionsberättelsen. Företagets revisorer känner väl till företagets angelägenheter och utgör därmed ett naturligt och lämpligt granskningsorgan.

Av kommunala inrättningar och samkommuner krävs att granskningen utförs av en yrkesrevisor. Detta står i samklang med det förslag som kommunalkommittén har kommit med, enligt vilket minst en av kommunens och samkommunens revisorer bör vara en yrkesrevisor. Om den yrkesmässiga revisionen blir obligatorisk ökar detta revisionens tillförlitlighet.

Elmarknadsmyndigheten kan vid behov också granska att beräkningarna har gjorts på behörigt sätt.

33 §. Resultat- och balansräkningen över nätverksamheten och resultaträkningen över elförsäljningen jämte tilläggsuppgifter skall vara offentliga. En partiförsäljare som har dominerande ställning på marknaden skall offentliggöra resultaträkningen för både parti- och minutförsäljningen. Det att beräkningarna är offentliga är en förutsättning för att kunderna och konkurrenterna skall ha möjlighet att bedöma eventuell korssubventionering mellan verksamhetsformerna och prissättningens kostnads Motsvarighet.

Produktionen fungerar klarast under konkurrens, och resultat- och balansräkningen över den kan inbegripa uppgifter som skall anses som affärshemligheter. Därför krävs inte att resultat- och balansräkningen över produktionen skall offentliggöras. För att man skall kunna försäkra sig om att produktionen bär sig förutsätts att som tilläggsuppgift till resultaträkningen över elförsäljningen skall meddelas uppgifter som beskriver produktionens ekonomi och finansieringsläge, t.ex. produktionens soliditet. Eftersom principerna för hur resultat- och balansräkningen över produktionen görs upp inte kan övervakas med hjälp av offentligheten, granskar elmarknadsmyndigheten vid behov att beräkningarna har gjorts på behörigt sätt.

När resultat- och balansräkningarna för verksamhetsformer som skilts åt presenteras för första gången bör som tilläggsuppgift till beräkningarna finnas en redogörelse för de principer enligt vilka ingående balansräkningen har gjorts upp. Detta förutsätts också i fråga om ingående balansräkningen för produktionen.

Resultat- och balansräkningen för nätverksamheten och resultaträkningen för elförsäljningen jämte tilläggsuppgifter offentliggörs som bilageuppgifter till bokslutet. På detta sätt är uppgifterna automatiskt offentliga och kan fås ur handelsregistret eller från företaget. Ett kommunalt affärsverks bokslut samt de resultat- och balansräkningar jämte tilläggsuppgifter som skall offentliggöras över de verksamhetsformer som skilts åt offentliggörs i kommunens bokslut. Uppgifterna om ett företag som utgör en samkommun presenteras i samkommunens bokslut. Kommunens och samkommunens bokslut är offentliga.

Ifall de verksamhetsformer som enligt elmarknadslagen skall skiljas åt redan är verk samma som separata sammanslutningar, mot-

svarar deras bokslut de resultat- och balansräkningar som elmarknadslagen kräver i fråga om internt åtskilda verksamhetsformer. Elmarknadslagens tilläggskrav gäller härvid främst bara bilageuppgifterna till bokslutet. Ministeriet meddelar närmare föreskrifter om kraven i fråga om bilageuppgifter för bolagiserade elaffärsverksamheter.

34 §. Konkurrensverket kan enligt 11 § lagen om konkurrensbegränsningar ålägga ett företag som har dominerande ställning på marknaden att anmäla sådana avtal om förvärv av företag och köp av aktiemajoritet som kan antas få en betydande inverkan på konkurrensförhållandena. Stadgandet tillämpas endast om konkurrensverket särskilt beslutar om detta. Så har hittills inte skett. Det är skäl att precisera anmälningsskyldigheten i elmarknadslagen så att den blir förpliktande i fråga om elnätsverksamhet.

I elmarknadslagen skall det följaktligen förutsättas att anmälan bör göras till konkurrensverket inom en månad i fråga om förvärv av företag och fusioner som gäller nätaffärsverksamhet samt sådan handel med aktier eller andelar som gäller nätsammanslutningar där bestämmanderätten övergår på en ny ägare. Anmälningsskyldigheten förhindrar överprisättningen vid företagsköp som gäller nätverksamhet och gör det möjligt för konkurrensmyndigheten att vid behov ingripa i saken i samarbete med elmarknadsmyndigheten.

35 §. För att underlätta åtskiljande åtgärder för företagen i branschen och för att skapa ett enhetligt förfarande är det skäl att ministeriet meddelar mera detaljerade föreskrifter om åtskiljandet av verksamheterna i enlighet med de riktlinjer som föreslås i motiveringarna till de föregående paragraferna.

Ministeriet kan bestämma att resultat- och balansräkningarna jämte tilläggsuppgifter över de åtskilda verksamhetsformerna och boksluten för de företag som utövar dessa verksamhetsformer bör tillställas elmarknadsmyndigheten.

Elmarknadsmyndigheten kan av motiverat skäl i enskilda fall medge undantag från det sätt att skilja åt verksamheter som lagen förutsätter, ifall det t.ex. till följd av företagsstrukturen är orimligt att genomföra detta på det sätt som lagen kräver. Elmarknadsmyndigheten ger ett beslut om det åtskiljningssätt som skall användas i stället för det som lagen

kräver, på basis av vad sökanden föreslår när denne ansöker om undantag.

8 kap. Tillstånd och anmälningar

36 §. Avsikten med den föreslagna lagen är att i regel häva de förfaranden för byggnadstillstånd för kraftverk som förutsätter behovsprövning. De internationella avtalsförpliktelserna förutsätter dock att tillståndsberoendet delvis bibehålls.

Med stöd av denna paragraf skall genom förordning stadgas att byggandet av oljedrivna kraftverk och omvandling av existerande kraftverk så att de i huvudsak drivs med olja skall vara beroende av tillstånd. Detta förutsätts av det direktiv om begränsning av användningen av petroleumprodukter i kraftverk som ingår som bilaga till EES-avtalet. Motsvarande paragraf finns redan i nuvarande ellag och med stöd av den har genom en elförordning stadgats att byggandet av kraftverk som stämmer överens med direktivet är beroende av tillstånd.

37 §. Ministeriet kunde förplikta kraftbolagen eller nätbolagen att informera behöriga övervakningsmyndigheter om kraftverksprojekt och betydande projekt som gäller överföringsanläggningar. Information om dessa projekt i tillräckligt god tid kan vara nödvändig för att myndigheterna skall ha möjligheter att bedöma elsystemets utveckling bl.a. ur säkerhetsynpunkt samt att klara av vissa tillståndsuppgifter och andra myndighetsuppgifter som baserar sig på lagstiftningen om krisberedskap, kärnenergi, miljö och vatten och på annan lagstiftning.

Avsikten är att de planer som gäller byggande av kraftverk och elöverföringsanläggningar också i framtiden skall fås koncentrerat från elbranschens organisationer som redan i dagens läge samlar in dylik information. Förfarandet enligt denna paragraf är nödvändigt endast i undantagsfall, eller om centralorganisationerna upphör med att samla in uppgifter om projekten.

38 §. Ministeriet kunde förplikta företag som importerar eller exporterar el att informera ministeriet om avtal som gäller import eller export. Denna information om avtalen kan vara nödvändig för att myndigheterna skall kunna bedöma elsystemets utveckling bl.a. ur säkerhetsynpunkt. Avsikten är att uppgifterna om import och export också i framtiden skall

fås från elbranschens organisationer som redan i dagens läge samlar in dessa uppgifter. Förfarandet enligt denna paragraf är nödvändigt endast i undantagsfall, eller om centralorganisationerna upphör med att samla in uppgifter om projekt eller om internationella förpliktelser förutsätter detta förfarande.

9 kap. Ledning och tillsyn

39 §. Den allmänna ledning och uppföljningen av verkställigheten av lagen ankommer på ministeriet. Övervakningen av byggandet av kraftverk och elledningar som sträcker sig över landets gränser samt elimporten och elexporten ankommer också på ministeriet. Det beviljar även tillstånd att bygga kraftverk och utlandsledningar. Detta är motiverat eftersom ministeriet redan till följd av sina övriga uppgifter övervakar utvecklingen i elanskaffningskapaciteten och det inte är motiverat att fördela motsvarande uppgifter på flera myndigheter.

Till övriga delar skall elmarknadsmyndigheten sörja för övervakningen av att lagen iakttas. Avsikten är att om elmarknadsmyndigheten skall stadgas genom en separat lag.

40 §. Övervakningsmyndigheten skall då den upptäcker felaktigheter eller försummelse förplikta förbrytaren att rätta till felet eller försummelsen.

Enligt paragrafens 2 mom. skall myndigheterna kunna förena förpliktelsen med vite. Beslutet om förpliktelse och det beslut som gäller föreläggande av vite skall kunna fattas samtidigt eller separat.

41 §. Om någon som inte har elnätstillstånd bygger elnät och använder det, skall elmarknadsmyndigheten ha rätt att bestämma att byggnadsarbetet skall avbrytas eller att förbjuda att elnätet används. Samma rättigheter skall elmarknadsmyndigheten också ha då någon bygger ett distributionsnät på en annans ansvarsområde i andra fall än sådana som avses i 18 § 2 mom. eller en elledning för minst 110 kilovolt utan sådant tillstånd som avses i 19 §.

Ministeriet skall ha rätt att bestämma att byggnadsarbetena på ett kraftverk som byggs utan sådant tillstånd som avses i 36 § skall avbrytas eller förbjuda driften av ett kraftverk som har byggts utan tillstånd. När lagen träder i kraft kan bestämmelserna och förbuden endast gälla oljedrivna kraftverk. Ministeriet skall också ha rätt att avbryta byggnadsarbetena på

en 110 kilovolts elledning som sträcker sig över landets gränser eller förbjuda att den används, ifall den har byggts utan sådant tillstånd som avses i 19 §.

42 §. Nätinnehavarna är nästan alltid företag som har dominerande ställning på marknaden. Minutförsäljarna av el har också oftast dominerande ställning på marknaden på sina verksamhetsområden. Även övriga företag som är verksamma på elmarknaden kan ha dominerande ställning på marknaden eller på dem kan stadgandena om konkurrensbegränsningar i lagen om konkurrensbegränsningar tillämpas. Till dessa delar kan tillämpningsområdena för elmarknadslagen och lagen om konkurrensbegränsningar vara överlappande. Dylika frågor kan vara t.ex. ett nätbolags eventuella oskäligena prissättning av överföringstjänster eller vägran att sälja överföringstjänster.

Det vore ändamålsenligt om endast ett avgörande kunde fattas i samma ärende. Därför föreslås det bli stadgat i 1 mom. att elmarknadsmyndigheten kan hänskjuta frågor som gäller konkurrensbegränsningar som står i strid med lagen om konkurrensbegränsningar för behandling i enlighet med lagen om konkurrensbegränsningar.

I elmarknadslagen och i ministeriets beslut som skall utfärdas med stöd av den skall finnas stadganden och bestämmelser bl.a. om prissättning, åtskiljandet av verksamhetsformer och om de villkor som är nödvändiga för fullgörandet av systemansvaret. Det föreslås att i paragrafen skall inbegripas ett 2 mom. där det uttryckligen konstateras att också elmarknadslagens stadganden samt de stadganden och bestämmelser som utfärdas med stöd av den skall beaktas när konkurrensbegränsningarna på elmarknaden och deras effekter bedöms.

43 §. Paragrafen innehåller ett stadgande om ministeriets och elmarknadsmyndighetens rätt att få nödvändiga uppgifter av de verksamhetsidkare som är verksamma på elmarknaden. Ministeriet kan även bestämma att uppgifterna sänds direkt t.ex. till statistikföraren.

44 §. För ministeriets tillståndsbeslut och andra prestationer i samband med övervakningen enligt denna lag uppbärs avgifter som fastställs enligt lagen om grunderna för avgifter till staten (150/92). Avgifterna uppbärs hos dem som är föremål för övervakningen, dvs. nätinnehavarna och andra företagare inom branschen.

För övervakningen av att lagen iakttas sva-

rar i huvudsak elmarknadsmyndigheten. I inledningsskedet av elmarknadsmyndighetens verksamhet finns det inte tillräckliga grunder att prissätta enskilda prestationer separat. Det är också ändamålsenligast att åtminstone till att börja med täcka kostnaderna för övervakningen och övriga uppgifter genom kundfinansiering så att de uppskattade årliga totalkostnaderna fördelas mellan dem som övervakningen gäller. I paragrafen skall därför stadgas att de avgifter som uppbärs för verksamheten också kan vara årsavgifter. När avgifterna fastställs skall i lämpliga delar tillämpas stadgandena i lagen om grunderna för avgifter till staten.

När elmarknadsmyndighetens verksamhet har blivit etablerad och erfarenheterna har tilltagit kan det vara ändamålsenligt att effektivera kostnadsmotsvarigheten genom att för vissa enskilda åtgärder fastslå avgifter som skall uppbäras per prestation.

10 kap. Skadestånd och straff

45 §. Det är möjligt att den som innehar ett elnät vägrar att mot skäligen ersättning till sitt nät ansluta eldriftsställen eller elproduktionsrättningar eller att sälja överföringstjänster på de villkor som stadgas i lagen. En minutförsäljare av el kan för sin del vägra att leverera el till skäligen pris till en kund på sitt verksamhetsområde. Mellan parterna finns härvid inte alltid ännu ett avtalsförhållande. Den ena parten kan till följd av nättinnehavarens eller säljarens förfarande åsamkas skada.

Skadan är oftast av ekonomisk art och den har inget samband med person- eller saksador. Enligt paragrafen är nättinnehavaren eller minutförsäljaren skyldig att ersätta en skada som någon annan har förorsakats av felaktigt förfarande. Skadeståndstalan skall väckas i tingsrätten.

46 §. I paragrafen stadgas om straff för utövande av nätverksamhet utan tillstånd. För annat utövande av nätverksamhet som strider mot elmarknadslagen kan följden utöver förbud och vite i vissa fall bli att nättillståndet återtas.

47 §. Avsikten är att genom förordning skall stadgas att byggandet av oljedrivna kraftverk och omvandling av existerande kraftverk så att de i huvudsak drivs med olja skall vara beroende av tillstånd. I paragrafen föreslås att

byggandet av dylika kraftverk eller omvandlandet av dem utan tillstånd av ministeriet skall vara straffbart.

48 §. På tjänstemäns brott mot sekretessplikten tillämpas stadgandena om tjänstebrott i strafflagen. Affärs- och yrkeshemligheter kan emellertid t.ex. statistikförare få kännedom om och dessa är inte tjänstemän eller anställda inom offentliga sammanslutningar. Enligt paragrafen skall det stadgas om straff för brott mot sekretessplikten också för andra än tjänstemän eller anställda inom offentliga sammanslutningar.

11 kap. Särskilda stadganden

49 §. En betydande del av de kommunala elverken och elverk i bolagsform som kommunen äger utövar i dagens läge elverksverksamhet också utanför kommunens gränser. Verksamheten utanför kommunens gränser har dock konstaterats vara beroende av tolkning med tanke på kommunallagen. Då konkurrensen på elmarknaden nu föreslås bli utökad i fråga om elförsäljningen och elproduktionen är det viktigt att de kommunala inrättningarna och sammanslutningar som kommunen äger har samma möjligheter till konkurrens som andra sammanslutningar. Saken får inte bli beroende av kommande rättspraxis. Av detta skäl föreslås att i elmarknadslagen skall tas in ett stadgande enligt vilket kommunen eller en sammanslutning där kommunen har bestämmanderätt kan utöva elproduktion, elnätverksamhet och elförsäljning också utanför kommunens område.

50 §. Verksamhetsidkarna kan bli tvungna att överlåta prisuppgifter och andra uppgifter som bör anses som affärs- eller yrkeshemligheter till dem som utför övervakningen eller för statistiska ändamål. Enligt paragrafen får dessa uppgifter inte yppas för utomstående.

51 §. Paragrafen gäller polisens skyldighet att ge handräckning. Handräckning kan det bli fråga om vid fullgörandet av skyldigheter som elmarknadsmyndigheten och ministeriet har föreskrivit.

52 §. Ministeriets och elmarknadsmyndighetens tillståndsbeslut och likaså beslut som elmarknadsmyndigheten och ministeriet har fattat med stöd av 40 och 41 §§ skall kunna överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

På besvåren skall lagen om sökande av ändring i förvaltningsärenden (154/50) tillämpas.

53 §. I paragrafen avgränsas det förfarande som gäller elöverföring mellan EES-länderna till situationer där parterna inte når samförstånd beträffande överföringsvillkoren. Enligt direktivet om transitering av elektricitet genom kraftledningsnät kan varje part begära att överföringsvillkoren avtalas av ett organ som kommissionen har inrättat och som är verksam under kommissionens ordförandeskap. I organet är de enheter som svarar för gemenskapens överföringsnät representerade. Om det är fråga om överföringsvillkor som skall iakttas i EFTA:s interna handel, behandlas ärendet av ett motsvarande organ som EFTA:s övervakningsmyndighet har inrättat och leder. Om det är fråga om handel mellan EU och en EFTA-stat, behandlas saken med iakttagande av det förlikningsförfarande som Gemensamma EES-kommittén har bestämt.

54 §. De stadganden som är nödvändiga för att lagen skall kunna verkställas skall ges genom förordning.

12 kap. Ikraftträdande och övergångsstadganden

55 §. För ikraftträdandet av överföringsskyldigheten, den prissättningsprincip som avses i 16 § (punktprissättning) och särredovisningen av verksamheterna reserveras en tillräckligt lång övergångstid för att företagen skall kunna anpassa sin verksamhet efter den nya situationen. Överföringsskyldigheten skall träda i kraft stegvis så att den först gäller endast effektöverföringar på minst 500 kilowatt per driftställe, såvida det inte är fråga om elöverföring som omfattas av leveransskyldigheten. Från ingången av 1997 skall överföringsskyldigheten gälla också mindre än 500 kilowatts elöverföringar.

Prissättningsprinciperna enligt 16 § skall nättnehavarna följa från ingången av 1996. Före det får de tillämpa en temporär prissättning enligt eget val. Särredovisningen av verksamheterna skall också i företagen tillämpas från den 1 januari 1996 eller, om ett företags räkenskapsperiod då är oavslutad, från början av följande räkenskapsperiod. Den föreskrivna tidpunkten för särredovisningen skall kunna flyttas fram med högst ett år, om en tillämpning av denna i något fall är orimlig.

56 §. Genom lagen upphävs stadgandena om

elförsörjning i ellagen och elförordningen samt lagen om överföring av elektrisk energi över landets gränser. Likaså upphävs den avgiftsförordning och de beslut av ministeriet som baserar sig på stadgandena om elförsörjning i ellagen samt de allmänna mål för elförsörjningen som statsrådet godkänt.

Det beslut om de allmänna elleveransvillkoren som ministeriet utfärdat med stöd av gällande ellag tillämpas för närvarande då ett elverk levererar el till elförbrukarna med lågspänning. Med stöd av elmarknadslagen skall ministeriet fastställa anslutningsvillkoren och elförsäljningsvillkoren för anslutningsavtal och försäljningsavtal som ingås med elanvändare som ansluts till distributionsnätet (nedan abonnenter) för leveranser med högst 20 kilovolts spänning. Abonnenterna och elanvändarna kan också vara andra än sådana till vilka el levereras med lågspänning, eftersom också högspänningsanslutningar på 20 kilovolt kommer att höra till tillämpningsområdet för de villkor som ministeriet fastställer.

Det främsta målet med anslutningsvillkoren och försäljningsvillkoren är att trygga skäliga avtalsvillkor för abonnenten och elanvändaren. I anslutningsvillkoren och försäljningsvillkoren skall samma saker regleras som i de gällande allmänna elleveransvillkoren. Meningen är också att hänsyn skall tas till olägenheter som kommit fram i elleveransvillkoren och vid tillämpningen av dem.

Av ovan nämnda skäl är det motiverat att de anslutningsvillkor och försäljningsvillkor som ministeriet fastställer med stöd av elmarknadslagen tillämpas på avtal som slutits innan lagen har trätt i kraft, om de ur kundens synvinkel är rimligare än de gällande avtalsvillkoren. Anslutningsvillkoren och elförsäljningsvillkoren ersätter de gällande allmänna elleveransvillkoren nästan helt också när det gäller avtal som slutits innan lagen har trätt i kraft.

Inga ingripanden skall dock göras i de säkerheter som överlåtits åt elverken innan lagen har trätt i kraft. För klarhetens skull stadgas det också att de tidigare avtalsvillkoren tillämpas på återbetalning av anslutningsavgiften. I punkt 4.6. om anslutningsavtal i de allmänna elleveransvillkoren bestäms att anslutningsavgiften återbetalas till abonnenten då avtalstiden löper ut, förutom i sådana fall där avgiften täcker endast kostnader för byggande av anslutningsledningen.

Enligt nuvarande ellag inbegrips ett sådant

ledningsprojekt som avses i lagförslaget 19 § i regionplanen för elförsörjningen eller också görs en anmälan om bygget till ministeriet. Projektet kan genomföras enligt planen eller anmälan, såvida inte ministeriet av vägande skäl anser att det inte bör genomföras på det planerade sättet. Ministeriet skall i så fall inom en rimlig tid underrätta byggherren eller regionkommissionen och utan dröjsmål inleda förhandlingar i frågan.

Ett sådant ledningsprojekt om vilken anmälan gjorts till ministeriet enligt ellagen och om vilken ministeriet inte har något att anmärka skall kunna genomföras utan tillstånd enligt elmarknadslagen, förutsatt att byggarbetet påbörjas inom tre år från det att lagen har trätt i kraft. Har ministeriet inlett förhandlingar om projektet enligt ellagen, måste det tillstånd som avses i elmarknadslagen begäras för projektet. I övergångsstadgandet avses med inledande av byggande förutom inledandet av egentliga byggnadstekniska arbeten också sådana åtgärder som skulle medföra oskäligen ekonomiska förluster för byggherren om tillståndet avslås. Sådana åtgärder vore bl.a. bindande beställningar av huvudsakliga komponenter och påbörjande av röjningsarbeten på ledningsområdet.

För den händelse att elmarknadsmyndigheten inte har inrättats eller att dess uppgifter inte har anvisats någon annan myndighet när denna lag träder i kraft, skall det stadgas att handels- och industriministeriet sköter uppgifterna temporärt.

2. Närmare stadganden och bestämmelser

Med stöd av elmarknadslagen skall en elmarknadsförordning utfärdas. Elmarknadsförordningen skall innehålla närmare stadganden om bl.a. ansökan om elnätstillstånd och tillstånd att bygga elledningar, ikraftträdandet av skyldigheten att överföra el och prissättningen för elöverföring, elmätning och åtskiljande av verksamheter. I elmarknadsförordningen skall med stöd av 36 § elmarknadslagen stadgas att byggande av nya oljedrivna kraftverk och omvandling av befintliga kraftverk så att de drivs med olja är beroende av tillstånd. Ett utkast till elmarknadsförordning ingår som bilaga till propositionen.

Vid behov skall med stöd av 2 § elmarknads-

lagen ges en förordning om hur avvikelser från lagens stadganden kan göras i fråga om försvarsförvaltningens elnät och kraftverk.

Med stöd av elmarknadslagen skall ministeriet utfärda ett flertal beslut. Exempel på sådana är beslut om anslutningsvillkor och elförsäljningsvillkor. Ministeriet skall också utfärda bestämmelser om offentliggörandet av uppgifter om elpriset, om tilläggsuppgifterna till resultat- och balansräkningen för åtskilda verksamheter samt om rapportering av statistiska uppgifter. Om de avgifter som uppbärs för ministeriets och elmarknadsmyndighetens prestationer skall utfärdas ett ministeriebeslut.

Ministeriet kan vid behov utfärda bestämmelser om bl.a. hur överföringsprissättningen skall tillämpas, anmälan om överförings- och försäljningspriser göras till elmarknadsmyndigheten, verksamheterna skiljas åt och anmälan lämnas till myndigheterna om planer på byggande av kraftverk och elöverföringsanläggningar eller om avtal om import och export.

3. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juni 1995. Skyldigheten att överföra el skall träda i kraft stegvis så att den då lagen träder i kraft gäller endast överföring med en effekt på minst 500 kilowatt per driftställe och alla elanvändare från den 1 januari 1997. De prissättningsprinciper som elmarknadslagen föreskriver skall nättinnehavarna iakta från den 1 januari 1996. Särredovisningen av verksamheterna skall tillämpas i företagen likaså från den 1 januari 1996 eller, om ett företags räkenskapsperiod då är oavslutad, från början av följande räkenskapsperiod. Den föreskrivna tidpunkten för särredovisningen skall kunna flyttas fram med högst ett år, om en tillämpning av denna i något fall är orimlig.

4. Lagstiftningsordning

I förslaget till elmarknadslag finns vissa stadganden som det är skäl att granska med tanke på egendomsskyddet enligt 6 § regeringsformen.

Enligt 10 § i lagförslaget skall nättinnehavaren mot ersättning sälja elöverföringstjänster till dem som behöver sådana inom gränserna för nätets överföringskapacitet. Genom detta

stadgande begränsas ägarens fria rätt att bestämma till vem han kan sälja de nättjänster som överföring av el förutsätter och på vilka villkor försäljningen skall ske. Det föreslagna stadgandet överför inte ägandet av eller nyttjanderätten till ett elnät varaktigt till ett annat, på förhand specificerat subjekt. Överföringskyldigheten innebär således en sådan begränsning av möjligheten att använda egendom som bör bedömas på basis av 6 § 1 mom. regeringsformen.

Överföring av el utgör normal, rimlig och rationell användning av elnätet. Elnätets ägare orsakas inte någon ekonomisk förlust i det att han är tvungen att mot ersättning sälja sådana nättjänster som överföringen förutsätter, oberoende av vems el det är fråga om.

Elnätsverksamhet är beroende av tillstånd. I fråga om distributionsnät fastställs ett geografiskt ansvarsområde för nätinnehavaren, och inom detta har denna i regel ensamrätt att bygga distributionsnätet. För byggande av större elledningar än de som hör till distributionsnätet krävs tillstånd av myndigheterna. Villkor för att tillståndet skall beviljas är att elledningen är nödvändig för att elöverföring skall tryggas. Detta förhindrar att parallella elledningar byggs. Med tanke på samhällets helhetsintresse och de övriga parterna på elmarknaden är det viktigt att nättillståndshavarnas ställning, som är skyddad mot konkurrens, inte missbrukas. Det ligger därför i allmänt intresse att föreskriva en överföringskyldighet. Lagförslaget 10 § står därför inte i strid med 6 § regeringsformen.

Enligt 8 § i lagförslaget kan elmarknadsmyndigheten efter att ett elnätstillstånd har återtagits besluta att nätet mot ersättning skall överföras på en annan nätinnehavare, såvida det inte avtalas om en överföring. På grunderna för och fastställandet av ersättningen tillämpas lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (inlösningslagen). Det är fråga om en situation där egendom oavsett ägarens motstånd kan varaktigt överföras på ett annat subjekt. Stadgandet bör därför avvågas på basis av 6 § 3 mom. regeringsformen. Det måste med andra ord bedömas om förutsättningar för tvångsinlösen föreligger.

Syftet med stadgandet är att upprätthålla elnätsverksamheten även då nättillståndet återkallas. Elnätsverksamheten betingas av ett allmänt behov. Det främsta alternativet är att avtal träffas om överföring av nätet. Nätet överförs på åtgärd av myndigheten bara om överenskommelse inte nås. Även kravet på full ersättning uppfylls, eftersom det i 8 § hänvisas till inlösningslagens ersättningsnivå, som uppfyller kravet på full ersättning enligt 6 § 3 mom. regeringsformen. Stadgandet i 8 § 2 mom. kan således stadgas genom en vanlig lag, eftersom kraven i 6 § 3 mom. uppfylls.

På ovan anförda grunder kan lagen stiftas i vanlig lagstiftningsordning. Det kan dock vara skäl att begära utlåtande av grunlagsutskottet i ärendet.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Elmarknadslag

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna stadganden

1 §

Avsikten med denna lag är att säkerställa förutsättningarna för en effektiv elmarknad så att tillgången på el till ett skäligt pris och med tillräckligt god kvalitet kan tryggas. De främsta metoderna för att uppnå detta är att trygga en sund och fungerande ekonomisk konkurrens vid produktionen och försäljningen av el samt att upprätthålla skäliga och jämlika principer för tjänsterna inom elnätsverksamheten.

Företagen på elmarknaden har till uppgift att sörja för de tjänster som sammanhänger med kundernas elanskaffning samt att främja en effektiv och sparsam användning av elektricitet både i sin egen och i kundernas verksamhet.

2 §

Denna lag tillämpas på elmarknaden med vilken avses produktion, import, export, överföring och försäljning av el.

Från stadgandena i denna lag kan undantag göras i fråga om försvarsförvaltningens elnät och kraftverk enligt vad som stadgas närmare genom förordning.

3 §

I denna lag avses med

1) *elnät* en för elöverföring eller eldistribution avsedd helhet som bildas av till varandra anslutna elledningar, transformator- och kopplingsstationer och andra nödvändiga elanläggningar och elutrustningar,

2) *distributionsnät* ett elnät vars nominella spänning är lägre än 110 kilovolt,

3) *anslutningsledning* en kort elledning som dragits för en abonnent och med vilken denne ansluts till distributionsnätet,

4) *partiförsäljning av el* försäljning av el till minutförsäljare och stora elanvändare,

5) *minutförsäljning av el* försäljning av el via distributionsnätinnehavarens distributionsnät direkt till elanvändarna,

6) *elnätsverksamhet* att mot vederlag ställa elnät till förfogande för dem som behöver elöverföring och andra nättjänster; till elnäts-

verksamheten hör också planering, byggande, underhåll och drift av elnät, anslutande av kundernas elanläggningar till nätet, elmätning och andra sådana åtgärder som behövs för elöverföring och som är nödvändiga för elöverföringen och övriga nättjänster,

7) *elöverföring* transport av el i elnätet mellan parterna i elhandel,

8) *nätinnehavare* (innehavare av elnätstillstånd) en sammanslutning eller inrättning som i sin besittning har ett elnät och som utövar tillståndspliktig elnätsverksamhet,

9) *distributionsnätinnehavare* (innehavare av distributionsnätstillstånd) en nätinnehavare som i sin besittning har ett distributionsnät och som utövar tillståndspliktig elnätsverksamhet,

10) *elförsäljare* en person, sammanslutning eller inrättning som säljer el,

11) *minutförsäljare* en elförsäljare som utövar minutförsäljning av el,

12) *ministerium* handels- och industriministeriet samt

13) *elmarknadsmyndighet* en myndighet som har till uppgift att övervaka elmarknaden i enlighet med denna lag.

2 kap.

Elnätstillstånd

4 §

Elnätsverksamhet får endast utövas med tillstånd av elmarknadsmyndigheten (elnätstillstånd). Tillståndet beviljas tills vidare eller av särskilda skäl för en viss tid. Tillstånd kan beviljas en sammanslutning eller inrättning.

Sådan elnätsverksamhet som är av ringa betydelse och som definieras närmare genom förordning är dock inte tillståndspliktig. Elmarknadsmyndigheten kan dessutom i enskilda fall för en viss tid eller tills vidare befria nätinnehavaren från tillståndsplikten, om nätinnehavarens elnät är av ringa betydelse med tanke på elöverföringen.

5 §

Tillstånd beviljas, om den som ansöker om

tillstånd har tekniska, ekonomiska och organisatoriska förutsättningar att sörja för den elnätsverksamhet som ansökan gäller på det sätt som stadgas närmare genom förordning.

Till tillståndet kan fogas villkor som skall anses nödvändiga med tanke på verksamheten.

Tillståndet kan inte överföras på en annan sammanslutning eller inrättning.

6 §

I det elnätstillstånd som ges en distributionsnätsinnehavare fastställs tillståndshavarens geografiska ansvarsområde i fråga om distributionsnätet.

Tillståndshavaren kan avtala med en annan tillståndshavare om ändring av ansvarsområdet. Ändringen skall anmälas till abonnenterna i området och till elmarknadsmyndigheten på det sätt som ministeriet bestämmer.

Också elmarknadsmyndigheten kan av vägande skäl ändra ansvarsområdet.

Den tillståndshavare vars ansvarsområde i sin helhet eller delvis överförs till en annan tillståndshavare är ansvarig för området tills överföringen på behörigt sätt har anmälts till elmarknadsmyndigheten och abonnenterna i området.

7 §

Elmarknadsmyndigheten kan återta elnätstillståndet

1) om tillståndshavaren upphör med elnätsverksamheten,

2) om tillståndshavaren inte längre uppfyller förutsättningarna eller villkoren för beviljandet av tillstånd eller

3) om tillståndshavaren upprepade gånger och i väsentlig grad bryter mot denna lag eller mot de stadganden och bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

8 §

Om ett elnätstillstånd återkallas, skall elmarknadsmyndigheten vid behov besluta om de åtgärder som måste vidtas för att nätverksamheten skall kunna upprätthållas.

Ifall det inte avtalas om överföring av nätet till en annan nätinnehavare, kan elmarknadsmyndigheten besluta om överföring mot ersättning. I fråga om grunderna för ersättningen och hur den fastslås skall iaktas vad som

stadgas om inlösningsersättning i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/77).

3 kap.

Allmänna förpliktelser vid nätverksamhet och prissättningsprinciperna

9 §

Nätinnehavaren skall underhålla, driva och utveckla sitt elnät samt förbindelser till andra nät i enlighet med kundernas rimliga behov och för sin del trygga kundernas tillgång på el av tillräckligt god kvalitet (nätutvecklingskyldighet).

Nätinnehavaren skall på begäran och mot skälig ersättning till sitt nät ansluta eldriftsstäl- len och elproduktionsinrättningar på sitt verksamhetsområde som uppfyller de tekniska kraven (anslutningsskyldighet).

En distributionsnätsinnehavare skall, i fråga om de elanvändargrupper som ministeriet fastställer iaktta de anslutningsvillkor som ministeriet har fastställt och som anger nätinnehavarens och kundens rättigheter och skyldigheter.

10 §

Nätinnehavaren skall mot ersättning sälja elöverföringstjänster till dem som behöver sådana inom gränserna för nätet överföringskapacitet (överföringsskyldighet).

Ministeriet kan vid behov fastställa villkor för överföringstjänsterna som distributionsnätsinnehavaren skall iaktta i fråga om de elanvändargrupper som ministeriet bestämmer. Villkoren anger nätinnehavarens och kundens rättigheter och skyldigheter.

11 §

Ministeriet kan bestämma att begäran om elöverföring, inledandet av förhandlingar och resultaten av dem skall anmälas till elmarknadsmyndigheten och till internationella organisationer, om Finlands internationella avtalsförpliktelser förutsätter detta.

12 §

Nätinnehavaren skall offentliggöra de allmänna försäljningsvillkoren och försäljnings-

priserna för sina nättjänster samt grunderna för hur de fastställs.

13 §

Ministeriet kan bestämma att en nätinnehavare skall anmäla gällande försäljningsvillkor och försäljningspriser för sina nättjänster och grunderna för hur de fastställs till elmarknadsmyndigheten eller till en sammanslutning som ministeriet har befullmäktigat.

Nätinnehavaren skall offentliggöra nyckeltal som beskriver prisnivån på nättjänsterna samt nätverksamhetens effektivitet, art och lönsamhet i enlighet med vad ministeriet bestämmer. Ministeriet kan bestämma att nätinnehavaren skall anmäla uppgifterna till elmarknadsmyndigheten eller till en sammanslutning som ministeriet har befullmäktigat.

14 §

Försäljningspriserna och försäljningsvillkoren för nättjänsterna samt grunderna för hur de fastställs skall vara objektiva och icke-diskriminerande för alla nätanvändare. Undantag från dem får göras endast av särskilda skäl.

Prissättningen av nättjänsterna skall vara skälig.

I prissättningen av nättjänsterna får inte finnas ogrundade villkor eller begränsningar eller sådana som uppenbarligen begränsar konkurrensen inom elhandeln. I den skall dock beaktas de villkor som elsystemets funktionsduglighet och effektivitet kräver.

15 §

Nätinnehavaren får i överföringstariffen inbegripa skäliga kostnader för de energispar-tjänster som denne allmänt erbjuder elanvändargrupper som omfattar ett stort antal användare.

16 §

Nätinnehavaren skall för sin del ordna försättningar för att en kund skall kunna avtala om alla nättjänster med den nätinnehavare till vars nät han är ansluten.

Nätinnehavaren skall för sin del ordna försättningar för att en kund genom att betala avgifterna får rätt att använda hela landets elnät utgående från sin anslutningspunkt, med undantag av utlandsförbindelser (punktprissättning).

I distributionsnätet får priset på nättjänster-

na inte vara beroende av var inom nätinnehavarens ansvarsområde kunden är belägen.

Ministeriet kan vid behov meddela närmare föreskrifter om tillämpningen av principerna för punktprissättning.

4 kap.

Systemansvar

17 §

Elmarknadsmyndigheten bestämmer i elnätstillståndet att en eller flera centrala stamnät-sinnehavare skall svara för att elproduktions- och elöverföringssystemet underhålls och drivs på ett tekniskt ändamålsenligt sätt (systemansvar).

Den stamnätssinnehavare som har systemansvar kan i fråga om användningen av de kraftverk och andra nät som denne har anslutit till sitt nät ställa villkor som är nödvändiga för att systemansvaret skall kunna utövas.

5 kap.

Byggande av elnät

18 §

En distributionsnätssinnehavare har ensamrätt att bygga distributionsnät på sitt ansvarsområde.

Andra får bygga distributionsnät på ansvarsområdet om

- 1) det är fråga om en elanvändares anslutningsledning,
- 2) det är fråga om ett internt nät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp eller
- 3) nätinnehavaren ger sitt samtycke till att nätet byggs.

De nät som avses i 2 mom. skall med rimliga anslutningsvillkor anslutas till nätinnehavarens nät, ifall de uppfyller de rimliga krav i fråga om konstruktion som nätinnehavaren har ställt. Nätinnehavaren har rätt att uppbära en skälig ersättning för att täcka kostnaderna för anslutandet av ett nät och för användningen av det.

19 §

För byggande av en elledning för en nominell spänning på minst 110 kilovolt skall tillstånd begäras hos elmarknadsmyndigheten. För byggande av en ledning för en nominell spänning på minst 110 kilovolt vilken sträcker

sig över landets gräns skall tillstånd begäras hos ministeriet.

Tillstånd behövs dock inte för byggande av en intern elledning i en fastighet.

En förutsättning för att tillstånd skall beviljas är att elledningen behövs för att trygga elöverföringen. En förutsättning för att en ledning som överskrider landets gräns skall få byggas är dessutom att byggandet av den också i övrigt är ändamålsenligt med tanke på utvecklingen på elmarknaden.

I tillståndet fastställs inte elledningens rutt. Innan tillståndet har beviljats behövs ingen områdesreservering eller kommunens samtycke enligt 21 § för ledningsrouten.

20 §

Ansökan om tillstånd skall innehålla de uppgifter och utredningar om vilka stadgas genom förordning och om vilka ministeriet bestämmer närmare.

Till en tillståndsansökan som gäller ett sådant projekt som avses i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (468/94) skall fogas en konsekvensbeskrivning enligt nämnda lag.

Av tillståndsbeslutet skall framgå på vilket sätt bedömningen enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning har beaktats.

21 §

Om en elledning för en nominell spänning på minst 110 kilovolt byggs någon annanstans än på ett område som i planen har reserverats för detta ändamål eller om sådan områdesreservering inte har gjorts i planen, skall kommunens samtycke erhållas för ledningsrouten. Utan giltigt skäl får dock inte samtycke förvägras eller villkor ställas för beviljandet, om vägran eller villkoren medför oskäligt förfång för tryggheten av elöverföringen eller för sökanden.

6 kap.

Elförsäljning och elanvändarens ställning

22 §

En minutförsäljare av el som har dominerande ställning på marknaden skall leverera el till skäligt pris när kunden begär detta, om kunden inte har andra ekonomiskt konkurrenskraftiga möjligheter att anskaffa el genom elnätet (leveransskyldighet).

Elmarknadsmyndigheten kan bestämma att minutförsäljaren skall leverera el till elanvändaren, om elanvändaren i annat fall inte har möjlighet att få el.

23 §

Minutförsäljaren skall ha offentliga minutförsäljningsvillkor och minutförsäljningspriser samt grunder för hur de fastställs för de kunder som omfattas av leveransskyldigheten. I dem får inte ingå oskäliga villkor eller begränsningar eller sådana som begränsar konkurrensen inom elhandeln.

Ministeriet kan bestämma att minutförsäljaren skall tillstålla elmarknadsmyndigheten eller en sammanslutning som ministeriet har fullmäktigt gällande minutförsäljningsvillkor och minutförsäljningspriser samt grunderna för hur de fastställs.

24 §

Elförsäljaren skall på det sätt som ministeriet bestämmer i faktureringen lämna sina kunder en specifikation över hur elpriset bildas.

Minutförsäljarna skall offentliggöra uppgifter som beskriver den genomsnittliga prisnivån på el på det sätt som ministeriet bestämmer.

25 §

Nätinnehavaren skall organisera mätningen av levererad el på behörigt sätt enligt vad som stadgas genom förordning.

Kunden skall betala de skäliga mätnings- och faktureringskostnader som han orsakar distributionsnätinnehavaren.

Försäljaren skall med distributionsnätinnehavaren ingå ett avtal om samarbete mellan försäljaren och distributionsnätinnehavaren och om säkerheter. Ministeriet kan meddela närmare föreskrifter och anvisningar om innehållet i avtalet.

26 §

Minutförsäljaren skall i fråga om de elanvändargrupper som ministeriet fastställer iaktta de elförsäljningsvillkor som ministeriet har fastställt och som anger försäljarens och kundens rättigheter och skyldigheter i samband med elförsäljningen.

27 §

En kund som omfattas av leveransskyldigheten skall ha möjlighet att ingå ett sådant avtal med minutförsäljaren som utöver elförsälj-

ningen omfattar den nättjänst som elöverföringen förutsätter. Härvid svarar försäljaren i förhållande till kunden också för nättjänsten. På avtalet tillämpas av ministeriet godkända elförsäljningsvillkor.

28 §

Elleveransen kan avbrytas, om elanvändaren trots anmärkning försummar att betala avgifterna till minutförsäljaren av el eller distributionsnätinnehavaren eller annars i väsentlig grad bryter mot villkoren i avtalet om elförsäljning eller nättjänst. Ministeriet bestämmer närmare i elförsäljningsvillkoren enligt 26 § om minutförsäljarens rätt att avbryta elleveransen samt om den anmärkning som skall ges före avbrottet och om anmälan om avbrott.

Elleveransen till en byggnad som används som stadigvarande bostad eller till en del av en sådan får inte, om uppvärmningen är beroende av el, avbrytas trots obetalda avgifter under tiden från ingången av oktober till utgången av april innan fyra månader har förflutit från förfallodagen för den obetalda avgiften.

7 kap.

Åtskiljande av verksamheterna

29 §

Nätinnehavaren och elförsäljaren skall i sin bokföring redovisa elaffärsverksamhet med dominerande ställning på marknaden skilt från sin övriga affärsverksamhet på det sätt som stadgas nedan och närmare i förordning.

30 §

För de elaffärsverksamheter som skall särredovisas skall för varje räkenskapsperiod göras upp resultaträkning och för kapitalintensiva verksamheter dessutom balansräkning. Resultat- och balansräkningen, som skall kunna härledas ur företagets bokföring, skall i tillämpliga delar göras upp enligt stadgandena i bokföringslagen (655/73).

31 §

En kommunal inrättning eller en samkommun som utövar elaffärsverksamhet skall i bokföringen redovisas skilt från kommunen och för den skall för varje räkenskapsperiod

göras upp en resultat- och balansräkning som kan jämföras med ett aktiebolags bokslut.

32 §

Företagets revisorer skall granska de särredovisade verksamheternas resultaträkning, balansräkning och tilläggsuppgifterna till dessa. De skall i revisionsberättelsen ge ett utlåtande om huruvida resultat- och balansräkningen och tilläggsuppgifterna till dem för de särredovisade verksamheterna stämmer överens med denna lag och de stadganden och bestämmelser som har utfärdats med stöd av den.

I en kommunal inrättning eller en samkommun skall en yrkesrevisor granska företagets bokslut samt resultaträkningarna, balansräkningarna och deras tilläggsuppgifter för de särredovisade verksamheterna. Han skall i revisionsberättelsen angående kommunen eller samkommunen ge ett utlåtande om huruvida företagets bokslut och resultaträkningen, balansräkningen och tilläggsuppgifterna till dem för de särredovisade verksamheterna stämmer överens med denna lag och de stadganden och bestämmelser som har utfärdats med stöd av den.

33 §

I fråga om de särredovisade verksamheterna är resultat- och balansräkningen för nätverksamheten samt resultaträkningen för elförsäljningen jämte tilläggsuppgifter offentliga och de presenteras som bilageuppgifter i företagets bokslut. Bokslutet över en kommunal inrättning som utövar elaffärsverksamhet samt resultat- och balansräkningarna jämte tilläggsuppgifter för särredovisade verksamheter skall presenteras i kommunens bokslut.

34 §

Avtal som gäller förvärv av en rörelse som utövar elnätverksamhet, köp av aktie- eller andelsmajoriteten i en sammanslutning som utövar nätverksamhet eller annat förvärv av bestämmanderätt som gäller elnätverksamhet skall anmälas till konkurrensverket senast en månad efter det att avtalet ingicks.

35 §

Ministeriet kan meddela närmare föreskrifter och anvisningar om hur verksamheterna skall skiljas åt samt hur resultat- och balansräkningarna skall göras upp för de verksamheter som skiljs åt och vad som skall ges som

tilläggsuppgifter till dem samt hur dessa uppgifter skall offentliggöras.

Ministeriet kan dessutom bestämma att resultat- och balansräkningarna jämte tilläggsuppgifter för de verksamheter som skall skiljas åt och boksluten för de företag som utövar verksamheterna skall tillställas elmarknadsmyndigheten.

Elmarknadsmyndigheten kan av grundad anledning i enskilda fall bevilja undantag från det sätt att skilja åt verksamheterna som denna lag kräver, om det är orimligt att måsta skilja åt dem på det sätt som lagen kräver.

8 kap.

Tillstånd och anmälningar

36 §

Genom förordning kan stadgas att för byggande av kraftverk och för byte av det bränsle som används i ett kraftverk mot ett annat skall inhämtas tillstånd av ministeriet, om Finlands internationella avtalsförpliktelser förutsätter detta.

Tillstånd beviljas så som stadgas genom förordning under de förutsättningar och med de villkor som Finlands internationella avtalsförpliktelser förutsätter.

37 §

Ministeriet kan bestämma att byggnadsplanen för ett kraftverk och byggandet av det skall anmälas till ministeriet och att byggnadsplanen för elöverföringsanläggningar och byggandet av dem på motsvarande sätt skall anmälas till elmarknadsmyndigheten. I anmälan skall lämnas de uppgifter om projektet som ministeriet bestämmer.

38 §

Ministeriet kan bestämma att avtal om elimport och elelexport skall anmälas till ministeriet. I anmälan skall lämnas de uppgifter som ministeriet bestämmer.

9 kap.

Ledning och tillsyn

39 §

Den allmänna ledningen och uppföljningen av verkställigheten av lagen ankommer på handels- och industriministeriet.

Elmarknadsmyndigheten har till uppgift att övervaka att denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser iaktas. Byggandet av kraftverk och elledningar som överskrider landets gräns, byte av det bränsle som används i ett kraftverk mot ett annat samt elimport och elelexport övervakas dock av ministeriet.

40 §

Om någon bryter mot denna lag eller med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser, skall övervakningsmyndigheten förpliktad honom att rätta till felet eller försummelsen.

Övervakningsmyndigheten kan förena ett beslut enligt 1 mom. med vite.

41 §

Elmarknadsmyndigheten har rätt att bestämma att byggandet av ett elnät skall avbrytas eller förbjuda användningen av det, om byggnadsarbetet har inletts eller elnätet byggts utan tillstånd eller rätt enligt denna lag. Vad som sägs ovan gäller dock inte en elledning som överskrider landets gräns.

Ministeriet har rätt att bestämma att byggandet av ett kraftverk och en elledning som överskrider landets gräns skall avbrytas eller förbjuda användningen av dem, om byggandet har inletts eller kraftverket eller elledningen har byggts utan tillstånd enligt denna lag.

42 §

Om ett ärende som elmarknadsmyndigheten behandlar gäller ett förfarande som kan bryta mot stadgandena om konkurrensbegränsningar i lagen om konkurrensbegränsningar (480/92) kan elmarknadsmyndigheten hänskjuta ärendet för behandling i enlighet med lagen om konkurrensbegränsningar till den del det är fråga om konkurrensbegränsningar.

När konkurrensbegränsningar på elmarknaden och deras skadliga effekter bedöms skall också denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser beaktas.

43 §

En person, sammanslutning eller inrättning som utövar elnätsverksamhet, eller försäljning, produktion, import eller export av el skall ge ministeriet och elmarknadsmyndigheten samt den sammanslutning som ministeriet har utsett den statistiska information och övriga information som är nödvändig för skötseln av de

uppgifter som avses i denna lag eller för uppfyllande av internationella avtalsförpliktelser.

44 §

Kostnaderna för de övervakningsuppgifter och andra uppgifter som ministeriet och elmarknadsmyndigheten har utfört med stöd av denna lag uppbärs hos dem som övervakas.

Avgifter, som i tillämpliga delar fastställs enligt lagen om grunderna för avgifter till staten (150/92), är avgifterna för enskilda åtgärder eller årsavgifterna som uppbärs enligt grunder som ministeriet bestämmer.

10 kap.

Skadestånd och straff

45 §

Den som genom ett förfarande som står i strid med 9 § 2 mom. (anslutningsskyldighet), 10 § 1 mom. (överföringsskyldighet) eller 22 § 1 mom. (leveransskyldighet) orsakar någon annan skada är skyldig att ersätta skadan.

46 §

Den som utövar elnätsverksamhet utan tillstånd som avses i 4 § eller i strid med de villkor som uppställts i tillståndet eller bygger en elledning utan tillstånd enligt 19 § eller i strid med de villkor som uppställts i tillståndet, skall för *olovligt utövande av elnätsverksamhet* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om inte strängare straff stadgas för gärningen i någon annan lag.

47 §

Den som bygger kraftverk eller byter det bränsle som används där till ett annat utan tillstånd enligt 36 § eller i strid med de villkor som uppställts i tillståndet, skall för *olovligt byggande av kraftverk* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om inte strängare straff stadgas för gärningen i någon annan lag.

48 §

Den som bryter mot tystnadsplikten enligt 50 §, skall för *brott mot tystnadsplikt i anslutning till elmarknaden* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om inte strängare straff stadgas för gärningen i någon annan lag.

På brott mot sekretessplikten som begås av en tjänsteman och en offentligt anställd arbetstagare tillämpas dock 40 kap. 5 § strafflagen.

11 kap.

Särskilda stadganden

49 §

En kommun eller en sammanslutning i vilken kommunen har bestämmanderätten kan bedriva elproduktion, elnätsverksamhet och elförsäljning också utanför kommunens område.

50 §

Den som vid fullgörande av uppgifter som avses i denna lag eller i stadganden eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den har fått kännedom om en affärs- eller yrkeshemlighet får inte röja den för utomstående eller själv utnyttja den.

51 §

Polisen skall vid behov ge handräckning i ärenden som gäller övervakning av denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser. Polismyndigheten skall vid behov bistå också vid verkställandet av de tvångsmedel som avses i 41 §.

52 §

Ändring i ett beslut som ministeriet och elmarknadsmyndigheten har fattat med stöd av denna lag får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen i den ordning som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

53 §

Ifall avtal inte kan träffas om elöverföring som avses i rådets direktiv om transitering av elektricitet genom kraftledningsnät (90/547/EEG), som ingår som bilaga till avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, iaktas det förfarande som nämns i avtalet och direktivet.

54 §

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning.

12 kap.

Ikraftträdande och övergångsstadganden

55 §

Om ikraftträdandet av den överföringssky-

dighet som nämns i 10 §, den prissättningsprincip som nämns i 16 § (punktprissättning) och den särredovisning av verksamheterna som avses i 29 § stadgas närmare genom förordning.

Elmarknadsmyndigheten kan förlänga den genom förordning stadgade tidsfristen för särredovisningen med högst ett år, om det i något fall är oskäligt att måsta följa den.

56 §

Denna lag träder i kraft den 199 .

Genom denna lag upphävs

1) i ellagen av den 16 mars 1979 (319/79) 1 § 2 mom., 2 § 1 mom. 5 punkten, 3 §, 2—5 kap., 30 § 2 mom., 60 § 3 mom. samt 64, 66, 68 och 69 §§, av dessa lagrum 1 § 2 mom., 30 § 2 mom. och 60 § 3 mom. sådana de lyder i lag av den 13 januari 1989 (59/89), 2—5 kap. sådana de lyder jämte ändringar samt 64 § sådan den lyder i lag av den 24 augusti 1990 (814/90),

2) lagen den 12 december 1957 om överföring av elektrisk energi över landets gränser (410/57),

3) i elförordningen av den 14 december 1979 (925/79) 2, 4 och 5 kap. samt 28 §, sådana de lyder, 2, 4 och 5 kap. jämte ändringar samt 28 § i förordning av den 17 mars 1989 (281/89),

4) förordningen den 30 november 1990 om avgifter för tillstånd att bygga kraftverk och elanläggningar (1052/90),

5) de allmänna mål som statsrådet godkänt för elförsörjningen den 27 mars 1980,

6) handels- och industriministeriets beslut av den 19 juni 1980 om allmänna elleveransvillkor (479/80) jämte ändringar samt

7) handels- och industriministeriet beslut av den 27 oktober 1980 om elförsörjningens samarbetsregioner (716/80).

På de anslutningsavtal och elleveransavtal

som gäller när denna lag träder i kraft tillämpas de leveransvillkor som ministeriet fastställer med stöd av 9 § 3 mom. i denna lag och de elförsäljningsvillkor som ministeriet fastställer med stöd av 26 § till den del som de med tanke på abonnenten eller elanvändaren är rimligare än villkoren i handels- och industriministeriets beslut om allmänna elleveransvillkor eller de villkor som annars skall tillämpas på avtalet. På återbetalningen av anslutningsavgiften och på säkerheter som har överlåtits innan denna lag har trätt i kraft tillämpas dock handels- och industriministeriets nämnda beslut eller de villkor som annars har tillämpats på avtalet innan denna lag trädde i kraft.

Ifall en elledning som avses i 19 § har anmälts till ministeriet enligt ellagen eller den ingår i en regionplan för elförsörjningen som har tillställts ministeriet eller i en komplettering till en sådan plan och ministeriet inte har inlett förhandlingar enligt ellagen om projektet, behöver tillstånd enligt 19 § denna lag inte begäras för elledningen, om byggandet av den inleds inom tre år från den tidpunkt då denna lag träder i kraft. Om ministeriet har inlett förhandlingar enligt ellagen om projektet, skall för elledningen sökas tillstånd enligt denna lag. Med inledande av byggande avses här utöver inledandet av egentliga byggnadstekniska arbeten också sådana åtgärder som skulle medföra oskäliga ekonomiska förluster för byggherren, om tillståndet avslås.

Om elmarknadsmyndigheten inte har inrättats eller dess uppgifter inte har anvisats någon annan myndighet när denna lag träder i kraft, skall handels- och industriministeriet sköta uppgifterna temporärt.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Helsingfors den 25 augusti 1994

Republikens President
MARTTI AHTISAARI

Minister Pertti Salolainen

Elmarknadsförordning

På föredragning av handels- och industriministern stadgas med stöd av elmarknadslagen av den 199 (/):

1 kap.

Elnätstillstånd

1 §

Tillstånd behövs inte för sådan elnätsverksamhet i vilken med ett elnät som en sammanslutning eller inrättning besitter endast sköts en fastighets eldistribution.

2 §

Den som ansöker om elnätstillstånd skall fylla följande tekniska, ekonomiska och organisatoriska krav:

1) sökandens organisation skall motsvara omfattningen och arten av dess nätverksamhet,

2) sökanden skall i sin tjänst eller annars till sitt förfogande ha tillräcklig personal,

3) sökanden skall i sin tjänst ha en person som har behörighet att leda drifts- och underhållsarbeten på elutrustning samt, ifall sökanden utför planerings-, byggnads- och reparationsarbeten på elutrustning, dessutom en person som har behörighet att leda dessa arbeten,

4) sökanden skall ha ekonomiska förutsättningar att utöva en lönsam elnätsverksamhet samt

5) sökanden skall också uppfylla övriga förutsättningar för att kunna svara för den elnätsverksamhet som ansökan gäller i enlighet med elmarknadslagen (/) och med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser.

3 §

Elnätstillstånd skall sökas skriftligen hos elmarknadsmyndigheten.

I ansökan skall anges:

1) sökandens namn och hemort,

2) den firma som skall användas i elnätsverksamheten samt

3) på vilket område sökanden vill utöva elnätsverksamhet och när avsikten är att verksamheten skall inledas.

Till ansökan skall fogas

1) om sökanden är ett bolag, andelslag eller

en annan sammanslutning, en kopia av bolagsordningen eller stadgarna samt ett registerutdrag eller en motsvarande utredning om sammanslutningen,

2) de utredningar som behövs för att förutsättningarna enligt 2 § skall kunna konstateras samt

3) en karta över det område där sökanden har för avsikt att utöva elnätsverksamheten jämte de nätverksuppgifter som behövs.

4 §

En elnättsinnehavare som är verksam när förordningen träder i kraft skall tillstålla elmarknadsmyndigheten sin tillståndsansökan inom ett halvt år från den tidpunkt då förordningen träder i kraft.

Innan tillstånd beviljas har en distributionsnättsinnehavare som avses i 1 mom. samma ansvarsområde som det distributionsområde som enligt ellagen (319/79) har fastställts för denne.

2 kap.

Nätverksamhetens allmänna förpliktelser och prissättningsprinciper

5 §

Tillståndshavaren skall ge kunden en offert om elöverföring när denne begär detta. Om tillståndshavaren vägrar överföra el, skall denne för kunden motivera skälen till vägran.

6 §

Nätinnehavaren är inte skyldig att ingå avtal om elöverföring som gäller effekt på mindre än 500 kilowatt per driftställe före den 1 januari 1997, om det inte är fråga om elöverföring som omfattas av leveransskyldigheten.

7 §

De prissättningsprinciper som stadgas i 16 §

elmarknadslagen skall iakttas från den 1 januari 1996. I de avtal som ingås under en övergångstid får nätinnehavaren tillämpa temporär prissättning enligt eget val.

3 kap.

Byggande av elnät

8 §

I en tillståndsansökan som gäller byggande av elledning skall ges uppgifter om den som låter bygga ledningen och de viktigaste tekniska uppgifterna om ledningen, tidsplanen för byggnadsarbetet och kostnadskalkylen för ledningen, utredningar om hur nödvändig den är, miljökonsekvenserna och hur väl ledningen lämpar sig med tanke på markdispositionen i området samt eventuella andra uppgifter som är nödvändiga för tillståndsbehandlingen.

4 kap.

Minuthandel med el

9 §

Faktureringen av minuthandeln med el skall i fråga om de kunder i förhållande till vilka minutförsäljaren inte har någon leveransskyldighet basera sig på energimätning och registrering varje timme om inte elköparen, elförsäljarna i området och elnätinnehavaren samses kommer överens om annat.

10 §

Det ankommer på distributionsnätinnehavaren att skaffa, äga och installera den mätapparat som behövs vid minutförsäljningen och överföringen av el, att kontrollera och underhålla mätapparaturen samt att rapportera mätdata till parterna i elhandeln.

Nätinnehavaren kan antingen erbjuda de tjänster som nämns i 1 mom. som eget arbete eller skaffa tjänsterna av utomstående, också av övriga parter inom elhandeln.

Om avläsningen av mätapparaturen och mäta- samt om faktureringen per kund kan elförsäljaren och distributionsnätinnehavaren komma överens i nättjänsteavtalet.

Mätningen skall organiseras så att de kostnader den medför är så små som möjligt för elköparna och elförsäljarna. En offentlig offertbegäran skall göras i fråga om de viktigaste anskaffningarna för mätsystemet.

Också den som köper el har rätt att skaffa

och äga sådan mätutrustning som avses i 9 § och som uppfyller de tekniska krav nätinnehavaren ställer.

5 kap.

Åtskiljandet av verksamheterna

11 §

Ett företag skall avskilja den nätverksamhet för vilken nättillstånd behövs till en egen affärsverksamhet. Dessutom skall distributionsnätverksamheten avskiljas från den övriga nätverksamheten till en egen affärsverksamhet.

12 §

Elförsäljningen och elproduktionen skall avskiljas till egna affärsverksamheter, om företaget har dominerande ställning på marknaden i fråga om elförsäljning eller om företaget har betydande annan affärsverksamhet med dominerande ställning på marknaden. Om produktionsverksamheten till sin betydelse är ringa, behöver den inte skiljas åt från elförsäljningsverksamheten.

En partiförsäljare av el som har dominerande ställning på marknaden skall skilja åt partiförsäljningen och eventuell minutförsäljning av el till separata försäljningsverksamheter.

Elproduktionsverksamheten innehåller separat produktion av el samt kombinerad produktion av el och värme. Den skall också omfatta eventuella produktionsbolagsaktier och -andelar i andra företag.

13 §

Verksamheterna skall skiljas åt senast vid ingången av det år som följer på det då förordningen har trätt i kraft eller om bolagets räkenskapsperiod då pågår, från ingången av följande räkenskapsperiod.

6 kap.

Tillstånd och anmälningar

14 §

För byggande av sådana nya kraftverk där enbart eller i huvudsak oljebränslen används och för omvandling av existerande kraftverk så att de enbart eller huvudsakligen använder sådana bränslen skall tillstånd inhämtas hos ministeriet. Tillstånd behövs dock inte, om

kraftverkets nettoeffekt är mindre än 10 megawatt.

Till tillståndsansökan skall fogas nödvändiga utredningar för att förutsättningarna enligt 15 § skall kunna bedömas samt övriga uppgifter om projektet som ministeriet bestämmer.

Till en tillståndsansökan som gäller ett sådant projekt som avses i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (468/94) skall fogas en konsekvensbeskrivning enligt nämnda lag.

I tillståndsbeslutet skall framgå hur bedömningen enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning har beaktats.

15 §

Tillstånd som avses i 14 § kan beviljas endast i följande fall:

1) om kraftverket är avsett enbart för produktion av topp- eller reservenergi,

2) om oljeprodukter används enbart för att tända eller för att upprätthålla förbränningen av andra produkter eller om deras andel av totalenergin förblir liten,

3) om oljebränslet är en avfallsprodukt som inte kan användas effektivare för andra ändamål,

4) om leveranserna av andra bränslen inte kan säkerställas eller om användningen av dem inte kan övervägas av ekonomiska eller tekniska skäl eller av säkerhetsskäl,

5) om särskilda miljövårdsskäl kräver att oljeprodukter används i kraftverket.

16 §

För att trygga säkra bränsleleveranser kan ministeriet som villkor för tillståndet kräva att kraftverket i fråga skall utrustas med en panna som använder två bränslen och i vilken det är möjligt att som ersättande bränsle använda ett fast bränsle.

17 §

Ministeriet skall till EFTAs övervakningsmyndighet anmäla de tillstånd som det har beviljat med stöd av 14 och 15 §§ och till anmälan skall fogas en detaljerad redogörelse för de skäl som talar för beviljandet.

7 kap.

Närmare bestämmelser och ikraftträdande

18 §

Ministeriet utfärdar vid behov närmare bestämmelser om tillämpningen av denna förordning.

19 §

Denna förordning träder i kraft den 199 .

Åtgärder som verkställigheten av denna förordning förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.